

C o m m e n t a r

gut

C h r o n i f.

Ein

Commentar zur Chronik aus dem 10ten. Jahrhundert.

Zum erstenmal herausgegeben

von

Raphael Kirschheim,

nach den Handschriften

- A. der Universitäts-Bibliothek in Rostod No. 32.
- B. der königlichen Bibliothek in Turin No. 124.
- C. der königlichen Bibliothek in München No. 5.

(Als Manuskript gedruckt.)

Druck von H. L. Brönnner's Druckerei.
Frankfurt am Main.

1874.

פירוש

על

רְבָרִיחַמִּים

טיחום לאחר תלמידי סעריה הנאו.

טוזא לאור ברופום

על צי

רְפָאֵל בֶּרֶשְׁמַעַן קִירכְהִיִּם

על צי

שלשה כתבי יד הלא רמה האחד כאוצר ספרי ישפת עיר ראשטהק והשני
כאוצר ספרי עיר טוין והשלישי כאוצר ספרי עיר מאכען.

(איןנו להטבר)

פְּרָאנְקְפּוֹרֶטֶן דְּמִינִין תְּרֵלֶרֶן

וירוק ווער ה. ג. ברעננער'טען רחיקעניעיגט

V o r w o r t.

David Kimchi bemerkt im Vorwort zu seinem Chronik-Commentare, dass die Erklärungstätigkeit sich wenig mit dem Buche der Chronik beschäftigt und er in Narbonne nur einige anonyme Commentare gesehen habe, die aber mehr der Agada als dem nüchternen Schriftsinne genügten. Es war somit Kimchi nicht bekannt, dass Saadia und Jehuda Koreis — nach den Zitaten im vorliegenden Commentare — sich mit der Erklärung der Chronik beschäftigt haben. Ob diese aber einen förmlichen Comm. verfasst, oder ihre Erklärungen nur mündlich in Umlauf gesetzt hatten, muss dahin gestellt bleiben. Auch von dem vorliegenden Comm. scheint Kimchi keine Kenntniss gehabt zu haben, und wenn er auch hier und da mit demselben übereinstimmt, so ist es ein zufälliges Zuzammentreffen oder beide schöpften aus einer Primärquelle. Befremdend ist es allerdings, wie dem emsigen Kimchi ein Comm. unbekannt bleiben konnte, der — wie wir zeigen werden — im 11. u. 12. Jahrhundert in den Ost- und Westländern verbreitet war. Nicht weniger befremdend ist es, dass sich unseres Wissens von diesem Comm. bloß die drei bei vorliegender Edition benutzten Handschriften erhalten haben, über deren Inhalt und Bestand wir vor Allem dem Leser kurz berichten müssen.

1) Die Rostocker Handschrift (A) in der dortigen Universitätsbibliothek,¹⁾ die Prof. Tychsen derselben testamentarisch übermacht hat, enthält in 3 f. Bänden den Raschi-Commentar zur h. S. und den vorliegenden zur Chronik.²⁾ Das Titelblatt bringt die Aufschrift: ס"ה הנשׁר רג'ול רש"י נ"ר ואחרונים י"ע זיהו

¹⁾ Auf Ersuchen des hierigen Stadtbibliothekars Herrn Dr. Hauseisen wurde demselben diese Handschrift mit der grössten Bereitwilligkeit zu unserer Benutzung zugesandt, wofür wir den beiden verehrlichen Bibliothekaren unseren ionigsten Dank hiermit ausdrücken.

²⁾ Dr. Dunath hat in einem Artikel über Raschi-Manuscripte, im Magazin für j. G. u. L. No. 6, diese Handschrift in allen ihren Theilen zu beschreiben angefangen, die Fortsetzung aber bis heute noch zurückgehalten.

— II —

ובחוכם וחזי עשר והמה ככח ישן נושן והיתה רוחלה וככח רוחה לשנת לבריאת
עולם חקע'א לאלו החתשה לפ' (1211) כאשר עינך תחוינה בספר הישר
זהה בסוף כל ספר.

Die Schriftzüge dieses Titelblattes sind jüngeren Datums und ganz verschieden von denen der Handschrift; es ist daher Solches höchst wahrscheinlich von einem späteren Besitzer zugeschrieben worden. Auch ist die Handschrift, gegen die Angabe des Titelblattes, undatirt und nennt sich auch der Schreiber nicht. Dagegen steht zum Schlusse ein höchst rüthaelhaftes Epigraph, das wir im vorliegenden Buche genau in der Satzform des Schreibers abdrucken lassen. Wenn auch dieses Epigraph durch den Zusatz der massoretischen Traditionskette aus der Turiner Handschrift sich ergänzen lässt, so ist es selbst in seiner Ergänzung immerhin noch unverständlicher wie dort in seinem Zusammenhange, wenn nicht etwa der Copist unter ^{בספר זהה נתקענו} verstanden hat: „Jiream u. s. w. haben sich mit der Erklärung der Chronik beschäftigt“; allein alsdann hätten auch Saadia und Koreis genannt werden sollen, die doch im Commentar neben Jiream erwähnt sind.

2) Die Turiner Handschrift (Br., No. 124 der dortigen Kgl. Bibliothek,¹⁾) enthält den Rashi-Comm. zu den Propheten und Hagiographen und den vorliegenden Comm. zur Chronik, den der Copist in folgendem Epigraph irrigerweise dem Abr. Ibn Ezra zuweist:

סימתי פירושי רכבי היסים שכח לשוב על כסא רחמים סמבע הרכם גנאל
הפליטוף ר' אברהם אבן עזרא חנוכה על יד שטאל בר ירחסאל הוסף צ'ל.

Die Handschrift ist undatirt. Der Comm. selbst schliesst mit einer gar nicht dazugehörigen Traditionskette, die sich schon in Bon Ascher's Buch *Dikduke hateamim* und in vielen massoretischen Handschriften findet, die wir alle S. 56 zitirt

¹⁾ Herr Dr. Berliner hat die Abschrift aus diesem Cod., die er sich in Turin anfertigen liess, uns überlassen. Der Copist war hierbei so gewissenhaft, dass er ein vom Buchbinder versetztes Blatt in seiner Abschrift an den richtigen Platz zu setzen, sich nicht erlaubt hat. Wir bemerken dies nur in der Absicht, dass die vielen Corrupteln dieses Manuscripts nicht ihm zugeschrieben werden möchten.

— III —

haben¹⁾), nur dass hier der oben erwähnte unverständliche Zusatz נסער תומען beigefügt ist, der sich sonst nirgends findet.

3) Die Münchener Handschrift (C) No. 5 der Kgl. Bibliothek, auf die uns eine Notiz von Zunz (Z. G. u. L. S. 73) aufmerksam machte, besteht in 2 f. Bde. und enthält den Raschi-Comm. zu Pentateuch, den Propheten und Hagiographen und zum Theil das Targum, mit vielen Zusätzen von J. Karo, die Geiger in Parschandatha und Nite naamañim mitgetheilt hat; nur den Comm. zur Chronik hat er nicht beachtet und doch gehört dieser Comm. bis zu I. Chr. 29, 21 (S. 252) dem Karo an, und von dort weiter ist er identisch mit dem vorliegenden Comm., den der Compilator dem R. Dosa als Verfasser zuweist mit den Worten: עיר כאן פרש ר' קרא וטכאו ואילך העתקתי מפזרשי רבי היטם שמסר רוסא בן ר' אלעזר בנו של ר' אפסן שקיבל משפט עכוון אכז' ד' ואחתה נושא לאל' בראש ענין של עתרים וארכעה ספחים ד' זמת' ב' טה' כמנה ארבעה אלפיים וחמש מאות וחמשים ושלשה לבירות עולם (2).

Diese drei Handschriften sind wahrscheinlich aus einem und demselben Codex copirt, der schwerleserlich gewesen sein mag, denn die von uns angemerkt unverständlichen Stellen sind in keiner der drei Copien besser angegeben; auch findet sich in allen der Comm. zu II. Chr. Cap. 24 in Cap. 30 eingeschoben. Die correkteste von ihnen ist Handschrift A, deren Copist sein Original am besten gelesen hatte. Wir haben daher dieselbe unserer Edition zu Grunde gelegt und die Zusätze aus B. und C. sowie unsere eigenen durch Klammern bemerkbar gemacht. Es würde aber Zeit- und Material-Verschwendung gewesen sein, wenn wir alle Corrupteln aus B. und C. verzeichnet hätten.

Als Verfasser dieses Comment. ist in der Turiner Hand-

¹⁾ Wenn auch, was diese Traditionskette betrifft, die individuelle Existenz der darin aufgeführten Namen nicht anzuzweifeln wäre, so ist doch unzweifelhaft diese überlieferte Tradition nur fictiv und hat nicht mehr historischen Werth als die sinaitische und karäische; denn eine Wissenschaft, wie die Massoreth, die in Schrift und Wort verbreitet wurde, ist keine Geheimlehre, die nur Einzelnen anvertraut wäre.

²⁾ Die Abschrift dieses Commentars hatte Herr Tausend die Güte für uns auszufertigen.

— IV —

schrift, wie oben angegeben, Abraham Ibn Esra genannt. Das ist aber entschieden falsch, wie ein Jeder, der nur einigermaassen mit den Ibn esra'schen Schriften bekannt ist, sofort an dem Styl und den Talmud-Zitaten erkennen wird. Ferner sind viele Erklärungen der Ansicht des Ibn Esra schnursträk entgegen. So z. B. erklärt der Verfasser gleich zu Anfang die Stelle Gen. 4, 26 auf eine Weise, die Ibn Esra in seinem Pentateuch-Comm. verwirft. So ist auch nach I. E. — bei Kimchi — der Grund, dass I. Chron. 2, 15 der achte Bruder des David, nicht genannt wird, weil sie nicht Eine Mutter hatten; aber anders der Verfasser S. 10. Der Verf. dieses Comm. macht ferner den freiesten Gebrauch von den exegetischen Regeln in den 32 Midoth des R. Elieser b. J. hagelili, die aber I. E., weil sie gegen die Massora verstossen, an mehreren Stellen seiner Schriften mit Entschiedenheit bekämpft. Daraus, wie aus Anderem¹⁾ beweist sich auch, dass unser Verfasser nicht der Massoret Dosa sein kann, wie der Copist der Münchener Handschrift, sicherlich nur auf Grund der massoretischen Traditionskette in B, angibt, die aber, wie bereits gesagt, in keiner Verbindung zum Comm. steht.

Die Tosafoth zu Joma 9a zitiren eine Stelle aus dem Comm. zur Chr., den die Schüler Saadia's verfasst haben sollen. Da sich nun dieses Zitat im vorliegenden Comment. S. 21 befindet, so ist es nicht gewagt, wenn wir denselben mit dem der Tosafoth identificiren.²⁾ Wahrscheinlich, doch nicht so sicher, ist es auch, dass jener Comm. eines Gaon, der in Daath sekenim S. 47 zitiert ist, der vorliegende sei. Es wird nämlich dort gesagt: „Miriam wurde ihrer Anmuth wegen Efroth genannt und Aehnliches befände sich in dem Chronikcomm. eines Gaon“ שָׁב אָמַר לְטוֹרֶת שְׁמָאָן קָרְבֵּן כִּי רְהָה

¹⁾ Vgl. S. 20 Note 3, wo es aber statt 14, 6; 46, 23 heißen soll: 5, 6; Ezech. 36, 11.

²⁾ Weiss will den sog. Raschi-Comm. auf Grund dieses Zitats, das sich in demselben findet, den Schülern Saadias zuweisen, nur hätten die Tosaf. denselben nicht vollständig vor sich gehabt (Kerem Chemed V, S. 238). Ein Vergleichen des R.-C's mit dem vorliegenden zeigt aber unverkennbar, dass nur dieser aus der saadia'schen Schule hervorgegangen ist. Der unbekannte Verf. des R.-C's. mag immerhin einiges aus demselben entnommen haben,

— V —

שיסר נאך אחר und in unserem Comm. S. 12 heisst es: Miriam wurde wegen der ausserordentlichen Fruchtbarkeit Israels zu ihrer Zeit ביטה¹⁾ Efrath genannt²⁾.

Um keine zu bestreitende oder anzuzweifelnde Angabe historisch zu besiegeln haben wir auf dem Titelblatt blos die Zeitperiode der Auffassung dieses Commentars, das 10. Jahrhundert, angegeben. Dass der Verfasser in dieser, der gaonischen Periode gelebt hat, geht mit Sicherheit hervor aus den von ihm zitierten Autoritäten, aus den Commentaren, die ihn theils erwähnen, theils stillschweigend ausbeuten, sowie aus der Rücksichtlosigkeit, mit der er hic und da die talmudischen Erklärungen verwirft (vgl. S. 11, 26, 30 u. A.); was sich nur auf die Zeit zurückführen lässt, in der man die Unschlankheit des Talmuds — die in unserer Zeit von einer neu entstandenen Orthodoxie auch auf den Schulchan auch ausgedehnt wird — noch nicht zum Dogma erhoben hatte.

Die Gelehrten, welche zitiert werden, gehörten alle dem 10. Jahrh. an. So der Gaon Saadia, Jekuda ben Koreis (סעדיה³⁾), die Weisen von Kairuan, der Hauptstadt des fatamischen Chalifats, die er בעל טקרא וסנה חכמים נוילם nennt (S. 18) und der sonst unbekannte Jiream aus Magdiel (יראם המדייל⁴⁾) ebenfalls in oder kurz nach der Zeit Saadia's lebend (S. 15).

¹⁾ Midr. Exodi C. 1 bat יְלֵעַ „durch sie“, weil nach ihm die Hebamme Schisra (nach Talmud Sota 11 Pua) Miriam gewesen sei.

²⁾ Die angeführten Angaben, dass unser Verfasser Dosa geheissen (wie in C) oder ein Gaon war (wie in Daath sek.) könnte man wohl mit der Angabe der Tosafoth zu Joma 9 dahin combiniren, dass ein berühmter Schüler des Saadia mit Namen Dosa Verfasser des Commentars sei. Denn ein Gaon Dosa ist in der Gutachtenliteratur bekannt (S. Schaares teschuba No. 136, Teschuboth Edit. Lyk No. 5, It. J. b. S. 105, Ittur Ed. Lemberg S. 44b und eine aus dem Arabischen übersetzte Abhandlung in Schit. me-kubezeth zu Baba Kama S. 3G.) Keineswegs kann er aber weder der im Comm. selbst (S. 36) in einer sehr dunkeln historischen Notiz genannte Dosa, ein Vorgänger Saadia's, noch Dosa der Sohn des Saadia gewesen sein, da er an keiner Stelle des Commentars dem Saadia das Epitheton ואני בנו אחריו⁵⁾ beisetzt, auch S. 37, Z. 1 von sich einfach nicht אמר אחורי sagt.

³⁾ So schreibt der Verf. diesen Namen.

⁴⁾ Das kann heiessen: „aus der Stadt Magdiel“, wie חזון רבי אליאלי, הדרת ר' אליאלי, oder auch: „aus der Familie Magdiel“, wie ר' אליאלי ר' מגדייל.

— VI —

und meist dem Koreis gegenüber als Contradicent aufgeführt. Von Saadia berichtet der Verfasser (S. 36), er habe von 'der Jeschiba (wahrscheinlich aus Fajum in Aegypten) ein Buch „Maass der Weisen (הכמים)“¹⁾ und ein Buch „der Jubiläen (ספר היובלות)“ mitgebracht, worin es heisse: **בשנת ארבעים דור נחצ' רוחבל בר' ספקת רתקין טשרחות טונה ולזה כמו שבספר לו הפלכות ודור נחצ' רוחבל בר' ספקת רתקין טשרחות טונה ולזה כמו שבספר לו שטאל לנו.** Ob nun dieses Buch **הפלכות ודור נחצ' רוחבל בר' ספקת רתקין טשרחות טונה ולזה כמו שבספר לו שטאל לנו.** ist identisch und eine Fortsetzung der von Dillmann edirten, aus dem Ethiopischen übersetzten, kleinen Genesis sei²⁾, ist ein literarisches Problem, an dem der kritische Scharfsinn scheitern muss, in so lange nicht ein neuer Fund eine Aufklärung bringt. Nach der Saadianischen Relation über die Organisation der 24 Priesterwachen hat denn auch der Verf. die betreffenden Capitel kommentirt und zwar in einer, seiner sonstigen präzisen Kürze entgegenstehenden Weitläufigkeit, dass die Muthmassung nahe liegt, Alles von S. 36 bis S. 43 gegen Ende sei wörtliche Copirung aus Saadia's Schriften. Merkwürdiger Weise hat, nach der Angabe des Jacob ben Reuben im Oscher zur Chronik, auch der Karäer Salmon ben Jeruchom, der heftige Gegner Saadia's, diese Capitel kommentirt, ohne jedoch wenig von Saadia abzuweichen.³⁾

Ohne den Verf. zu nennen, hat der eben genannte Karäer Jacob ben Reuben (um 1130 nach Pinsker) in seinem Comm. Oscher den vorliegenden excerptirt, mit Weglassung aller Zitationen. Die Lesearten in A. stimmen auch vollständig mit seinen Excerpten überein, aber gerade die corrupten und un-

¹⁾ Der Tractat Midoth kann dies nicht sein, da dieser nur die Beschreibung des Tempels enthält.

²⁾ Ueber die Tendenz und Abfassungszeit dieser Schrift sind die verschiedenen Ansichten von Frankel, Beer und Jellinek bekannt, die aber insgesamt nicht mehr als Hypothesen sind. Von Dr. K. Rönsch besitzen wir eine neue Ausgabe dieses Apokryphon mit dem in der Ambrosiana aufgefundenen lateinischen Fragmenten, wozu der Verf. einen für die Kunde der Latinität werthvollen Comm. gibt. Für den Theologen hat das dickleibige Werk nur durch die reiche Zufuhr der Bezugstellen aus den Kirchenvätern und Zusammenstellung aller Hypothesen einen Werth, alle Fragen bleiben aber wie zuvor -- unbeantwortet.

³⁾ Auch der Verf. der Halachoth gedoloth hat (in Sofrim) über den Turnus dieser 24 Wächter zur Darbringung der Opfer nach einer uns unbekannten Quelle geschrieben.

— VII —

verständlichen Stellen sind von ihm weggelassen. Im *Mibchar* von dem Karäer Aaron ben Joseph (1250) findet sich ebenfalls die sonderbare Ansicht unseres Verfassers von den Eroberungen des Machir, Jair und Nobach (Num. 32), die er in Joseph's Zeit zurückversetzt (*לענין מירון*, S. 12), mit der Abänderung, dass Joseph diese Städte angekauft habe. Von rabbinischen Autoren wird, ausser den obengenannten *Tosafoth*, von Moses Taku (12. Jahrh.) aus Polen oder Böhmen (*Ozar nechmad II*, 69) die historische Notiz über Sandia aus unserem Commentar (S. 36) zitiert.¹⁾ Ferner findet sich die Erklärung des Comm. über die *Frauenspiegel* (S. 49) auch in dem Buche *Paneach rasa* zu Ex. 38, 8 wieder. Als Quelle ist da *TRACTATI* beigefügt, womit jener Verfasser alle Erklärungen bezeichnet, die ihm von seinem Lehrer mündlich ohne Quellenangabe mitgetheilt worden sind.

Wie sich aber aus allen angeführten anonymen Zitaten der Name unseres Verfassers nicht ermitteln lässt, eben so wenig können wir aus den vorkommenden fremdländischen Wörtern sein Vaterland angeben. Solche Wörter sind nämlich 1) das Arabische *Bab „Thor“* (S. 43), 2) das Spanische *abatir* (S. 15) und 3) die Erklärung von *רְמֵם אַגְּרָה* (S. 47) mit der im Mittelalter gegründeten kaufmännischen Verbindung *Hansa*, die unter diesem gothischen Namen in den Ost- und Westländern allgemein bekannt war.

Sprachlich Merkwürdiges ist nur Einiges hervorzuheben, wie z. B. S. 22, dass die Partikel *מִן* von *בְּלֹכֶן הַר עַמְּלֵה* für *בְּשֵׁתֶה* („*בְּלֹכֶן*“) weil nur Chebron eine Zufluchtsstadt war. S. 23, dass in *יְהֻדָּה* das *ה* für *בְּשֵׁתֶה* wie in *לְשֵׁבֶת* (Ps. 82, 4). — Die etymologisch nicht zu erklärenden Gelöbnissformeln *מְשִׁיבָה*, *מְשִׁיבָה*, *מְשִׁיבָה* sind = *מְשִׁיבָה*, weil aus diesen Wörtern durch eine kleine Rasur in den Buchstaben *מ*, *ב*, *ב* phonetisch *מְשִׁיבָה* wird (S. 6). Diese Erklärung hat ebenso Aruch (R. *חֲרָב*) der sie wohl sehrwerlich unserm Comm. entnommen hat. Besremdend ist die Bedeutung, die er (S. 51) dem Zeitw. *מְשִׁיבָה* gibt, das nur wenn mit *מִן* verbunden „verbrennen“, ohne diese Verbindung aber

¹⁾ Die Frage Steinscheider's in *Namaskir* 1860 S. 62: „heisst das *בְּלֹכֶן* der Chronist Abr. b. David?“ ist somit beantwortet (Halberstamm).

— VIII —

„sammeln“ heissen soll. S. 25 betitelt er die Genesis סְפִירַת הַיּוֹם, eine Benennung, die wohl agadisch im Talmud, Jer. Sota c. 1 Ende, vorkommt (Babli Ab. Sara 25 und Ber. Rab. c. 6 haben dazu noch den Beinamen אֶבְרָהָם יְהֹוָה צָדָקָה), bei den späteren Autoren jedoch wenig in Gebrauch ist, wie z. B. in einem handschriftlichen Dikd. hat. von Ben Ascher (bei Bär) und im Mibchar hamam. von Nathan — Die nux interpretum der Chronik ist bekanntlich, die Relationen und die vielfältigen Namen in den Geschlechtsregistern mit denen der andern Bücher der h. Schrift auszugleichen. Der Comm. (und seine citirten Vorgänger) thut es in der Weise, dass er mehrere Namen durch künstliche Deutung auf eine Person concentriert (vgl. S. 24 u. 25), eine Lösung, die oft an — vernünftigen Unsinn grenzt.

Ob dieser Comm. es verdiente, seiner bisherigen Verschollenheit entrissen zu sein, darüber habe ich um so weniger nöthig ein Wort zu sagen, da ich denselben, bei meinem Eintritte in die Altersperiode, der jüd. Literatur, meiner früheren Jugendliebe, nur als Dankesgabe für mein green old age darzubringen mich gedrungen fühlte. Für den Buchhandel ist er somit nicht bestimmt¹⁾. — Mögen meine Freunde und Gelehrten, deren Schriften mir so manche Geistesnahrung brachten, diese kleine Gabe mit Wohlwollen annehmen und dieser literarischen Antiquität dasselbe Existenzrecht zuerkennen, wie so vielen anderen, deren Werth eben auch nur in ihrem Alter liegt.

---

¹⁾ Nur Herrn Dr. Berliner überliess ich für seine mir überlassene Abschrift 25 Exemplare zu beliebigem Gebrauche.

Frankfurt a/M., im Juli 1874.

R. E.

ו) ידוועה גלויה מאמנה, רשותה אסופה חסונת, כבושה חbosח כבולה
ככונת, ונצורה עיטרה טועה טמונה, נעלמה נאלמה מגנטה, טמונה
אגורה סגורה, ונחביות כחוינה, ובחותמתה נסתמה, טגול חום ער, ונעעל
ונקשר כח המלצר, לירד לאוצר, זולח דרכ האתרים, מגילה סחרים
במחבאים נחתמים, קשרור קטרים, נפזרים נפחים בקמיעות חלחלים
נשתלים על פני נטהלים, ההונים בטחלים, וסוגים וטහילים, וחוויט
ולא ידע מה, ולכם הומה, בסומה באדובנה, עד ישוכן יחשבע לבך
וללבן, יאחוון ירטזן באופני נגלים, מכחב יד גלילים, מזויים טלאס
אנורי ראשית שמנים, נחרי נחל רبش וחטאה וחלב, טלגים יבליטים
טשורדים נפרדים, ספרדים זואי כחיהם להוציאיהם ומוצאים שישתם
הייו לארכעת ראשים¹⁾ חרושים טרשים, על לוח לבות הטוריים, וטעדיין
העטידן על אחת דבר בקרשו שחים זו שמענו,²⁾ והם טהלקות מטהkokot,

¹⁾ Diese Einleitung, in massoretischer, theils unverständlicher Reimsprache, hat nur 4.

²⁾ Diese 4 Hilopter sind die 4 Bestandtheile der Lehre Mikra, Mischnab, Talmud und Agada, für welche der T. Jerus. Meg. c. 4, die sinaitische Gesetzeskraft vindizirt טקרה טשנה חלטור ואנדה אפ" מה שאלטדר אריביל — טקרה טשנה חלטור ואנדה אפ" מה שאלטדר עתיך עתיך להורות לפני רבינו כבר נאסר לטשה בסני מילר sämmtliche Halachoth, R. Jehuda die Midraschim, wie Sifre, Sifra und Mechilta (Kjoduschin 49).

³⁾ Der Verf. meint wohl mit dem Hinweis auf Ps. 62, 12 das schriftliche und mündliche Gesetz. Wir können seine, sicherlich midr. Quelle hierzu nicht angeben. In Sanh. 94, Schebuoth 20, Mechilta Jithro c. 7 und Sifre § 42, 232 wird dieser Psalmvers auf die sich widersprechenden Stellen in der b. Schrift bezogen.

לששים מה טלבות ההלכות, הליבות אבות מלאכות, ושמונים¹⁾ מיטנים להאר או של אשמנים, חלומות עלמות, אכנים מפולמות, גאותם רוטמיחים, שלשים ושטים נחיכות²⁾, טישבות לשבח עולם, ומנהגו שלשים ושטים לאגרה, יג' אבי אבות³⁾, סניפין וחולחו, נוטריקן וגמטריא כחוב וטפוש, דרך רבויין וכיעוטין, ושנים למו רברים מופלאים שבתקרא נדרשים כמו בנסורה חסר יותר, בתברע בסיקור ברומה לשתי פנים, בסומכן בעניין, בטהורם בפשט במדרש, יתר עליות של תורה המצוה בטעם וברטיה, הרי אלו שלש עשרה אוני תורה בעניין הבהיר און חיקר וחיקון, אבפרס מחול ורבון, כמה עניינים מההpecificים לגונונים, שדר השא וסתוקי טעמיים, שאילולי כן כי יאמר פכח קוח, מלקווח ללקוח, במרקחת המרוקי סטנינים, סדר יוחסים הנקרא רברי (הוים)⁴⁾ כי רבריו מאויימים מסויימים טקיימים במאמר קירא הרורות טראש, הנתון בח לדורש, לאדורש ולהדרש כל דבר לפיו עניינו דבור על אפניו, יגיד עליו רעו, יכריעו לטפרכו, ויוריעו ויעמידו בטעמו, והמוסיף עליו נורע ופורה מוסר אם יתסר וויתיר, כי אס במליצה רברי חכמים וחירותם, יסודות מיטרות, כתבי קודש בניינם ועניינם לא ידעי ספורות.

אטנס קירוש ישראל החותם וצימום וחימום ברוח קדשו, והנדלים לחלהו, בדרבר דבר קדשו. בחרשו בפסלו, סביב אשוי, דבר יום ביומו וחדרש בחרשו, שנאמר והנה טפיו יצא שאין לך يوم שאין ביד שלמעלה מחדשין

¹⁾ Im Midr. zu Hl. 8, 8 werden die sechzig Königinen auf die 60 talmud. Traktaten bezogen (bei Wolf und Buxdorf werden 63 aufgezählt, S. Jahrbuch von Brüll a. A), die 80 Rebsen auf die 80 Abschnitte in Thora Colanum

²⁾ Die 82 Midoth von R. Elieser nennt der Verf. in Ausspielung auf die in R. Jezirah. Simson aus Chinnon hat sicherlich hiervon nichts gewusst und nahm daher für sich diese Benennung in B. Cerithoth in Anspruch.

³⁾ Die 18 Mid. von R. Ismael, welche in den genannten 82 Mid. mit enthalten sind und nur halachische Verwendung haben, nennt der Verf. die Urväter; die übrigen, als nur exegetische Hilfsmittel, heißen Abkömmlinge. תולדות.

⁴⁾ So wird auch die Chr. im Talm. Pesach 62 genannt. „Auf ein Buch Juchasin beruft sich Colbo No. 4 bei der Angabe, dass David, während die heilige Lade im Zelte gestanden, den 105. Psalm habe absingen lassen (Zunz G. V. 170).“ Unter diesem Buch Juchasin ist ebenfalls die Chr. I, 16, 8 verstanden (Rappoport).

— 8 —

בו הלבות וטעמי טקראות שאין הגא אלא תורה שנייה והגיה בו יומם ולילה^א ולו רביהם יחכמו יסכימו ישימו על לבם וירשו כי חברה הוא המורה למסוגים ומיטחים עליה^ב עצל דם?^ג) בטו שג' ישוטטו רבבים וחרכה הרעה. لكن סגנוןינו עצמינו בגולה שבוע שנים היו יתרה שנאמר ובולם שקטם^ד) מקרם חובי עמי מסנפנPsi, וחונן רעה וטערבי לשון ישלח דברו וחווינו טראותיו וטעמי חכמו וחקרי דתוחיו וירוני ויאמר לי ותחסוך לך רבבי שמור מצוחה וחיה, יבא זירוני באסני סדריו גנגלי מסחריו, או נבון רעה קרוישינו ונרוין ולא נכשל ביראת האדין אדונינו בהוריינו לרביבים חבות חכמו ויעלה זכרונו לפניו בברכת פי ההוניות סרגונים העורנים ואורגנים חורי, מהעננים בדברי ולא שוגנים ועגנים, אחרי המהעסך בדברים מאויימות מטעמים מקוימים מכוארים מטוימים בסוף ייחסן ורכבי חיים.

^א) Bereschit Raba c. 40.^ב) T. Sab. 88.^ג) Urur ledem ^ה Vielleicht.^ד) יותר צפוי wohl verschriebenfur הוי יתרה ^ו?)^ו) Amos 7, 14?

א.

1) אדם שח אנווש, ואין לחמות לטה לא רטיל הכהוב ו' בחימה שלישית כמנג כל הכהובים ראות שמעון לר' יזורה (שסות א' ב'), אנטם כי קדר ולא טרש מעשיהם לט' שלא היו אנשי הרון והוא מכעים בעז, ואנווש הוא דור שלישי, וביתו החחיל לדבעיסו בשלש עכירות, שני' אמי כל ישב אהל וסקנה (נראשית ר' כ'א) טקנה נסחר וחוויו להכעיס בוגלי וטשטייעם קולם שנאמר אבי כל חפש כנור ועוגב, חוויו להיזה עולמים וקוראים אוחם בשם ברואם, שני' או הוחל ליקרא בשם ה' (שם ר' כ'ז), וזה ליקרא כתש זעירי כרוץ הסקרה מדרבה טקנות משמשה ל' בטוקום ט' כמו אסרי לי אוחז הוא (שם כ' יג') ותחרנו טפני וכן לעגלוות בית את (הווע 'ה') והוא בענלות בית אוון גירוי ותחרנו וירעהו שכני השטרונים כי יחאכלו עלי עפו ובטרין שהו טטרים וטיגלים לפניו וזרף להם לאכל על כטורי מ' גלה טפנו, וכט לחונן דלים (טה' כ'ח ח'). יתחנן דלטדר מס רוז טמה שחונן הקב'ה לעננים זהא טרנה הווע שעננים לויים ברכינה, והכסים פירש למלאכות וכונה בהם גשרים¹⁾. וחוול זה לשון חול הוא²⁾, בלאו רוח ורץ חולין והניתן לשון הקורש טקיאו בשם ה', ולך לא רטיל ט' ו' עד טבא לתוך איש עריך חסם, כי עד נת רוז מכעים כולם בעז ומונת, שנאמר וחחות חוכל קין (בראשית ר' כ'ב) שחוויו לחוחבל בונת בעין שנ' חבל עשו (ויקרא כ' יב), אך לא הוציאם אלא להזיא סוד חולות, וסילק וקצער רבריז סהם, 8) וכן, זה כן שת, ואותו לך שנאסר ט' כי איש הרני לפען (בראשית ר'

¹⁾ Raba Vajikra c. 81. Das Zitat des Verfassers ist nach Jalkut Spk. § 28. B hat
למלאכות נערין לפען.

²⁾ Gegen Ibn Ezra z. St., der nach des Verfassers Erklärung das Wort überflüssig hält: זענילו היה מחול היה השם ספוך אל המלה. Der Supercommentar Ohel Josef zitiert dasselbst § 4 der 32 Midoth von E. Haigellett, woselbst הוחל הוחבל ebenfalls mit erklärt wird; diese Stelle fehlt in den Editionen, sie müsste § 16 stehen. P. Duran zitiert diese Erklärung (Efodi 154) aus M. Nachmans Novellen zum T. Schebuoth und nennt sie גירול; es war also auch ihm diese Stelle in den 32 Midoth nicht bekannt.

כ'ג) מ' קין רוא. ואע"ט שאוסרים בני אדם (חנחוות) שרג' א'ח קין, שזק בעני
יאית ק', אפטנס מתחמה ואומר וכי אני הרגתי להבל' שהיה איש לאיכרים ולד'
באנים, קין שרגנו נחלו לו שבעה רוחות שנ' לכן כל הורן קין שכעתיהם יוקם (שם
ר' טז) לפרק שלא הרג כלום לא חבוא כיiso הרעה אפליו ערד שכעים ושכעה
(כ"ג ב'ג') לפי שהיה נח טהרה בהם כל שעת. 4) נח שם חם ויפת, יש
אוסרים כי שם ראשן ללידה כאשר מיחסו כאנ', ואשר פחה ביפה לחולרות ויחוס
הכנסים חלה כהילה בנה יחת גמר ומגון, לפי שרברידם טעטיס ונחלק מין
חלה טהרה ואח' התחילה ליהם בכני שם שאין להם הפסק וחכלה ורביה כל
הסצר חלויים בני שם, אפשר שלח ועכבר ואבריהם וכל ישראל, ואשר אמר
אח' יחת הנROLL (בראשית י' ב'א), לא יחת גדול ללידה אבל אחיו גדול ממנו
ומשפטו אח' יחת, הנROLL טפח וכרכא. ט"ר בכנ סורר וסורה (סנהדרין ס'ט ב'),
ויש אופרים כמשפטו וטפנ' בכוון של שם שהיה חסד הקדים לפני אחיו, [ק'ג].
הוא הרבר כי יחת גדול דכתיב שם כן טאה שנה שניתים אחר המבול (בראשית
י'א י") हוי אומר כי יחת הנROLL שהרי כן ה' מאות שנה היה נח כשלול והטבול
כשנת שש מאות שנה, נפצא הנROLL שבכני ק' שנים, ושם לא תען לך' ערד
שנויות אחר המבול, וכן עיקר]. 5) בני יחת, הוא ובנין חטפה עשר, חם
ובנין שלשים ושנים, שם הוא וכני עשרים ושכעה, וטאלה נפאה כל הארץ, מספרם.
שבעים וארבעה, ולא נחלק העולם אלא לשבעים שנ' עב נבולות עמים לטעפר
בני ישראל (דברים ל'ב ח', ח'י, ספרי) יעקב ובנין כיריהם לטערים שכעים הי',
בני לאה ל'ג מני רחל י'ר בני ולפה י'ו בני כליה ו' ככללים ע' וכפרט ס'ט כאשר
אמת הכתמים זו זכר שגורינה ברוך ולידתה בין החומות (סוטה י'ב), אפשר
מעחה הלך ארבעה שלא נכללו ושלא נחלקו בין האומות אליו שם וossible
שהלח ועכבר לפ' שעריקיט היו ולא נכללו עם האומות. וט'שנ', רוא (גם שם) א'ז'
שבחוב (בחורה וטש) (בראשית י' ב'ג), ר' זו היא מ'א אוחות שכאות בכוון
הטלה ובראשזה ובאמצעיתה ואין טשטשות כלום והם שטלאכחן' בינה
שכאות בלבד יסוד, וכסות זה א'ז' (ויקרא י'א י'ז), השוליה דניות מן הים (חולין ס'ג).
א'ז', אשר ישנה, ז'ז' (ויקרא כ'ז ב') ערף, ז'ז' ח'ז'. וכלשנק המשנה ס'ז'
ס'ז' (ט) ודריפח (רוא) ריפח, לפ' שורותם ר' ור' נצירות ונחיקות רסדיין
וחלצן זה כוה כטו טהעריה (ישעה ס'ז ו') טהערוד, או ט' ירה (אווב ל'ח ו')
ירה, ואנדע את מקל (זורייה י'א י'ד) נערע היות שכט אחר (שועטים כ'א ו')

*) Diese Erläuterung fehlt in A.

*) Das **אל** **חבר** ist in zwei Stellen Sp. 24, 13. Ex. 3; 25. entschieden pronominal und nicht paragogisch, der Vers. kann daher nur nur Ho- sea 8, 1) meinen, wo das **כ** auch paragogisch aufgefasst werden kann.

*) B. Beide Lesearten sind unverständlich.

*) Auch viele Ken. Handschr. haben die Leseart; Levita verwirft sie in seinen Glossen zu Kimchi R. ג'ע.

וכלזון גםשנה כל כתבי ניירות כירוטים לו, נזר נזר נייח פchio רבי זה נזר (נזר פ"א) כי בנויריך משיך הקו"ף וגינוקד הפה וחוטרו של חי'ת רבי מלט ניירות וכוחסדים נחפשים וסדר אחר לכוון. 17) ועו"ז וחול, אעפ"י שסתורה ייחסם על שם ארם שני, ובני ארם עוז וחול (כראשית י' ב'ג'), בני בנים הרה דם בנים ייחסם כבני שם, ויתם ארם וארכשד ולא יחש לדוד עילם ואשרו, לפי שרשיהם היה וקוצר דבריהם ולא יחשם בנים, והחחל ליחס את שם עד שהגע לאנרכם ואמר 28) בני אברהם יצחק וישראל, והקדם יצחק מפני ב' רנים, א' מפני בכורו וחישונו, וא' מפני שאמר בני אברהם ולא אמר בני אברהם, ומזהה שמו אנרכם יצחק היה תחילת בניו ולך הקדשו. 24) ויולד אברהם את יצחק, כאשר נתוב בהורה ואלה חולדה יצחק בן אברהם, וזה יכול לומר יצחק הولد אח יעקב, אלא אמר אברהם הוליד את יצחק, שהיה לו צדקה מפני אביו מפני לייצני הדור שהיו אומרים ראייהם וכן וקינה שהביאו אסופי סן השוק ואומרים בנט זה; מה עשה הקב"ה, הטיל ט צורה אברהם שבב' רוזאים אותו אמרו אברהם הוליד את יצחק (הנחות). ב'ט פ'ג); וכן בכלא בן אביגיל שלק שתה שמו מרניאל לפי שיין לייצני הדור אומרים כן נבל הוא, כרטstoroth בסוד הבנים (לטטה נ' א'). בני יצחק עשו ישראל, הקדים אה עשו לפי שטוטיטים רבריו ורוזה להסתלק טניו ולסיטם בישראל שהחיל חילה לפ' שבב' רצוי הסpear חליים בו, והקדם ט שטוטיטים רצוי ורובישו דר שעיר ואח'ב ותחל בבספר בני ישראל אשר ספרותם טרכים ורבריהם אוחים, ועכשו הוא טיחס אה בני עשו, 26) אליפז רעואל ויעוש ויעלם וקרח, מ' ג' נשים הוו ל' לעשו, ערוה ואהילכתה ובשתח, ערוה ילדה אה אליפז ובשתח לידה אה רעואל, ואהילכתה ילדה אה יעוש ואה עלם ואה קרח (בראשית ל'ז, ר' ה'), רה' ה' בנים הוו ל' לעשו וקרח מ' עשו הוא, ועוד יש לנו קרח אחר שהוא בן אליפז (בראשית ל'ז ט'ג) וכרכני הימים יזכיר אותו חטגע, גם בחורה כמו ק' וענ'ם שחחותים וסתומים רכרי רטכטה חטגע מ' אליפז הוא איש ולא אשה וכאלטוזם יזכיר אותו קרח, ועכשו חחכם בכיכת, וחושוב בני אליפז שכח ב תורה חימן אומר צפו וגעתם וקנו וחטגע (בראשית ל'ז, י'א י'ב) רה' ו' בנים לאליפז, ועוד רוזה לו פילנש לאליפז בן עשו ואם רוזה לומר אהוות לוטן חטגע כי היא סכנה שעיר וסטוריש'י בני עשו (שם ל'ז ל'ב), וחטגע זה רה' אחד טן הרבריס שאן להם רכרע בחורה כמו וקם כל העם (דברים לא ט') משקדים (שמות כ'ה ל'ד) אරוד (בראשית ס'ט ז') טהר (שנות י' ט') שלבן ולכאן הם משפט¹) ולא חתמה

¹) Wie der Comm. so erklären auch M. Nachman und S. b. Meir in ihren Commentaren z. St., letzterer zitiert dazu den Midr. zu Ps. (?). Sie sagen aber nicht wie hier der Verf., dass Timna zu jenen Stellen gehöre, in denen ein Wort sich befindet, das eine zweifelhafte Bezeichnung habe, stattan d. h. zum Vorder- oder Nachsatz gelesen werden könne, wie es auch die Masora und der Talmud Joma 62, Jerus. Elilim Absch. 2

על שנחלהק כי ראו היה להיות סדור אלא שנחלהק לרבי רעה וטמה, וזה אותו טריב נחיכות שהחורה נירושה¹), כסדור שנחלהק, כמו כי מרכמת העם . . . ה' הטיב יכפר וכך בלב לבנו רבי לרוש האלים . . . ולא כתהרת הקרש (רהור' ל' יט) סדור היה ראו להזח אלא שנחלהק, כיועא בו כי לכם צענה טשכל על ק לא חרום, למי להליך גיד רעים, למי שהוא חולק על דברי נבאים ותיעס עני נזח חבלינה (איוב י"ז ר' ה') סדור היה ראו להזח אלא שנחלהק. וاعפ' שנחלהק, רמו חכמים בטעם לנרטיה שעמר נחתנע שני' וחמנע | היה פילנש²) והמשיכים יבנו וישכלו חמנע עם הכניס. וכחנה רכחות בטקרה ויאמר ה' אלהם הן הארים היה . כאחר מטנו, ואח'כ מטנו לדעת טוב ורע (בראשית ג' ב'כ'), והשונת קורא כאחר ספט ביהר. כה אסר ה' למשיחו, לברוש I (ישעה ט' א') וαιינו אלא למשיחו, כלומר כה אסר ה' למשיחו, ראו מכורש זה שאני אסורי ונזהוי ישלח לנצר, והוא לא עשה כן אלא אסר כי בסוף טכל עמו זיה אלו עמו (עורא א' ג') כספור על העין, תעצטו ספר הכתובים בחורה כמו כן. והשונה שנבנש בו השינוי כאשר אטרו חכמים שבשחאה בין רעל על, מחרעם ואסר לא כן ברוי כאשר ראות לאל חכמות (משל כ'ד ו') אין לו לאול בחכמה אלא מרעומת, וזה ראות רעשות הו³), כמו טנאל מגעל (טלacci א' ו') יאר עיר, כאור כעור⁴) וההכם ק' אט הרותם לאטחים ומעמידן על בוריין.

u. a. St. (S. Norzi zu Abot. Vajelech u. Oehla veochla Ed. Frensdorff No. 194) nicht dazu nehmen. In der That aber hat hier Timna denselben Charakter wie 2 von den 6 Aufgestellten; denn קם ארור (Gen. 49, 6; Deut. 31, 16) müssen, wenn man sie zum Vordersatz beziehen wolle, auch zum Nachsatz gezogen werden, ansonst hätten wir einen sehr verstümmelten Nachsatz. Dass das hier fehlende Wort שאנ (Gen. 4, 7) eine absichtliche Omission sei und der Comm. statt desselben Timna einfügen wollte, wagen wir nicht zu sagen.

¹) Ibn Ezra verwirft diese exegetische Lizenz (Zachoth Ende; Mosnajim 4; Gen. 23, 17), von der Saadia den weitesten Gebrauch gemacht hat. S. Obel Josef z. St. und Nethiboth Olam v. Katzenellenbogen c. 11.

²) Den Hinweis auf den trennenden Accent hat auch Panenach rasa.

³) Ebenso Onkelos, Jonathan und Maimun in Pirke c. 0.

⁴) So übersetzt auch das Targum מחרעים.

⁵) Diese zwei Beispiele führt der Comm. häufig an. כעור, כאור, häufiglich, steht Chulin 44 und mit נ wie im Syrischen (B. Kama 100) צבעו כאור צער צער. Aruch hat in diesen Stellen auch eine Leseart mit ע. Für die Buchstabenverwechslung von אר = עיר verwies mich mein Freund Bär auf פער צער צער (Ps. 80, 14). יברשתנה חור צער צער hat hier ein überhängendes ע, was nach einer agadischen Deutung auf אר hinweisen soll. S. Raba Vaj. c. 13 und Mid. Ps. z. St. Norzi macht auch auf Abot. It. N. c. 84 aufmerksam, dort heißt es -- צייר כחכ' ב -- Ein Beleg zu mit נ sind Bär auch in dem Pijut zum 1. Tag Pesach in עאנגה וראינה, wo es heißt הרחק מן הביעור = הרחק כאור חכוד'כ (Chulin 44)

ובישועה כמו כן סדרו *שנחלת* שכן הוא אומר על ארום ורשותה קאמ. וכפוד וינשוף ועורב ישבנו בה, וכל הכהנים בספר חומש נת היננה ושחף וחחמס היהות כופרים ותולחות הסנאים ואכני השורה הם כמו כן ירכזו שס, לדור ודור ישכנו בה (ישעה ל'ר, יא עד יז) וاعט^י שיש הפסק במליה זו ונחלת הסידור ומחייב בפרשת אחרית תשושם טרבר וציה (לה א') ואומרם בני ארם שהוא בן עני ותגל ערבה, ואינה היא הטרה ולא זו היא הרכך, אלא המלה סטוכה לטעליה ועל אותן היוות הספקעות לשם הוא אומר ישושים, יהיה להם משוש כהווים ארום טרבר וציה לא תעבור נטה רגל אדם רטעכם והטעריהם מסוקומים, הייט משושים, כי כשליך ארם בז חיות מרחות לבאן ולכאן, וכן לא יהיה בז כי לא תעבור נטה רגל אדם ורגל נהמה, ויששו בשרתם ובטרבר וציה שלהם, ואוי חניל ערבה ארץ ישראל שנקראת ערבה שנאמר והערבה והירדן וגובל (דברים נ' יז) וכן הוא אומר והערבה ערד ים כנרות מזרחה ערד ים הערבה ים הטלה (יהושע יב ג'), ולכשחරב ארום וההיה טרבר שטמה או תגל ארץ ישראל כמו שנאמר אטלה החרבה (יחזקאל כ' כ') או טלה זו חרבה זו (טנלה ז), הדר הכרסל והשרון וירושלים ובית המקדש כמו שנאמר ירכתי לבנק (ט'ב יט כ'ג), והוא שער הענין וטעמו של רבר ועל חמתה על חחלת הפסוק שננטק לטעליה ואם נספך למטה פסקו^ו) וכן ברכבי היטים יש כמו כן פסוקים שנאמר לנו שלומות יחת, וכן יריהו אמרינו השני (ראה כ'ה, כ'ב כ'ג) וחוק הטלה כך היה וכן שלוטה יחת וכן, ואחר כך יריהו אמרינו כאשר טיחם לטعلا יריהו דראש אמריה השני (כ'ג יט). כמו כן צפו וגעם וקנו וחתנע, כמו כן אנו מזאים אלפיים שהן ו' אלפי חימן אלפי אומר אלפי צפו אלפי געתן אלפי קנו אלפי קרח (בראשית ל'ו טז) הוא חטנע, קרח וחתנע פתרון אחר להם, אבל קרח כabhängig אחר היה והוא פזי ביחס הבנים וביחס האלפים. 38) וכן בעיר, החרי והוא עצמו היה כי נקרא שם בין בני עכען כרכחיב ואת אורלכטה בז ענה בת עכען החתי (בראשית ל'ו כ') וטלם בזים מפשחת החתי כרכחיב את עריה בז אילין החתי (שט) וחתי וחו בזים כגען הי ולא ייחסם בז אם בענור בני עשו להוריינט היאך ירשנו בני עשו את הר שעיר. 40) עליין, עלה בזורה (בראשית לו כ'ג), כי בזורה הרמה כהונים בז חמור ו, והפחתם אותו (סלאמי א, יג) אולי הוא, בכבה עינו (זכירה ב' יב) עלי הוא, אלא שזינה זוכח, ו' במקום ו' יחני ה' (ש'ב יב כ'ב) ?חני ה' הוא, ערת יצחר' (ראה ר' ז') ?צחיר הוא^ז.

¹⁾ Der sogenannte Raschi-Komm. deutet II-Ch. 30, 19 auf diese Erklärung kurz hin. וכן ישושים טרבר וציה הוא *נחלת הסידור* בז ענה בת עכען החתי (בראשית ל'ו כ') וטלם בזים מפשחת החתי כרכחיב את עריה בז אילין החתי (שט) וחתי וחו בזים כגען הי ולא ייחסם בז אם בענור בני עשו להוריינט היאך ירשנו בני עשו את הר שעיר. 40) עליין, עלה בזורה (בראשית לו כ'ג), כי בזורה הרמה כהונים בז חמור ו, והפחתם אותו (סלאמי א, יג) אולי הוא, בכבה עינו (זכירה ב' יב) עלי הוא, אלא שזינה זוכח, ו' במקום ו' יחני ה' (ש'ב יב כ'ב) ?חני ה' הוא, ערת יצחר' (ראה ר' ז') ?צחיר הוא^ז.

²⁾ Die zwei Stellen mit 1 statt 0 gehören zu den 18 soferischen Ver-

(43) ואלה המלכים, ח' מלכים הם הכהנים בכאן ומלאו ערך שאל ומנע אוחם מטלוך ולא היה מלך כארום אלא היו עוכדים לישראל. ונוגנים להם טם, שנאמר ויהי כל אהום עכרים לדוד (ש"ב ח' יד) ולא היה בהם מלך מיטה שאל ערך זורם שרוא מלך שמני, אלא נציבים היו טשיטים עליהם שנאמר ושם כארום נציבים (שם) וממלך אין כארום נאכ מלך (ט"א ב' ט"ח) ובitem זורם ייפגע אדורם מתחת יד יזרעה (ט"ב ח' כ'כ) ושיט האלופים הכהנים כהרעה ובבדרי הימים טשיטה הרד ואשתו טהיטיכאל, וכק הוא אלף חמנע ערך אלוף עירם. (ט"ג) אלוף אה ליבטה, שם איש והוא נקרא על שם אהילכתה ושם שפוחרים אותו על שהיה מהאלכתה.

ב

1) אלה בני ישראל רואן — בני יהודה, והיה להם כחולותם, אבל ים יזרעה להביא עניין המלוכה ואחר כן ים שטיען לפני שהה מובלע בהר גהלה יהודה. 2) בני יהודה שלה ופרץ וורה, ונקרא שלה על שם שהה בכוץ, ושלה וכייב לשון אחד הוא כמו אל חכוב בשפהחך (ט"ב ד' טז) ולסתה הוא אוטר לא חשלת אותו (שם ר' כ'ח) ר' יאמר שלו (דניאל ג' כ'ט) לדבר אותו נשל (ש"ב ג' כ'ז) כולם לשון כוב הוא, וחכמים פירשו על שם תלטה¹). פרץ, כאשר אטו חכמים לשון מלוכה, פרץ ויעברו (טיכה ב' יג). וורה לזר על שם בקץ (כראשית לח. ל') זה וורה. 3) ובבני ורחה זטרי (אייחז) והייסן וככלב ודרע כלם חטשה, וזה שכתוב בס' מלכים (ט"א ה' יא) ויהכם מכל האדים פאותן בני פוחל וגוי, אלו הן, וחכמים פירשו² מאיתן זה אבריהם וכל הענן כספורה על הטרור, פוחל זה יזרעה שטהל לו. הקב"ה על נדה ערנו כרכיב והטהתי לامي כל היחסם (כראשית ט'ג, ט') יש אומרים ורחה אחר היה כימי רוד ומנז משוררים הוא. פירש יזרעה בן קרייס, זמרי זובדי וכרטל (יחשע ז' א') אחד הוא, כי זטורה הוא טרם ולדם אומר זכר טוב, אבל יראם הטגריאלי לא יזרעה לדבריו, כי פרץ ורחה שווים הם לילדת וחויזין ק פרץ טזרדי טזרים היה זטרי בן זרחה כתם קן עלר הארץ נגע, והזק היה הרבר שלא

besserungen (S. Masora zu Bemidbar; Mechilta P. Schirah c. 6 und Norzi zu Sech. 2, 12; die zwei andern mit ' statt ' gehören aber zur Klasse der Kri und Cethib).

¹⁾ Es ist uns nicht bekannt, dass irgendwo der Name שלה mit der Excalierung bei dem Chaliza-Akt in Verbindung gebracht wird. In Beres. Baba wird mit פסקה übersetzt, d. h. aufhören zu gebären, wie שיליה', den Abschnitt beenden (S. Hadar sekenim z. St.). In den Editionen ist daher בס' פסקה bei טזים שט' zu streichen, wie es auch in einer Handschrift nicht steht.

²⁾ Tauch. Abschnitt Chukath und Pesikt Parah wird Machul auf Israel gedeutet.

וזו הזרחות כי אם ומרי עטן, אבל הדבר הזה אי אפשר לאוטרו אלא כי הן
הזרות כרטוי בן זמרי זונדי בן כרטוי ועטן בן זברוי וקיים בו טלהוכיר הזרות לפי
שטלזרהו כל עטן ונחיהים על שם כרטוי כנרגג הספר הזה, וכטו-כני ישראל
דקדאים על שם יעקב (ז) עכר, עטן, בולו ענין אחד הוא כמו נבוגדנע
נסכדנע, נ' ור' טשטיין כאחר. (ט) ובכני חצצון אשר גולד לו את ירחטאל
ואח רט ואח כלובי, עטן מני הטלרים כן הוא, כמו את שם את חט ואת
יפח (בראשית ה, ל^ב) וכטו ואח שדי ויברכ (ט' ט' כ'ה). והניח הסתור ליחס
ירחטאל הנטור בשבי שלקח אשה טאותה אחריה נרכחיב ותהי אשה אחריה
לירחטאל (ורה' א ב' כ') טשאר עטמים הייתה¹ וההחל ליחס רט בשבי כנראה
של דור. וכלובי זהقلب. (ט' ז) ואיש עט שטחוב והאיש ביטי שטואל זקן
בא באנשים (ש' א יז יב) זה יש שנא באוכלוסא וורש באוכלוסא כאשר אמרו
חכמים (בריתות נ' ח), יש אומרים זקן חשוש מה כטו עד ביא השטש (שemitah כ'ב
כ'ה) אך קוראו בכל דבריהם הללו אישו שהוא איש ועליו אמר דוד אישו
האיש. הוליד את בכורו את אליאב וגוי (ט' ז) דוד השבעי, ואעפ'
שעור אלהו שטיע. כרכחיב בדבריהם היטים ליהודה אלהו מא希 דוד (ורה' א כ'
י' ח) וחיטה לכני ארם למזה אמר דוד השבעי ואומר ורוד הוא הקטן (ש' א יז
י' ז), דע לך כי אלהו היה באותה שעה קטן וטוטל בערישה בחק אומנתו ולפיכך
לא פנה אותו בחלק הבנים, ומניין אתה יודע שכן הוא הדבר, כי בשעה שכרת
דוד בפניו שאל הנגרין עטו אחוי וכיון אביו כרכחיב וינהם אתה פני טלק טואכ
(ש' א כ' ב' ד') וכשהלך טאהו קט מלך טואכ וזרען טלק ולא נשחיר מהס אלא
אליזא, שהיה קטן וחתטנוו אומנתו ולמי שקטן היה לא העלהו כאן בחשכת הבנים,
וון דרשו חכמים (ילקוט ס' קט'). וייהורה בן קורייש פירש כי לאלאב דהה
בן גהול והעפירו יש ליפני שטואל, ועוד נושא הקטן הוא רוד, וכך אמר ועבר
יש שבעה כני (ש' א ט' י') ורוד רוא, שניINI, כי ק אליאב חשוב כנensis, כמו
כן כל ישראל נקרים בני יעקב וכמו כן בכני נניכין שהם חטיכים י' ולמניסן לא
היא כי אם ה', מניס ויה' בני כלע וחוشب אוחם כניכא. (ט' ז) ואחיוותיהם לא
אזוריה ואכיניא, וכעליה של שratio שחי היה, ולא זה שחי שאלאד את יואכ
אבי נ' חרשים (ורה' א ר' י' ר) כי אם שחי כי עשהאל שהיה ביטי דוד וכך
קראה בן עשהאל אחוי יואכ בשם עשהאל אחוי. יתר הישטעהלי, שהיה שר
על ישמעאל אכל ישראל הדת, וחכמים פירשו שחנוך חרבנו כישטעהל כדרטדורש
ביבסות (עד') וכן כל ראשי ניסות של דוד על שם של שלטונו נקראו
אוריה והחיה (ש' ב' ב' ג' ל' ט) אחוי רג'ח (ש' ב' ט' י' ט) יחתה הטעמ (זה' א י' א
ט') שרים היז להוד שם ווהסרים ואנשי מעשת, ושותה אותו האוטר (?) אויריה
הזה נהייה של נלית היה, כי אליהם בן אהיהosal שגדיא טורי ישראל (ש' ב' ב' ג'
ל' ז) לא היה נתן לו אח כטו לאשה (ש' ב' י' א נ') אילו לא היה מצהם אלא טן

ונגיס אשר לא יוכל בהם ואחם לא יוכל בהם ולא הוה טעמו ריר בראשי ניסוח במכרים. (וחר הישטעה הוא יירה הישראל) אשר נא אל אביכל כת נחש (ש' ב' י"ז כ"ג), וזה ישי שנחש מול על כל ישראל שטמץ יטהה שלשלת של מלוכה, ויש אוטרים אשר חכמתה נחשכת כמעלהן טובות וטיעים רכים, וחכמים פרשו כת מי שטח בעטיו של נחש (שכח נ"ה). 18) וככלב בן תזרון, גדו כלוכי אחוי רם יורהתאל, הוליד, נשאה לו לאשה, כמו אני הום ילהתך (אהלט' ב' ו') אעליהך נירלהך ולקחהך אלך. ופירשו חכמים את עזובתה, ובחזה¹ שענכה גלוול בית אבה. ואלה בניה ישר, אומר אני כי היה שפה, וחכמים פרשו הבל נמשה כטפורש כטסכח סוטה (רף י"א) אפרה ו מרין צפרו ורכו ישראל ביטחה²). 19) וחלד לו את חור וחור הוליד את אורוי ויחם את אורוי בעבור להביא יהום בעלאל שעשה המשקן, והיה לו ליחס את כלב בן חור כתו כן כאשר כחוב למיטה אלה היו בני כלב בן חור נקור אפרהה (ב', נ') אמרם קישר דנרי עד בעלאל וסילק לשט כרי לחזרן כי עדין יש לו להשלים חילודת, שנוב ריאד ואשותור אני חזע ואה' מחהיל בבני כלב בן חור נקור אפרהה, והוא כלב בן יפונה שלחה טשה עם המרגלים. וטה שאומר בהוריית (על בסוטה י"ב) כלב בן יפונה הוא בן חערן שבושת הו, כי בן חור הו, ושינה הלבלר בן חערן לחור והשווים אהוריילא דקרקי כלשון, ושנין הו לא לומר שכלב בן חערן בשעה טרנלייס הו אבן ט' שנה, שהערן היה סיירדי טעריט עטחו כטעריט טאהים ועשר ואיך יזקן לומר שמן טאה ושביעים הוליד חערן לכלב, הלא חערן לא היה ע' (?) וככלב בן נולד קודם שהזיו ל' ס' שנה שאומר ואחר בא חערן אל כת סכיד אני גלער והוא לקרה והוא בן ק ששים שנה וחלד לו שנוב (דה' א' ב' כ' א') וקידם שנולד אשוחר אני חזע כת חערן ונשארה אשוח טעוברת טאשחור שנאמר ואחר טוח החערן הכלב אפרהה (כ', ג') נפצא שכלב זה בן יפונה אם בן חערן היה היה ביציאה טעריט מהה ושביעים בין נוזדים בין נמות, ואיך היה נמי דאסטרין נבן סורר וטורה (פנתרין ס' ט') לא גמרין סדרות וראשונים וכו' כרכיב החם ישכוש הו ואין לעטו עלז, כי רם וכלב שווים לחלה [ולשנים ואמ רכאנט אפרהה הו לטרין טפרק, אני החערן כדאייה נסדר עילם (פרק ב') ומקרה טלא הו³] ורם הוליד את עטינרב עטינרב הוליד את נחשון (דה' א' ב' י' ו' יט) גחשון היה ביציאה מערם בשעמו

¹) Der Comm. weicht hier sehr vom Talmud ab, auf den er sich aber doch beruft; denn Asuba ist nach dem T. nicht Bithja, sondern Mirjam u. Mered, der Bithja zur Frau nahm (II Chr. 4, 18) ist Caleb II. (Meg. 18; Vaj. Baba am Ende); nach dem Comm. hat auch Caleb I. Bithja geheirathet und beide sollen die Königstochter gewesen sein. Das aram. Targum nennt auch die egyptische Königstochter, die Salomo (ibid. 8, 11) zur Frau genommen, Bithja. Auch die Deutung „fruchtbar“, die der Comm. dem Namen Esroth beilegt, ist gegen den Talm., denn l. c. wird damit der Name שערה erklärt.

²) Diesen Zusatz hat B.

על היס יופר טשכעים שנה כי היה וכן גושא, וחזר אם היה נון כאשר מחטא
בחשבן זה היאך היה ראש לזכרים שנאסר והנה אהון וחור עטם (שםoth כ"ה,
יד) והלא אין מעטירן ראש סנהדרין פהות טנן שבעיט שנה שנאסר איזה כהוטים
לך (סנהדרין י"ז). אמנס זו היא חוכן הטלה וערק הרכרים, כלב בן החרון הוליך
לחור בכור אפרחה וחור הוליך לכלב והוא כלב בן יפונה כי אכיו פעה טבעה
העגל ונחרג, ובנו פעה טבעה טרגלים, וקנו על שם רודו קנו ובני קנו (ר' יג)
כasher נפרש בישע הטעו ואף אחת חקייר הרכרים והעמרם על אפנס וחתמאם
כהלכים. 21) ואחר בא חזرون אל בח סביר אבי גלעד, ואחר שהילך
חזرون כל בניו וכלווי שהוא אחרון לבני וטחה אמו של כלowi ואח'ב כא חזון
אל בח סביר אבי גלעד, והוא סביר בן מנשה בן יוסף, ואחרי כלowi הוליך לשגוב,
22) ושנוב הוליך אח יair, הוא יair בן מנשה וכתוב בחרה (במדבר ל"ב
ט"א) ואע"פ שחערון היה טשכט יהודה ישיר נקרא על שם אבי אמו מפני שהשוב
היה איש טלחמות, וכטו בן שצינו. בטקומות אחרות שנקרוים על שם אמן, בני
חבה בני הקוץ בני ברזלי אשרלקח טכנות ברזלי הנלער לאשה וקרא על שטמּ
(עורא ב' פ"א) ולפי שכורי שהיה בימי דור היה חשוב נקרוים. בני בנחיז על
שפטו, וזה יair בן חזון היה טשכט יהודה¹⁾ ונקרוים על שם אמו לפי
שביבר אבי אבי היה השוב, וביבר אבי אמו היה ראש ואב גלעד ויאיר
חפש לגלעד אחריו לפיכך נקרא על שם אבי אמו ועל שם הנהלה שתפסו בימי
שלטונו של יוסוף שהיה מלך על הארץ וכשותה יוסף ואח'ז נחחוון האומות ויקחו
גשור וארם שהיו נוים וחותפו את חווות יair ואת קנת ואת בנוחיה שלקח נכח
בימי טיבור גם אותם חתפו גשור וארם; ששים עיר, כל אלה חתפו²⁾ בני
ביבר ובני גלעד והוא שאמר בראש הטבות וילכו בני סביר בן מנשה גלעדיה ויאיר
בן מנשה שהוא בן הילך כאחיו הוותן ולקח חווות יair כרלהיב וייה לו עשרים
ושלש ערים כארץ הנלער, גם נכח הילך כאחיו הוותן וחותפו לו את קנת ואת
בנוחיה, ותקפו נוים עליהם ולקחו טירים וישכו כרם ערד שכאו כארץ ישראל ולכך
נהאו בני סביר לשכת כארץ הנלער וכחפותה אביהם נתנה משה להם ען, ולמכיר
נחחי אח הנלער (דברים ב' ט"ז) ובנוי בניו מה שחותפו ערד גובל הנשור והטעהו,
זהו גשור וארם כטו ארם מעכה, גם ירעש נחנה להם שנאמר ויהי רגول למשה
מנשה כי הוא כבור יוסוף לפיכך בכור מנשה אבי הנלער כי הוא היה איש מלוכה
ויהי לו הנלער והבשן (יהושע י"ז א'), רע לך באר הייטכ כי אוחס הרכרים של
חוטש של סביר ויאיר ונכח ספירותם לשעבר הן כי סביר ויאיר ונכח לא לקחו
כלום כמדטר. וזה הן דברי ר' הנלער בסדר עולם (ט"ט) יair בן מנשה וביבר
בן מנשה נולדו בח' יולי אבינו ונחטו לאחר טישה ונכח נולך נטאלים וטה אחר
משה בעבר הירדן וספרותם של הושע נה שיעשו בנצחיהם הם³⁾. 24) ואחר

¹⁾ Ebenso J. E. und Chiskuni zu Num. 32, 41.

²⁾ So richtig in B.

³⁾ Dieses Zitat fehlt in B.

טוט חצרון בכלב אפרחה, הריע כי לאחר טוט חצרון בא כלבי¹) ונשאה לאפרה ולא נחיזו, טן החסירות הנשרשות כמו מלכם מרכאו עמי (ישעה ג' טז) וחסר ה'. יהודיה בן קורייס אומר בכלב אפרחה כמו נתארם כלב באפרחה נפל דכר אירוסין בכלב והצrown הניח אשחו טעורה, ולאחר טוט חצרון נולך אשחו אכוי תקוע, אב ואדרון על חוקע, ששם חקיע. 25) ויהיו בני ירחמאל בכור חצרון הבכור רם, זה רם ק ירחמאל, בשם רם אחוי ירחמאל אףו. 26) ותהי אשוח אחרית לירחמאל, ואומר אני כי משאר עטמים היא, ולכך הקרים רם אחוי הקטן לפניו טפנִי כבונו של דור. 34) עבר טזרי ושם ירחע, וכך אמרו חכמים (פסחים קי'ג) בחך בגרה שחדר עכץ והנה לו, ירחע הוא עצמו אחרי לטפער²) אלף ועינין טחולות כמו יאר עיר מנואל פנעל וכו' דבר רשיים ארבע רם (טשל' יב') עבר להם דברי עתנות. 41) אלישמע, הוא ישטעהל מק נחניה בן אלישמע והוא טורע הטולכה³ (ירמיה ט' א') וטאילשטע עד עתי י' (יב') רוחה (?) ולכך אמרו רכחותנו נורא ער י' דורי לא חכוה ארטאי באפיה (סנהדרין ע"ד) אכל על שם עכדים נחיתם מעד האב, لكن ספק עד הנה. 42) ובני כלב אחוי ירחמאל, הוא כלובי והוא כלב בן חצרון והוא הוציאו בחוללה הספר ולא הוציאו כי אם להביא יתושים בצלאל ופסק בצלאל, וגט הוכיר שאר בני כי בני כלב בן חור בן בט של כלב היה טפורה וכן אמר בני כלב בן חור בכור אפרחה (פסוק נ'). טישע בכורו, הוא טאהר אחרית, הוא אבי זיין, משע הוליד לוי. זיין הוליד אח טרשה ופרשת הוליד אח חברון וחברון הוליד את. 43) קרח וחפת. 44) וחבן הוליד אח גוז, קראי בט בשם אחיז. 45) ובני יהרי, וזה נתן יקירה כמו יקירה (מלשון) ורב חורה שהוא כמו גויה, ותווע וחכין ביהרי יגוז (זיהרי) ואחר הים, כי ה' טחולות בה' כמו עד הרים (ישעה יט' יח') עיר הרים זו היא מתחם המשמש ביה שטש, אשר בארץ טזרים (ירמיה טז' יג') וזה שאמר רכחותם ביטום הגזא דיזו חפש ערים בארץ טזרים מדברות שטה כנען ונשכעה לה' עכאות (ישעה יט' יח') שלאחר ספלויהם של סנחריב עמד חזקה ופטר את האכלוסין ששבה וכאו עטו בקולרין וכשפטרם חזקה קבלו עליהם מלכות שטיט והלכו ובנו כמה לשם והוא מעלה עליה לשם שטיט לקים מה שנאמר עיר ותרטס יאסר לאחיהם (סע"ד ט' כט') וכי שטש זו היא עד הרים, וכמו כן ירושו אל ה' לראות (שטוח יט' כ'א)

יב' חטא. Abs. Abs.

¹) Mit dieser gezwungenen Transposition und Verwechselung von **ע** mit **חרי** in **ירח צו** soll auf **אחרי** hingedeutet werden. Kimchi transponiert nur **א** und belässt **חרי** = **ע**.

²) Der Kather Jakob b. Reuben zitiert diese Erkl. im Namen Pinhas (Saadia).

וכמו בעיר הרים שאז אדים יכול להביט מפני ורתו אכטואר בלען¹⁾, וכן אני אומר שהרי הוא נזה. ובני יהדי רגס ויוחם. 49) וחדר שעף, אשח שעף, אה שא אבי טכננא, והוא טן והטירוח שרטקרא גורשה בזון כמו זהה פאחל אל אهل וטשך (זהא יי' ה') וזה לו לומר וטשך אל טשך, וכטו עד טורה יוזע דרכו (תהלים קט²⁾) והוא עד השטם טורה יוזע דרכו, יש אוטרים וחדר פילנש כלוב את שעף ואה שאו שהוא אמי טכננא ואבי גבעא וכלה כלב עצמה. 50) אלה היו בני כלב בן חור בכור אפרחה, חור יש לו אב כלב וכן כלב³⁾, וכלב זה שובל אבי קרייח יערים, שהוא סטונה על קרייח יערים. שהוא פער היין חטרון שנאנטר ואה שריה (חברון) העיר ואה חעריה נתנו לכלב בן שנה (יהושע כ' א, י' ב) ועל שם חעריה שהיה יערות מיוחדות לו כטו שנאנטר ושבו בעיר הטרון (שב' ב' ג') לפיקד נקרא כלב שובל אבי קרייח יערים⁴⁾. 51) שלטא אבי בית לחם חרע אבי בית גדר, אלה היו מז' של כלב ולא בני גנץ. 52) יהיו בניים לשובל, כלב שהוא אמי קרייח יערים, הרואה חז' המנוחות, רואה שופט היה על חז' או ע' ישראל שנקראות פנזה. וטראעדיה אלטיזיטי פחר, ורואה חז' המנוחות כרטטוש ברע' אחר רם נינו⁵⁾. ראה ולזר יחת ואחותי (ר' ב'), החראה הוא ראייה חז' הוא להדר, חז' להדר, להדר לאחר, כטו יהדי שפירים ווימה לאיל חזק (יחוקאל ב' ג' כ' ד') כלומר ייכאו כלם לנקי שרים כטו יוחן (שופטים ז' ט⁶⁾) הלכשו שרים שעומדים לעני החז'. 53) טאליה יעאו תערעתי, טן שובל הערעתי ומן שלטא האשחאול כאשר טטוש למעלה 54) בני שמלא בית לחם וגטושתי עטרות כייח יואכ' ותחז' המנוחתי הערעי. 55) וטשפחות סופרים יושבי יעבע, ותקמיט פירשו אל בני יזרו שנטע להם דושנה של ירחו על בנק הבית שנאנטר ובני קני' חותן פשה על פער החתרם (שופטים א', ט⁷⁾) וטירש חבטים על שם מעשיהם חרעים שזשכים בשער עם וסנהורין וכו' כרטטוש בסנהורין (ו' ק' ר', ט' ר')

ו. B. Beide Leesarten sind corrupt und wären zu emendieren in A. mit והערים יהרסו מט Sp. 14, 1 und in B. בידיה החרנסו Sp. 2. K. B. 25. Der Comment. will, wie das Targum, in den Doppelstellen legen: niedergelassen und Sonne, wozu die biblischen Belege. Daas aber die Sonne רע' heiße, will der Comm. — wie Prof. Delitzsch uns auf desfallsige Anfrage schreibt — darin finden, weil sie die Augen des Illusinblickenden durch ihren blendenden Glanz zu Boden reisst, sie nieder zu senken zwiegt, was der Comm. mit dem Spanischen אכטואר, oder wie in B. B. 124. אביאטור = abatir, niederreißen, ausdrückt.

*) S. oben v. 19.

ט. טוכלי Halme טוכלי Oelzweige (Sech. 4) und im Talm. שבלי זוחם wie שובל (B. B. 124).

ט. Auch die 70 haben aus diesen 8 Wörtern Eigennamen gemacht.

פ' ע"ח, ס"א). אבל יהודה בן קורייס פירש שטוחם על שם עיריהם וחצריהם¹⁾, משפחות סופרים אלו אנשי קרת ספר והם ישבו יבען כתו קזח ואכן (יזושע יט, יט) הרעתים אנשי גל (יזושע טז טב), שטעותים אנשי שפע כרטיבים אפס וטעם ומולוח (שם טז כז), שוכתים אנשי שוכה, שכה ועקה (שם טז לג), המת הקינויים אנשי קן בכחוב והקין גבעה (שם טז נז), טחנת צר וחטה²⁾ (שם יט לט), אבי בית ריכב, מיה פרכתה וחער טסיטס (זה'א ד' לא). וחכמים פירשו טווע יונרכ בק רכב (ירמיה לא, ה)

ג.

1) שני-דניאל, זהא כלאכ רבתהכ נספר שטאל (ש"ב נ' ג') וחכמים פירשו שהה סכיש פני טביבה במלכה (רכות רף ד'). ויודהה בן קורייס פירש, לכל אב, שהוה רין טומחה לרבים, אבל יראם המנדייאלי, פירש סדרבי סעריה גאו, כלאכ שהיה צורתו רומה לשלא דור וכל רוזאה אסור כאלו אביו לפי שלא שהה אכיגיל אחר מיח נבל והוא לעני הדור אוטרים נט של נבל הוא לפיקח רטל בו הקכח צורה דור וכל רוזאה אותו אומר כאלו אביו, וכו' כן הוא וזה כסדרש וחכמים³⁾. 4) ששה נולד לו כחכרוגן (ג) ואלה נולדו לו בירושלים, שבעה הוא שטוע בשטאל (ש"ב ח' יז). ושוכב ונחן ושלטה, ארבעה הם עם שלמה, ושלטה אחר לבת שמע כי בז שבע לא ילה כי אם שלטה והילד הראשון שמת, אבל שטוע ושובב וען טאה, אחרת הוא. בז עמיאל הוא אליעם לטרע ואחיתפל רגילוני אבוי אבה (ש"ב יא, ג'), וכגן לר). 5) לעגלה, כסו שפירש תכמס עגלה זו מיל שפעה כס עגלה ומטה טחנת וולד וזה שאמר לא היה לה ילד עד יום טוהה (אב' ר' כז) אבל בשעה טוהה היה לה. ויודהה בן קורייס פירש שהויה חכינה עליו מעגלה (סנהדרין כ"א). ואין לו לזר כי אם יא כניט ובז אחית וטה חטר⁴⁾. יש אוטרים חטר טכעל הראשון של מעבה היה ולא בז דור, ואבנלים היה אחיה בן האם ואינה אחית אמן לא מן האב ולא בן ראמ לכנ הקל בטעתו לשכב עמה. ואני אומר חטר יפת מואר היהת ואמן שאמן אחיה בן האם אנסה אבל ט גישואן אסורה לו רוחיב ב' יחת, דרך נישואין. 16) ובני יאשי ה' ה' כב' ו' וחנן, ואמרו זכמים הוא יוחנן הוא יוחנן והטליכו אותו לפני ירושים אעם.

1) J. b. R. hält diese Erkl. für die beste unter allen.

2) יס חטמ י'

3) Der sog. Rasehicoiam. zitiert für diese Sage Midr. Vaichulu, der unbekannt ist, bei Jalkut ist Tanchuma angezeichnet.

4) Die Chronik führt 13 Söhne Davids auf, der Verf. summirt aber nur 11 Söhne, wie 2. Sam. 6, 14, 16; es fehlen dort und der Eine der hier doppelt genannten, die wahrscheinlich frühzeitig gestorben sind, und deshalb in Sam. unerwähnt blieben, vgl. Kimchi.

שהוא גדול ממוני ב', שנים ומאה, ומה שאמר הכהן לא שהוא אלה אלא סְבִבָּה למלכות, מפני שעשה שלא כהן העכירו טלך טטרים והמלך אחיו בגזול (הויריאת יא ע"ב) וראה נם פירח שדֶּק בט'ב כ'ג, ל'א). 16) ובנוי יהוקים יכניה בנו צדקיה בנו, וקרא שם בנו צדקיה בשם אחיו צדקיה. 17) אסיר שאחיה אל בנו, ורבותינו פירשו אסיר שאחיה אל כנאים הם, אסיר שנחצלה אמו בכית האסורים, שאחיה אל שנשאל אל על אלהו ושנשחל שלא בדרך גנשחלט וכל העני כטפורש לשם בפרק דיני טפונות (סנהדרין ל'ו) ולעריס האלו הוא זרובבל והוא וקנו של זרובבל בן פריה¹⁾ אבל יהודת בן קוראים ואנשי קירואין אומרים זרובבל בן פריה והוא זרובבל בן שאחיה אל גנרא על שמו, פריה הוא בן שאחיה אל זרובבל בן פריה, והרכבים נראים. 20) חמש, שם זה ולא חמישה²⁾. 22) ובנוי שמעיה ונו' ששה, עם אביהם. יש אומרב-ששון שם ריא. 24) וענוי שבעה, הוא טלך המשיח,³⁾ ואומר ענוי כטו שנאמר וארו עם ענוי שמייא כבר אנש אחת הוא (רניאל ז' י'ג), ומענוי ואילך אין חשבון עוד למלכות בית דוד ולכך הופסק. והטהון הללו המהעסקים בספר יוזף ט' טה את אלו, ועוד ריאך יכול ליתם דורות שלחו הלא זרובבל ועודא ביהר הו וזרובבל עיר ענוי עשרה דורות, זרובבל חנניה פליטה ארנן עונדייה שכניה שפעה נעריה אליענוי תענוי, יהודת בן קוראים אומר לטוף בית כ' נתיחסו מספר וברוגות הטלכים כי הם, היו קותבים כל היהודים וכל הטעסים. כמו שנאמר כאחישורש להבאי ספר הזיכונות (אסתר ו' א') ואני טשב לרם וראי דברי הכתים שאקרו עוזרא בתב ספריו יחש דברי היטים עד לו (כ'ב ר' ט'ו), והללו הוא יהס כטו שנאמר ועל ספרך כלם יכהנו (זהלב קל'ט, ט'ז) ומחלה התורה עד סיומה נמיאים קוראים וכוכבים אשר לא ראו ואשר לא סופר לטוט טחה לתורה ונלט רטער ולעבר יולד שני בנים שם אחר פלט כי ביטוי נפלת הארץ (בראשית י', כ'ה) ואם חامر תהלה ימי, והלא יקטן אחיו קטן מטנו היה והילד טנו טשפות ונתקלנו, ואם חامر נאכזע ימי, לא נא הבהיר לטחים אלא לפרש, הא למחרת כי אין ביטוי אלא בסוף ימי, הא לעוזה שנביא גדול היה עיר זהוא

¹⁾ Serubabel wird hier zu den בני פריה gezählt, in Esra 8 u. Nehemia wird er immer genannt. J. K. sagt daher richtig, dass hier ein Glied ausfallen sei, wie so oft in der Chron.; dem stimmt auch der Verf. bei, hier und 8, 29 und ebenso Kimchi. Die erste Erklärung ist aber nicht verständlich. B. hat hier die Worte זרובבל בן ימי, והלא יקטן אחיו קטן מטנו היה והילד טנו. Noch unverständlicher ist der Talm. l. c., der Serubabel mit Nehemia b. Chachalja identifiziert, was schon Meier Halevi in seinen Novellen zu dieser Stelle bemerkt.

²⁾ Der Comm. macht aus diesem Zahlwort einen Eigennamen, weil es hier gegen den Sprachgebrauch die weibliche Endung hat; so auch im nachfolgenden Verse, weil ein Name zur Zahl 6 fehlt.

³⁾ So auch der Aramäer דעתך לאינגלנטה מלכא טשיה דעתך לאינגלנטה.

שם שמו של נט פרגה הקרש, וכן משה רכט "יחם כל מלכי עשו עד דור
וכל האלופים עד חנוכת הבית וכמה שנים נחנכה ערו אעד שלא נולד יאשיה
שנאמר הגה ק נולד לכית דור יאשיה שמו הבה עלייך וגוי (ס"א י"ג ב') הא
לטרת שעורה יחם עד לו כלומר על עצמו ייחם על עני קדרם שייחם עצמו
ואהוב חני וכרייה ומלאכי העלווה ברוח הקרש. ואם ישאל השואל והלא לא
חפצא עורה בכל ספר הייחם ויחום אהרן הכהן, דע ומבחן כי נהיה עורה ק
שרה ב' עורה נספרו (עורא ז' א') וכן נהיה אלער גולד את פינחים ערע
וזלקדו רולד את עורה יזיריה הוליד את שרה ושרה רולד את יהודק (ריה"א
ה' ל' עד ס') וזהדק הוא עורה כאשר יורה עלי חברו, שאטרו חכמים וישקור
ה' על זהעה ייבאה עליינו כי עריך ה' (רניאל ט', יד) דרך עשה הקב"ה
שהקירות נלות יכינה לנלווה צדקה י"א שנים, והלכו להם כולם שלטים נחרחו
ובחכמתו שנאמר ורגלה החרש והמסגר (ס"ב כ"ג, יד) ואלו נבורי תורה כאשר
אטרו חכמים (טנהרין ל"ח) ועורא הילך עם גליות יכינה שנאמר וזהדק הילך
ברגלוות ה' את יודודה ירושלים ביד נכדנתאזר (ריה"א ה', ס"א) ולכך נקרא שמו
כאנ יהודק שצדקה עשה הקב"ה שהגלוות קורם תורם הבית והוא חידש את
הזהות.

ד.

1) בני יהורה פרץ וחצירון וברמי וחור ושביל, תע כי פרץ הוא
בן יהורה וחצירון הוא בן פרץ, וברמי הוא בן ומי ב' וזה ק יהורה אחיו פרץ, וחור
ב' כלב בן חזקן ושביל הוא בן כלב בן חור בן כלב בן חזקן והוליד וזה כלב
בן חזקן ב' ושתו חור וחור עשה ב' ושתו כלב בשם אבי, וכולם מת יהורה.
ו הזכיר בגה לשובל להזכיר בני אשהור שנאמר ולאשהור אבי חקע היו שחי
נשים חלאה ונערה, והזכיר לחור להזכיר את בני שנאמר ואלה אבי עיטם יזרעאל
וישמא יירבש ושם אחיהם האלפוני וסנאל אבי גדור ועור אבי חזשה, כולם
בני חור כדמיהו אלה בני חור בכור אפרהה אני בית לחת. 3) ואלה משפחות
אבי עיטם יזרעאל וישמע עד שיזהה בס' בני חור, ואשר אמר ואלה אבי
עיטם יזרעאל היה ארץ לבחוב אבי עיטם יזרעאל, ואל התמה ברוך כי ב' עין
המקרא, טה אהרן (ס"ה ז' ר') היה ארץ לאטר טה אהרן, בני חור,
והזכיר לכלם עכיר להביא כי מחולן בן אפרהה יראו כל אלה ואחרת בן חרים
(פטוק ח') זו טה אשם כלב בן חזקן על שם וחצאניה כל הגשים אחריה נתחים
וכמתולות (שפטות ט'). ואטרו שב' אלה שיעאו מהציק ברג'יס ליטם ר' ג'ז'ן, כתו
בני חכיה בני הקין (עורא ב' ס"א) בן הרום בני תריס (שם ב' ל"ט) ג'ז'ן שם
כל חורם בישראל לך יהיה (כסדר י"ח, יד), ואין לו יסודות הרתומים.¹⁾ וטהור

¹⁾ Sifre c. 78 deutet wie hier Achbarchel auf Mirjam aber nicht wie der Comm. auf Jochebed und mit derselben Belegstelle, was doch in keiner Beziehung zu Jochebed steht. Midr. Raha zu Exod. Cap. 1, deutet Harum auf David auf.

טיזם בכאן עד עוזר אני שיחה, וככלוב אח'י שואה (פסוק יא) והוא בן חור, וכל אל' מלכ' בן חערון ומון פרים. וזרוע לכאן בני קוזה פרען וחצרן, עכור ליהם ק טראייה ק שוכל שהוא דראה (ב', ג'ב) שטמנו יעאו הצעקה, וטשלמא אני כי לחים יעאו האשחאול (חרום וקוץ ועה עניין אחר בס?) 9) ויהי יעבע, חכמים פירשו (חטורה דף טז) הוא יעבע הוא עתניאל, עתניאל שענרו אל רכbic ויבא אלהים את אשר שאל, יעבע שעיבע וריכע תורה בישראל, ועשית טרעה שנודענו לו ריעיס במוּתוֹן; ואנשי קירואין פירשו רעה מפש שהצילני אתה טרעה, ויבא אלהים את אשר שאל, שנודר והשליט נרוו, אם ברך הכרבי עשה קך וכך לפנק. 11) וככלוב אח'י שואה, זה שואה ק עוזר בן חור, ושואה ק אח'י. כלכ', כי הוא ק עוזר מ חור ולכ' קורא אח'י כמו לט בן אח' אברם. וכט כ' אגשים אח'ים ענתט (בראשית יג' ח') ואופר לעני תגמל רוח' (ירמיה לב' יב) ורואם ק דורי. שואה זה קנו, כ' אומר בתולדות שואה אלה אנשי רבה (פסוק יב) שהוו שרים על רטה וסתו לוי ובני קנו עתניאל. זה ק' האות בכל הספר הזה שחווש טארם להארץ רבריז ויש טקומות רבתה טזיר רבן ומוציאר ק ננו, כמו גדרו ואח'יו וויר (דה'א ח' לא') ואינו מוחר ומקלות אלא סומך לו ומקלות חוליד אח' שטאה, ומקלות בן וכר הווא, וכט בן ונעל ורב (דה'א ח' לא') ואינו מוחר לנו ואח'ב אומר וניר חוליד אח' קיש (ח' ל'ג) וניר בן מעל הוא שם הוא אומר מוחר לטעלה ובעל וניר ונרב (ט' ל'ג). ואעפ' שאיטו מוחר לנו קנו בן עוזר הווא, ולכ' הווא אומר ובני קנו עתניאל, ולכ' נקרא כלב בן ישנה הקשו, שואה בן אח'י קנו שמו ובנו קנו שנאסר לטטה. ובני כלב בן ישנה עיזו אלה ונעם ובני אלה וקנו, במו שאחה אמר ואיה וענה (בראשית ל'ו כ'ג), ולכ' נקרא הקני שואה לו אח' קנו ובן קנו. וסה שאמר ובכלוב אח' שואה חוליד, איגט בנז' אלא בני שואה נידלים ולקחים עמו כמו וחלד על ברם (בראשית ל' ג') גם בני מוחר בן משה יהו על ברם יוסף (שם ג' כ'ג) וכ' ואלה תולדות ארין וסוה (כסדר ג' א') אהרן הוליד וסוה נידל, ולפי שנירלים חיבב עתניאל ונחן לו בתיו ולסוה תורה. 14) וסעונוחי, הוא בן תחאת, כמו פנואל הווא בה ידכש (פסוק ר'). ושריה הוליד אח' יואב, לא זאב שר הצעא, ולא זה שריה (בעל של ערווה) כי שריה (בעל של ערווה הוא שריה) בן עשיאל בן זשביה שהיה ניט' דוד (פסוק לה) ולכ' היו שטוח בניו אכישי וערוואל, אבישי על שם יושכיה תעשהאל על שם עשיאל אבי אכיא. גיא חרשים, שם מדינה והוא שריהם עלה, ויש אומרים ספקות חרשים של עז היו ובאו שם. 16) ובנו קנו יהללאל זית' וזיפה 17) ובן ערווה יחר ומרדר, והם שם אחדר ואיש אחה, שטי שיש ערווה סורדי? וחתהר וחלד אשתח טרד אח' טריס, והוא שם איש. 18) ואשתו היה דירה, פידיאו חכמים (ראש ויז') פ' יצאי שהעתרה יהודים בעולם, ופרש נאגדה טרד והוא כלב שלקח לו כהיה (שמ' ג' ה' יג') ואיתה הוא הטרה כי כלב בן חערון וקנו של כלב בן יגעה נצאה,¹⁾ ואנשי קירואין מעלה מקרא יטשנה חכמים גוזלט

צאו פשיטה זו והושיכם רב טעדיה אלפיזיטי, ואשוחו היריה היא אשח אחות
לטרד ומג'יד לך הכתוב כי נתיהויה בחהה כת פרעה אשר היה גירוח. 19) וכן
אשח היריה בן גזה, מקום שהניח לשם רחחים ואת יקוחיאל אבי גזה ואת
יריה אבי גזה. אשוח נחט, שם איש הוא, אבי קעליה, ראש הסדרה.
גרמי וטעמה שם טרינה רם. 20) ובני שיטון, פחרונס ובני אשחתוע המעכתי
שיטון, וכן המרג' ברכרי הים. ובני חילון ישע, וכן ישע זוחת וכן זוחת
זוחת שם אשוח הוא כי שני אחיהם היו. 21) בני שללה בן יהודיה עיר אבי
לכה, שר על לכה. ומשפחות בית עבדות הבוץ, צאו מן עיר ומן לעדה
משפחות והוא עושים פלאכת הבוץ לבית אשבע, והוא שרים גודלים. והכטם פירשו
על חזות חוט השני שקשרו לה המרגלים (יהושע ב' יח) ויוקים זה ירושע
שהקם את השכונה, וכל העניין מפירוש בחמלט, יואש ושרף אלו מחלון וכליון
וכו, וכל העניין (ככא כחריא צ"א ע"ב וספריפ פ' בהעלתך וט' רות פ' ב'). ויהודיה בן
קוראים פרש אשר בעלו למוֹאָב, שהז בעלות ואדרנים למוֹאָב; וישובי
לחם שם אנשים הם, כל אלה שרים גודלים וכל הנכרים ברכרי הים שרים
גודלים כי זה ספר היהום של משפחות גודלים. ותדרברים עתיקים, כאשר
אפריו הכתם הרוברים הללו עתיק יומין ארך, ולטעם הראשון אלה הרברם ספר
המשפחות יהוסין רוי נארים נעהקים ונגלים בעני הכל שרים גודלים. טעם אחר
אתה הרברם אשר הם קבוצים ומלקטים ונעהקים שנעתקו ספרי הים ספר
הגראול ולקטם הגבאים. 22) הטה, יוקים ואנשי כובא היהם להם כל מלאכת
אומנות שהו בקיימים בכלי יזר לעשות, ויושבי נתעים, שהיו מישבים המקומם
לנטע כרמים ולנדור גדרות למעשה המלכות. ואין לו טרברי רבוחינו שאמרו (שם)
ישבי נתעים אלו סנהדרין והכטם ישראל היושבים בטין נתעי כרמים, כמו שאמרו
הכתם בנרים בגין אדו חלטי ר' חכמים היושבים בטין שורות של טרם, שנצרו
ואפריו עסוני ולא עסונית מואבי ולא טואכיה, גדרה עם המלך זו רוח התואכיה
שראותה דור ורחבם מ בנה יושבים על כסא המלכות וזה ישבו שם, דוד
ורחבעם. 23) בני שפטון, יריב הוא יcin. זריך הוא צהר. 24) שלום
בן שאול, מבשם בן שלום. ומן כבוד המלכות "תס יהודיה בטהלה ולשסען
אחריו, כי הייתה נחלת שמעון מובלעת בחוק בני יהודיה ובני נחלה אחד כלולים
כרחיכ ואות נחלת טאה בני שפטון וגוי (יהושע יט, כ'), כי היה חלק בני יהודיה
רב טהום וניהלו בני שמעון בחוק נחלתם. 25) וישבו כבאר שבע וכו' ביהושע
כחב י"ד ערים נפרט וונגה זכר יג נכלל (שם יט ו') כי האחת קטנה היה
מובלעת בחוק עיר אחת מהנה או היה רחוקה ומוכרלה מהן בצד אחד וכן טנא
בollow ביהושע, יש אופרים נשומות היו שחילפם וכבר מפורשות במספר יהושע
בפתחונם ואלה השמות ישנה אוחם בערים של שמעון בס' יהושע והן אחת
31 אלה ערייהם עד סלוך דור, לטטה אומר כי עשו מלחה. במקוא גרא
ושבטו חחמס עיר הרים היה. 32) והחיחסם להם ורוי פירשו וכירום היה
יהודים עיר שמעון ויעקב אגדם. 33) ומשוכב ויטלק, אל מכני שמעון יצאו
טלם. 34) בן שרייה בן עשייאל, וזה שרייה אבי יואב ואכישי ועשהאל (שב'

ב' יח). (38) אלה הכאים **בשפטות**, כמו נקומי שמות. ויש אופרים הכאים לטבוא גדור עד לסורה הגיא, באו לטבחה עליהם ויעורו עליהם.³⁾ ובית אבותיהם הם יטאל ויטן ואדר ויכן צחר. (40) טרעה שפן כפרות ונחבות ועשב. איבת טלאים וטמננים את הכהנות. כי סן חם, כלומר טקומות שעלו בני חם הם ישבים לנתח בלבד. לפניהם כמו מאז ומקרם. עכשו יחשס היאך ככשו טלאות וטרינה ואח' מנד היאך הלטו בגולות והיאך רגלה סלק אשור כמנה התשיעית להושע שהוא שנה ששית לחזקיה. (41) ויכאו אלה הכהובים בשפטות, מדחיב ויבא מלך אשר סכל וסבואה ומעוה וטהמת וטפירים יושב עיר שטון חתח בני ישראל (ט'ב יג, כד'). ויכו את אהליים אותם בני שמעון הישבים באהליים. ואת המטעוניים אותם הישבים במעוות וככפרים וכעירות גלה עם אחיהם. (43) עד היום זהה כל עין המקרא וסידוך דבר שאין לו הפטק אטור עד היום הוא כלומר עד היום הוא לא שננו נים לטקומות לטורה רגיא וכן פורה ישבו.

ח'.

(1) ובני ראובן בכור ישראל, היה לו להחיל היהום מראות, אמנים בחלו ומי ולא להתייחס לבכורת. (2) ואע"פ שידורה סלק, אמנים גבר כאחיו רק לענן הגניות, והבכורה נתנה ליעוסף. (4) בני יונאל, הוא קרמי, יונאל הוא שמנה, וכנים יותר לכרטמי, אמנים חיסר וקצר מן התולדות להוריע ולהביה גלות ראובן כי דרכו כשמייחם השבט טיחסו עד גלחו ואית מרגל ומכניס שום דבר בתולדות כל שכט ושכט. (6) בארת הנט (נאר). טשכת רואם ורושא נגה, ולפי שרואובן פחה בחשובה חלה זכתה בק כארי לפוחה. בחשוכה, וראובן הוא זכה בערי טקלת חלה שנאמר את בער. בטרכר (דברים ד' ט'ג). (כ'ר פ' פ'ג) וזה עד שירשות נחלקו של רואם, רכחים באירה בע אשר גלה, ורק אני אומר שרילג בתולדות כי הלו ח' דורות עדין לא גלן, כי סלבי יהוה עד חוקיו תוכל לחשוב יג' דורות⁴⁾, וכשה לחוקיו שנן חשע לאשע גלו. (7) ואחיו של נאות שהן שרים למשפחות בהתייחסם הטעפות גאל לтолדות עד ראובן היהום שליהם. הראש שליהם יעיאל וככרייהו. (9) כי סקניהם רבים, העוטרים בטעם רמה רבוי והסתוכים דעתים כמו בפי טלטנות⁵⁾ כי טרכה (ירמיה ט' יב'ג). (10) ההגריאים אינם סכני רגרא אלא שם נגי כטו מואב ורגירות (תהלים פ'ג'ז). (13) ואחיהם של עני ושפט. לבית אבותיהם, הם עפין תנין ושוני ואצבן (כראשת ט' יז') והם טיבאל ומלם. ויתם רואון גדר וחזי שכט מנשה לפי שנחלות היזה ביהר מעבר לירדן. (14) אלה בני אביחיל בן אוריה בן ירוח, שם איש אחר הוא (?) והוא אחיו

1) B. י. עיריו עליהם.

2) nach Seder Olam s. 15; כ"ג דורות. B. י.

3) Ist keine Bibelstelle, sondern kommt blos in der Selichoth-Liturgie vor. Uebrigens ist auch diese Regel nicht ausreichend, vgl. dagegen Jirm. 14, 6. 46, 29. I Chr. 29, 17 u. A.

בו עבדיאל שהוא בן גוני ראש לבית אבותם. 16) פנישי שרון, הוא סורח, שהזה מישור וכקעה שלו על חתמו מנשי הפורח, וכל הכהן הראה ישבו אלה (יהושע יג, ט' יז) — טעם אחר — אלה בני אביה יאל שיזכר לטסה, זהה אביחיל בן עבר, ואביחיל ילד لكن חורי והוא שם בנו וכן חור ילד لكن דתו, וזה ירכעם ירכעם בן יאש. שכחוב לו הוא השיב את נטול ישראל מלפआ חמת עד ים הערבה (ט' יג, כ"ג) וחשעם מר ירכעם בק יאש (שם י"ד, כ"ג) והוא נתיחסו אוכלטן הללו. 19) ויטור ונפשיש, בני קטוקה הם (נראשת כ"ה טז). ונודב, שם גני דיא. 20) וגעחר להם, כטו. גשלוח ספרים (אטהר נ' יג) ונהטר הוא (שם ט' א'). ונ' טאה עשרה אוחיות שבאות בטוח הסלה ובוחלה ובאטעהה בלי יסוד והם שטלאכת' ביג'ה. 32) טרייה, זה עלי') על שם ב' בני חפני ופנחים, ואומר לו הנביא ביום אחד ימתו (ש' א' ל"ה). 33) הו א עיריה אשר כהן, שעטד בפני הכהונה גדר עוזיז ולא גינוי לתק-tier, שנאסר ויבא אהרי עיריה וכחן ועמו כרגיס ליה' שפניות בני חול ויאמר לו צא מן הטקרכש ב טעלת (דה'ג כ"ז יז). כאשר פרש בטהלה וספר.)

ג.

5) לנרשום לבני בני יחח בנו, לבני ק. נרשום. יהה ק לבני, ושמי ק יהה לא הוביל הנה, ואחרי כן כאר ואיסר לטסה (פסוק כ"ד) ואחריו אסף העומד על יטנו אסף בן בריכוז וו' ב שמעי בן יהה, ופסק (כא) הרבר על יאחורי (פסוק ו') והוא אחני (פסוק כ"ז), והוביל אחרי בן על שמעי, ואחני דיא ק דות, בנו שלמה בנו בעשה בנו סכלל בנו שמעא בנו אסף העומד על שם אותו המשזר. 7) בני קהה עטינרב בנו, זה עטינרב הוא יערה וזה צדר בן קהה וקרת זהא בן יצדר, אך אחר העת קרח בנו, אסיר ק קרח ואקנה בן אסיר ואביסף הוא בן אלקנה וכן כולם. אביסף ואסף כלם אחיהם הם, הו הטשורה שהזה בית דור, אבל בני קרח שהוא בגדבר אחרים רוי, 10) ובן אלקנה, אלקנה ליד לעטשי, ואחותו לאלקנה, ואלקנה רולד לצומי רוא צוף (פסוק ב') וכן כולם. נ' אלקנה הו. 12) אליאכ הו אלאל (פסוק יט) הו אלדא (ש' א' א'), נ' שנות הו לו. 13) ושני זה זאל (ש' א' ח', ב') ונחת הו חוח (פסוק יט, ש' א'). דזה פסק הרבר ער אביה. בן טחה שאסר לטסה ביחס הבין הטשורה (פסוק ב') הו אחימוח, יואל (פסוק כ"א)

¹⁾ Der Comm. sieht in Merajoth die R. טר, bitter, in Beziehung zu dem verhängnisvollen Tod seiner Söhne; Eli, den derselbe mit Merajoth identifiziert, gehört nach dieser Geschlechtstafel dem Stämme Eleasar an, aber nach dem Midr. Sam. c. 8. dem Stämme Itamar. Vgl. Raschi zu 1. Sam. 2. 30.

²⁾ Der Comm. sieht in Merajoth die R. טר, bitter, in Beziehung zu dem verhängnisvollen Tod seiner Söhne; Eli, den derselbe mit Merajoth identifiziert, gehört nach dieser Geschlechtstafel dem Stämme Eleasar an, aber nach dem Midr. Sam. c. 8. dem Stämme Itamar. Vgl. Raschi zu 1. Sam. 2. 30.

הוא שאל, עוריה הוא עוזיה, צפניה הוא אוריאל. בן חחה בן אסיר בן אביסף בן קרח בן יצחר, הוא עטינרב, בן קחה בן לוי בן ישראל (פסוק כ'ג וכ'ד). ודע כי היה הימן המשורר עוטר בחוך ובמינו היה עומד אפק המשורר ובשיטאלו היה עומר איתון והקשי. אלה הם האטורים מתחלה. וכן בני מררי איתן בן קישי בן עברי הגנה כרחה הרבר ער שמר (פסוק ל'א) ולמעלה היה כרחה הרבר ער עשויה כנו (פסוק ט'ו) בעבור הרע כי שער הוא בק עשה בן חנניה כי שמעא בק עזה כי שטעי בק לכני ק סחלי ק טרי, כמו שאסיר למעלה. (ט'ז) ואלה אשר העמיד רoid, רם הגוברים אח'ב וטא הימן ואיתן ואסקה על ידי שיר, לשורר ולא לעשות שום עבודה אחרת כי אם לשורר וללוד גניתה השידות, כמו שנאמר בלשכות פטורים (ט' ל'ב) ואוטרים בעל סקראי כמו פטורים שיביא פטורים סמלאה כי אם לשורר וללוד, ואינו בק כי פטורים כמו דפטורים על ב' הנבל (עטס י' ה') כמו לשכת למשוררים) טמנוח הארץן, מטה מקום שהיה הארץ מושב כמו שנאמר וננה ישור שוניה ה' (כטפר י' ל'ז) מטה כמו שניתו (סוף חנינה) דבר העשי לנח אדם, אצל מקום נתת הארץן, אלו רבי ראמ' המגידיאלי; אבל יהודה בן קורייס ואנשי קירוואן פחרו טמנות הארץן, חקנה רוד שרו טשוריים ומחוברים אלה הראים ושלשה חמד כמנחת אחר שננה שלמה למת הרבר, כי מתחלה היו משלחים מעט בשיר לפני משכנן ה', באול מועד ולא היו מוחוביים כולם, ועמדו במשפט בימי שלמה. (ט'ז) ואחרון ובניו מקטרים על טובח העולה ועל טובח הקטרח לכל טלאכת קדרש הקדשים, הערכת לחם הפנים והדלקת הנרות והטכחות. (ט'ז) ואלה בני אהרון אלעזר בנו וו' אחיטען בנו, ואינו מזיכר الآתרים, שבימי ערך ואחיטען ננה הבית. ולפי שריה צריך להזכיר כמו שאמר למעלה (ט'ז) ואלה סושכודות לטירוחם בגבולם, אלה הערים שטוביין היו מושבות בני אהרון עם טירותם עם הערים שהיו להם נגבים עם שדה סגשיהם ועריהם. כי להם היה הנורל, ראשונה, ככזו בספר יהושע (כ'א ד') יצא גנוול לטעפות הקהתי, והוא לבני אהרון הכרוניס שהם טכני קהה בן' חלקי חברון, שהיה העיר והאזור נחנו ללבב וממנה לנהנים לכל רוח אלפיים אסיה, שנאמר ומדועם טהור לעדר (כטפר ל'ה ה'). (ט'ז) Ach ערי הסקלט כזו מער רטקלט, נחנו ראשון מנהלה יהודה את חברון ואת לבנה. (ט'ז) חיילן כמו חולון (יהודע כ'א, ט'ז). (ט'ז) עשן ריא עין (שם כ'א ט'ז) כמו עשן לעינים (ט'ז), ב' ב'ז), וזה יוטה, הנוטה לכאנ ובאונ. ויש אוטרים זטה לא הזכיר כאן אלא ביהושע, לפרק כי יוטה עיר קטנה הייתה נחוכם ולא סטירה הגנה. אלה הערים רם מנהלה זורה ומנהלה שמעון כאשר אמר יהושע (כ'א ט'ז) 48) וטסטה כנינן, לא הזכיר נכען כתעם יוטה, ויש אוטרים נבען הוא נכען. עליה, עלטן, וזה שכח נטקרה על כהורים, ונס מה שאמר לשטעי בן נרא טמזרם (שב' יט, יז) הוא סן עלמה, וכן חרנס יונן מחור עולם. וכל הערים בזורה ישמעון ובנינן הם יג'. (ט'ז) ולבני קהה הנוחרים, והמ רקחים טפשחה הכתה שלא הוא כרגיס כי אם לים וכן כתוב בירושע בני קהה הליים הגוחרים

ככני קהו (יהושע כ"א כ'), טפסחה הטטה, טפסחה טטה אפרים נתנו להב. טפסחית טטה חצי טנשה, שכן בחב בספר יהושע, שבם גור וקנאים וגיאת חורין סן אפרים דב ר' ערים וטשבט רן נתנו להם ערים ר', ולטטה (פסק ב') ואילך) הנה לא הזכיר לטטה רן אבל וככלם לערי רן עם אפרים, וטטה שנט טנשה ב' ערים, ר' עשר. ר' א', טפסחה הטטה, אלו וקחיהם הם הנוראים. טפסחות בני אהון. ואפרים לא הזכיר שלא היה קרוב. 48) ומפני לחה טראוק וסובלון זונדר, ווכלוּן הה בעדר אחד וראום בעדר אחר בעבר הירדן ובעי נספה יהושע בענין פרט הערים לא הזכיר לשנט טראוק אלא בכלל, אבל נבאן נראה מה הערים שננתנו ללוים נני רואובן.¹⁾ 50) את הערים האלה אשר יקראו אחיהם בשפטות, אשר הזכיר אותם לטעה חברון לבנה וכו'. 51) יקSTRUם הוא קבצץ (יהושע כ"א, כ"ב) כמו קימת עם קיבוץ עט, כמו וכהן כללים ורגם קרם עטה (ס"ב ט"ז י'). 52) אילון וגנת ריסון, הם שנט טן. ולא הזכיר נבטין הנה אויל עיר קטנה היא ואיליה היחה בעדר אחר רחוכה טאלן.²⁾ 55) עניר הוא חענרט, בלעם הוא נט ריסון (יהושע כ"א כ"ג). 56) עשחרות היא בעשרה. 57) וטטה יששכר את קדרש, הוא קשין. 58) ראמות הוא ירמות. ענים הוא עין גנים. 59) טשל הוא משאל. 60) חוק הוא חלקה. 61) חסונ הוא חמת. קרייחים הוא קרחן. 62) טטה זבולון את רסוננו, היא דטנה (יהושע כ"א ל"ה). חברה היא נטל, וביהושע ב' ערים יקנען וקרחה, וטה. שאינו טפרש לבאן פורע שט והטוחר לשם פורע הנה וט המרגן.

ל'

1) ולבני יששכר, עכשוו שב לחולאותם, כי יששכר על לאה אחר דיווה, אויל טפחו החולאות מן ונחלות היה לו ללוים יששכר אחר יהודה אמנס שעון הרחחו מפני נחלתו וחזר לרואון טפני הבכורה, ותוחוות חולאות נד ותחז שנט המנשה מפני שלקוות נחלות עם רואון בעבר הירדן, ואחריו אף יתם ליששכר יטס זרכה טכל השכטים וחולמדי הכתמים הם וכל ישראל היה טפכימים על פיהם, וילך נהנאה בעשה שהוא טיששכר וסלר (ס"א ט"ז, כ"ז). יטוב הוא יוכ (בראשית ס"ז י"ג). 2) לבית אבוחם חולע, פזולע הוא. והם טן הלסדיין הטפשות בטעז, כמו עטף לטר (חלהם ל"ב ר') משנן בשרי שהו שטן פיד נרתק

¹⁾ Der Comm. hat, wie hier ersichtlich, in seinem Bibelcodex die in einigen Handschriften zu Jos. 21, 86 eingeschobenen zwei Verse וטטה אבוחם etc. nicht gehabt. S. Norzi z. St. u. Rechtsbescheide der Geonim Ed. Berlin S. 28). Ebenso kennt der Comm. auch V. 42 das in einigen Handschriften irrtümlich angefügte יהודה nicht.

²⁾ Auch אלחקה fehlt hier.

לחרבוני קץ וטאבלי השמן לפה וריבבה מוכיש כחרבוני קץ שהשרב מחתמו ומיבשו
כעך יכש. ותולע הולד Ach עז, ועוי את רפיה, וולד עז בנים הרכה מלאו
ונכנסו נספר אביהם עד כ' אלפים, ותרם הרבו בנים והוציאו משפחותם בפני
עצמם ל' אלף. ואחיהם והם פואה וישוב ושמرون עשו פ' אלף, כללים קמ' אלף.
4) ועליהם לחולדרותם, כתו עליהם. ר' ואליהם היו ראשים, אלה בני
עז, היו ראשים על ל' אלף. 6) בניין כלע ובכר ויריעאל, וכחוור (כראשית
ט' כ'א) כחוב וכני בניין כלע ובכר ואשלל וגוו' והם י', וכפרש פנהם (כ' ל'ח)
לא רודט במשפחות כי אם ה' בנים לכלע, נסתוב (דה' ח' א') ובנין הולד את
בלע וגוו' ואח' הוכר בני בנים של בניין כלע בכורו, זטורה הזchr נבי הכלע
כרשחיב (כטדרט ב' ט') וזה בניי הכלע ארץ ונטון, והוא עז'י הראשון טמיי הכלע
(זה' ח' ג') וזה השלשה ולא הוכר והזchr נעתן החמייש, אויל טאהה השניות יראו
סחים משפחות גדרות, וכטוקם אחר הכרחי היטם הוכר נבי הכלע בשמות אחירות וולח
אל, רוכחיב (דה' ז' ו') וכני הכלע אעבען ועד תעיאל תרימות ועיר חמשת, וכטוקם
השני כתוב (דה' ח' ג') ויהיו בנים לכלע ארץ ונרא ואביהור ואבישוע ונטון.
ובני בניין הם הכלע ואשלל אח' טפים וחפים, ובני הכלע הם ארץ ונרא הכר וראש
ונעטן, ונקרים מוגלבלים בפסוק זה, וכל בני נגיו ונקרים כאן הם בני הכלע בכורו,
עהה נבר בער בני בניין כי הם נקראו ט' ג' שמות, נקראו הכרחי היטם
כלע-ואשלל ואחרת גוחא ורפה ונקרו כפיניהם הכלע ואשלל ואחריהם משופס
וחופס ונקרו בזיגש הכלע ובכר ואשלל נרא ונטון אח' וראש טפים וחפים ואילך,
עהה יהיה לכל אחד מבני בניין ג' שמות וליחי הכלע ואשלל כי בכל מקום כן
נקאים הכלע ונשנה זהו הכלע ואשלל וכן פירושו וכטוטם, הכלע שנבעל בין האומות,
. אשלל שנשנה אח' לבן האומות, וכל הענן כטפורש על הסור (סוטה ל' ע'ב).
12) ושפים וחשפים, שופס וחופס ולטטה (ח' ה') נקרים שופון וחורם בני
נטון הנקר עז'י והוא בן הכלע, ولكن יחס וגה לשפים וחשפים בני הכלע לזרע כי
טכיר נשא אלה טכניות אח' כתו שאסר לסתה ומכיד לקח נשא לשפם ולחשפם
(פסוק ט'ז') וכן יחס בני עיר לזרע כי טכניות אח' לקח ואחרי בניין יחס
ח' אח'. וחושים כן ח' רוחא נקר אחר כמו שנאסר ויפל רוכבו אחר (כראשית
ט' ט' יז'). ואח' יחס נפתלי ולפי שם בני כלחה שפח רחל יחס אחר בני
רחל, וכן המרג נחות הפוקדים, וחצי שבת מנשה עם הרובני ורגדי, תעכשו
משלים הייחום של חצי שבת الآخر. 14) בני טנשה אשרי אל, לא שהיה
ק מנשה כי בני בני טכיר היה ונקר על שם מנשה כמנג' כל הтолדות הנקרים

¹⁾ Alle Erklärer verstehen hier unter den Daniten (Num. 26, 43), der in der Aufzählung der Stämme immer auf Benjamin folgt und hier, wahrscheinlich seines Götzenkultus wegen, nicht Dan, sondern pseudonym Achor genannt wird, dessen Name aber doch aus Achor in Jacobs Segen (Gen. 49, 19) kennbar ist. Bertheau sieht in Ben acher „den Sohn eines Andern“, dessen Namen verschwiegen werden soll, wie bei dem Achor des Elisa ben Abuja.

על שם אביהם. אשר ילדה לו פילגשו הארמיה כי מצד טבה ארם טעכה רזילר לאשריאל כי בשלקה נטלים ערד נכל הנושא לפקת בת ארס טעכה לו לפולגש וואילר ממנה את אשריאל. והוא שאמר הבוכ בילדתך אח מכיר אבי גלעד, שעם מכיר התחה כשלודה לאשריאל וממזכיר לדתו, ואח'ך נשא מכיר נשים אחרות מכנות שופים וחופים בני אחיך אבינו. ושם אחותה כת חושים שנשא היא שפה טעכה, ומנג המקרה הוא שבני האחות נקראים אחיהם ואחותה כמו אברם ולוט ושרה, ולכן אמר ושם אחותו ופסק נטעכה להזכיר בנינה עד שטסיט לבני הארץ שהתחילה למונת וליחס האשראייןנן הארץ וטסיטם בבן בנו שלצלה פחד. נמייחס לנחי אבות בחומש הפסוקים הרוי הוא מבני איזראיל ולכן טנה אותו לבן שני לארם ושאר האחות גלעד ואיעור וחלק ושכם ושמירע מבנות חופים ושופים היו, כאשר נכאר בישע הממעה. 16) וחקרה שטו פרש ושם אחינו שרש, ב'. שטוח לאיש אחד הן כי כן הוא אומר וחלק בן, וזה גלעד פרש, חללה גל גדרל שנפרשת מ薅 השרש ועווז ומוכרב בנחזה, ופרש ושרש דטין אחד להם. ובנינו אולם ורדם, וזה איעור וחלק (כטדר כז לא, ירושע יז ב'), כי אולם וער עניין כתם ודטין אחד להם, וחלק הוא רדם, כי כשיחלק המלא מהזקן, רקן רדם התוספה מתחלפה לעניין שמלאכחן ביגת. 17) ובנוי אולם בגדן, זהו ברון שאטר שטואל ושלח ה', אח ירבעל ואח ברון (ש'א יב יא) והלו לקחו חלקם מעבר לירדן והוא שאטר הכתוב איעור טפחה האיעורי. בגין ק אולם ק פרש ושרש, והכתים פירושו ירבעל וה גדרון ברון. זה אסטען שהזה פון יפתח כסטעו, שקל רבחב ג' קל עולם נן' גדרל עולם וכן ה'א אומר משה ואחרן בכרגיו ושטואל בקוראי שט (תחלים צ'ט) לסתוך שקל כי שטחנה פרט על הציבור אPsiלו קל. שכדים חשובים לפני המקסם בכית ריש של טשה (ר'ה ור' כ'ג). 18) ואחותה הפטולכה ילדה אח איש הור, כת. שופים שנשא מכיר טולכת שטה וזה אחותה שטה טעה כי קרווחו הין. ילדה את אישhood, והוא שטידע, כי איש הדוד ושמידע עניין אחר להם, שם ידוע. 19) לקחיוה חיק בשם חלק בן סביר ושכם הוא טפחה השבט שבחוב לשם בחיקש וטקוים. — ותן רוח על הרכרים האלו ולא חזות רעהך לקרחן כקורא נאגרת וכטראות אחרים בפרשיות הללו הטזונקות עם פרשיות ספר הישר החומש הפקודים וטנטה תורה גרטוות בן לכאנ' וגאנחוות, לשם בקשרים דקים דברי חכמים וחוירותם והקוראים רואים ואינט' טרכדים נהנרים וטפני איזום השחחו חוטר טוראת ספר יוזפין גרטים וטהריטים ונסיטים מכל דקרווק כהם ואין זה ונצון כי דבר הארץ ארבענו רלא בה רביינו כאש וטפשיט יטועק טליים וטראשים והזונה כהם טעם טעם כשר, וטסר לא יחסר, אבן נטסב לטשחנים וטרכדים על העניין והזער הוא הסורה והוא הטערה בסעיפים בחזונות לילה ועל עשונות טנקי הנעהבק גנטראסק בעינות רגעי היום יורה הכוורא עניין מהשנהז' ועתהנויז' רוח רבר קדשו נגע אל פז וככלבטו יבן וישיכ ויקשייכ כאשר חשב ייבן רכרים על עטרם. 20) ובנוי אפרים שוחלה וברד בןנו, הם שטטו החומש הפקודים לשוחלה טפחה השוחלה. וכך הוא ברד, תחן הוא חחח, וכל אלה בני אפרים ולא בני גנץ, כי אפר ינרד יתח

כלומר זה נס זה. אבל אם אומר ברך בנט תחת בנ ברך ואלעה במת חחת, אבל אין כן ענינו פורה עליו. ואלו הרגום אנשי נת הנולדים בארץ. ומה שאומר בתורה אלה בני שוחלה (בסדר כז ל), הא' במת נשאלה הארץ הוא גולדר לאחר שערנו אחיה וזה בריעה האמור כאן כי פשרה מיתה בכיתו כשביל נמי שנדרנו, ובירעה ובני נחל את הארץ. ולעדרן במת חחן בבריעת, ועס יהוד במת לעhn, ואליישטע במת עטהור, ונונן בון אלישטע, וייהושע במת גה רוא היה במת ארבעים כשצאו ממצרים. אויע ידע היבן נראה הבורא³⁾ הלחין שנין קרט קיזא דה' וכסתותה לטעותיו הוא סאה וחלחין שנין הוא רשות לממר וכל אונן וזהו ברך שלת פשרה שאומר בפסח שכוש רוא טול⁴⁾ כי טחים שהחיה יחוּקאל מבני רגילה זו בחורים שענקיים אה' והחמה בקופחים ותרגום. נטבדנשרא כאשר כשרש לשם (סנתרין צ'ב). ולאתה חרע כי שוחלה השני בריעת הוא שלען כרעה כמו שאמר ולעה (?) ולשם הוא איטר אלה בני שיחלה, לען מצפה הערני, ולען הוא עין, ותשתחת העיני הם אלישטע קעטהוד ווושע. 21) כי ירדן לקחה אה' טקניהם של אנשי הסקדים ועכדו עליהם רגחים ורגנות, ואיט אוטר על הללו שטנו אה' וקץ כטארים כי ערך היה יוסף קיס והשעט לא רוחיל עד שנולדה טריס, אבל איתם שערנו בבקעת דורה טנו אה' הקץ לפני מלאכת לבכלי שבטים שת' וטעו. ואוthon תחת יחוּקאל 24) ובחו' שארה, בטו של נריעת שמה שארה, אוזן שארה, וזה טנדק⁵⁾ כנחתה אותה. 25) רצח ורשף וחלח וחתן ולעדרן הם בני בריעת ה' דורות עד שיצאו טטארים. 26) ואחותם הם שרווחיהם ערי טשנוחיהם הם כייחאל ובנוחיה. ולטורה גערן, כלפי מורה תחת להם עיר ששמה גען וזה נערתת ביהושע (ט' ז') וככלפי טעוב היה שמה גור. 28) ועל ידי בני טנשת, טרונן היה מחק בני טנשת היה להם הגורל לגני אסורים טחך נחלת בני מנשה

1) Obne Copula.

2) ברא הבורא, richtigiger ברא הטרא.

*) Es ist dies eine aus den Targumim u. Midraschim zusammengesetzte Paraphrase zu Ex. 18, 15, die in manchen orientalischen Synagogen an Pesach vor dem betreffenden Abschnitte aus der Thora vorgelesen wird, und befindet sich in den hands. Machsorim. Vgl. Zunz G. V., S. 70. — Beide Handschriften sind hier sehr corrupt; der Sinn ist aber doch durch das Targum verständlich. Die Gerippe, welche Ezechiel wieder lebendig gemacht haben sollte, sagt jene Paraphrase, waren die der Epraimiten, welche sich in der Zeitrechnung geirrt und vor der Erlösungszeit aus Egypten gezogen, von Feindeshand aber aufgerieben wurden. Ihre irrlige Berechnung bestand darin, dass sie die Zeitdauer der Sklaverei von deren Verkündung an, bei dem Bunde zwischen den Opferstücken, gerechnet, während sie 80 Jahre später, von Isaaks Geburt an gerechnet werden sollte.

ב'יח שאן ובנחתה (31) ומכלכיאל הוא אביו ברויזח, ונרצה הוליד את חבר וחבר לפלט, ונרצה הוא בטו בר זית¹) והוא חלק אשר דסחיב ביה זית רצוי אחיו וטובל נשתן רגלו (דברים לג' ב' ז'). (32) שועא אחוחם, וש אומרים שם איש הוא ולא ישר בעני. (34) שמר הוא שופר (ה' ל' ב'). (35) ובן הלם אחיו הוא חותם (שם), כי לעולם החותם הולם, וכן הלם וזה חותם אחוי שופר ילד את צופח ואת יטנע. (38) ובנוי יתרה, הוא יתרון ד'א' ובני כארה הוא יתר²). (39) ובנוי ארא עלה ובני עלה ארוח וחניאל ורציא.

ח'

1) ובניטן הוליד את בלע בכורו, ייחסו למעלה עם נ' בני ולא הוכיה הימים לפי שהשלשה שהcocיר לטעללה וזרבו בנים ורבה והשנים לא הרבו, ושהה היחס לבן עבור להבאי ייחסו של שאל שהוא מכך. 7) ונעטן ואחיה ונרא הוא הנלם, פירש יהודה בן קורייש (אונשי קיריוון) געטן בן בלע דברי הוואי ונעשה אוי איפשי בהט יצא יראם המנדיאלי משיטתו ופרש שגעטן הגלה את אחוי ורבבי נואה הם ולא זו סטוקטו ולא זו הרוך ולא העטיק בשרכי הדברים, אטטן לך שנה לו ליהוט בניטן טפנוי שאל כאשר אמרתי ואח' מילחו כאשר הגלה לכל השכטיטים כל שכט ושבט לפני ענינו, ועכשו הוכיר שבט זה לטעללה כאשר אמרנו חושם נני אחר (ו' י' ב') ומזה שאמר בניטן כאשר ייחסו אחויו ולך הוא אומר אלה נני אחוד ופירש טר רב סעדיה גאנע על שם שהיה נחלחט בעלה ויירז ובני ברק ועל שם שהיתה נחלחט רחוקה ונסכה אל בני בניטן שהיה לשם גבע והם די ראים על גבע לך הונלו עם בני בניטן הנלם מלך אשר אל מיניהם אל מניה אחת חולק אחורה בטוט וינחט נחלח ומחרור (ט' ב' י' א') וגעטן ואחיה ונרא הוא מלך אשר דגלאט נחלח בני בניטן נחלח בני אפרים הוכעה שנאמר נחלק בניטן וכיה הערכה ועתרים וכיהאל וכפר העטני והעפני (ירושע י' ח' כ' ב') גבע ועתרים וכיהאל נחלח בני אפרים זו שנאמר ויקם אכתה טעל' לדער צטרים אשר בהר אפרים (הר' ב' י' ג' ד'). זלפי שהללו היין לשם או והוקצעו והארחקו מני בניטן אחיהם בסקצ'וואן נאלת אפרים לך' כללו עם אפרים ושהר כל רחלורה שטוריס' וכל בני בניטן الآחים שטובייר כב'א' וראש אכאות לחולדותם ראשיטים לאלה, ואומר אלה ישכו בירושלים (פסקוק כ' ח') כי הם רה' עם שבט יהודה עד שניגו לכבל, ועכשו הוכיר כל השכטיטים ייחסס-וחולדותם זבל שבטם ובילו' שלא הוכיר לא יהוסס ולא גלווה, אבל נפלתי גלווה לא הוכיר יהוסס הוכיר ולא פירש היך גלו' ובוון גנפלי פ' לא הנלה אורם מלך אשר עם שאל השכטיטים לפני שריו רחוקם מאנל' והיה נחלחט בוקצעה לטורה יטה וסוף הירדי

So übersetzt auch Bertelskis „Brunnen des Oelbaumes“.
ונט פארה הוא עלה. ו' ב' (ט')

כפאת קשות ארץ יהודה בין חרותות רגיהם וקשת ארץ יהודה ובנימן, ולפי שלא פירשム לכוא פדרש לנטה, וכל ישראל היחחו (ט' א') ואע"פ ששפט וכולן לא נחיתם כאן טיזום הוא, עם שאר השפטים נשפטנה נכאים ואע"פ שלא מוכיח גלוּת גפלן לא גלוּ עם שאר השפטים אמתם גלוּ עם נמיון יהודה וזה שאמר רבנן רגבים רגלוּ לבכל בטעלים (ט' א') וזה שאמר רבנא כי לא מועף לאשר טזק לה (שעה ח' ב'ג') ככליר אין עין ואין טזק לאשר יבוא לרഗלון אל השפטים, ולא חנתחו לכם כי בעת וראשה הקל ארעה וכולן וארצה נטהל, שלא רגלים מלך אשר כי הקל וגבה בעינו למת אחר. שפטים רגלוּ זטלאן גפלן ורוחקים הי' ומופאהים למורה ניל הים וקשת הידקה, אבל עבשו האחרון נתבונן רוכcid עליהם שלוח חילתו ריך היה עט רוח ניל הגוים רגלים עם שפט יהודה ובנימן, וארכן זטלאן גפלן לשם יהוה יטה ושב הגובל אותן חכור ונכודה תזרון טורה המשמש (יהושע יט' ל"ד) בין חרותה רגיהם וארכן יהודה וזה ריך היה מעפר הירדן ורגליל וכן נחלות וספח נכלם טאלן בענינים וקרט ותבר ארטה הגקב וחירוש רגיים (שם). נחזר לענן ראשן. והוליד גרא לעוזא ואח אחיה הדר, ואחיה הדר הוליד לשאריטים, 8) ושחררים הוליד טן שלחו אותם חושרים, פחרותן כן שלחו אותם חושרים וכערה, וטחו בני הימים. 9) ויולד טן חרש אשחו אח יובב, אח אחיה, 11) ומחושרים אשחו הוליד אח אבטוב, 12) הוא בנה, שמר. ויש אוטרים הוא אלטעל, ואוטרים פירשו, ושחררים בה בוע, ויולד טן חדש אשחו שטחודה הלהה עטני ולא עטניא כטולר שעל רסדור (ירושלמי יכתה פרק ח' הלכה ג'). 13) ובכירה ושטע רם בני שמר. 14) ואחיו שקד בני טרעה. 15) וובגדיה וטלם, כלם בני אלפעל גלוי אלה וגבורים לטעלה. 16) ובגביעון ישבו, לשם הי' מישנים אלה שנונן ואבי נבעון כלומר שר וראש של גבעון היה עיאל וכן הוא אומר בדרך אחר (ט' ל"ט) ובגביעון ישבו אבי נבעון עיאל וזה עיאל יש לו ב' שטוח עיאל אכיאל (ט' א' ט' א') והוא אביו של נר וור אבי קיש ואב' אמר בן אכיאל כי אבנור וכייש אחיהם וזה שאמר רבנן שר אבאו אכבר בן נר דוד שאל ומה שאמר לשם שטח קיש ק אכיאל (ט' א' ט' א') רילג נר וקרא קיש בשם אביו אכיאל כתו שניי אוסר זהכלן בן שאלהיאל הוא פריה ק שאלהיאל. 17) ועירשיה ואליה ווכרה, מציע בנגדה, שא' שטוח הללו של אלהו הון שהקצתה טרעיש אח עלמו מוכדר את אליזו וטרחם וויאו בני יرحم (ב' ס' ע'א). 18) ובני עשק אחיו, שא' איש דוא.

ט.

1) ובל' ישראל היחחו, כאשר פדרש. רגלוּ לבכל בטעלים אלו ב' השפטים עם יהודה ובנימן. 2) והיו שניכים הראשוניים, כמו שישטו בבית ראשון כך צעדי מון רגולה כמו מ' ישטו באחוים כערדים ישראל והרגניים ולהם

והנquietים, כל אחד ואחר בטוקום הראשון נחישכו. 3) ובירושלים בז' וברך ישבו טן בני יהודה וטן בני בני אֶבֶן וכק בני אפרים ומגשיה, כת' בכית' ראשון הי' 1) מרוב שבטי ישראל כמו שכחוב כי עוט הלוים את מנשיהם ואחותם וילטו לדזהה ולהחשוף כי הוניהם ירבעם ובניו סבור לה' ואחריהם סבל שבטי ישראל רצחנים את לנכם לבקש את ה' אלהי ישראל באו ירושם ויחזקו את מלכות יהודה (ראה י' א' יד). ובספר עורה אין מזכיר בני אפרים ומגשיה שן הוא דרכן של ב' ספרם הללו מה שהזכיר במקומם אחד אם בא לחוברי בטוקם אחר סקער את סדרו כפי מה שיכל, ואנשי טורח אומרים ב' ספרם טנא פְּרוֹנוֹ וכחכ כאן וכאן, אף כאן כרכרי היטים לא יחס לפ' שבו טעטים והזכירים ולא יחסם. 4) עות' בן עטיה הדר בן עמרי, רוא עתה כן עודה שאמר בעורה (נחטיה י' א' ד') עודה הוא עמדוד עטלי הוא זריה אסרי הוא אמרה שפטיה הוא בני. וכן החלני הוא משפחת שלה בן יהודה. 5) עשה הבכור, הוא עשה כן טרך בן חיה (שם י' א' ה'). ובספר עורה לא יחס בני זריה וכאן יחסם. 6) וכן בני זריה יעיאל. ואחייהם של יעיאל עשה וועדי הראשניים שש מאוח ותשעים. לפ' שלא יחס בני זריה בעורה (שם י' א' ז') הוא אוסר כל בני פרע החטאים בירושלים ארבע מאוח שם ושותה, וחסר טפסטר דבורי היטים, 7) וכן בני בניין סלאו בן טשלטם בן הדרודיה בן הנסואה, הוא יuder כן פרעה כן קוליה בן מעשה בן איהיל כן שעיה (נחטיה י' א' ז'). כן הדרודיה הוא יעד ענן אחר הוא לאלה' ולען' כמו שאמר יעכ' יאר וועפ' שכחוב באלאף נקרא בעין' ווש אם לטקרה. כן פרעה הוא בן הנסואה. 8) ויבניהם בן ירוחם לא הזכיר בעורה כי אם בני סלי (נחטיה י' א' ח') סלי, מכונה מסולסל, נבי הדר גטה, ירוחם, המרחים לנבות, נבי' צוקה המרחותם. שפטיה, (הוא מעשה) בן קוליה, ואק' לקרות²⁾. רעאל ואיהיל (נחטיה י' א' ז') עני אחד להם. יבניהם הוא שעיה (שם) ויקן גם אליהם וושע (נחטיה י' א' ז') רעה ויהויריב ואלה (גביה) ב' הין. 11) ועזריה אותם אלהים. 10) רעה ויהויריב ואלה (גביה) ב' הין. 11) ועזריה בן חליך בן טשלטם, הוא עורה כהן שהה בכית' ב', ואבי חלקה היה ברן גROL בכית' ראשון ממי אשדוד, שריה. בן טשלטם בן ארוך בן מריה ואל' הן אשר סיירנו לטעליה ביחסם כהנים גהילים (ו' ל' א'). ולא אמר רעה ועורה בן שריה בן חליך, למען כי נהרג אביו כדי נטבדער וקרוא על שם אביו אביו שסת בשלוט וכן הוכירו על שמו, ואמר בעורה שריה בן חליך בן טשלטם (נחטיה י' א' יא) וזה מגד על בית ראשון שהה שריה ברן גROL, ועתה בכית' שני ואחיהם עשה הטלאבה לבית (שם), ואמר רעה שב' בן מריה שב' על אב' אביו הגוכר כאן ביחסם של בן פינחס גניד' ביחס האלים, זה ברן גROL וטלך כי גניד' זו מלוכה כמו שאמר כהודה ולגניד' פמשו (ראה י' ב'). 12) ומעשי' הוא עטשי'. עדריאל זה עוראל שבעורא (נחטיה י' א' יג'). יחוירה הוא אחוי לטפשע. טשלטם בן

ב' בכית' אל ה' יא. 1)

* ebenso dunkel wie A.

טשלטנית, טשלטנית שם איש הוא ובנורא טשלטנות, שם אחד מהם. 15) ובקבבך הוא בקנוקיה (נהמיה יא יז). חרש ונילן מין בני חשוב קעורייקם. ומת בני נילן קידוחין. יש אוטרים טבחה (נהמיה יא טז) ברכיה, וכרי (שם יא יז) זכה, 16) ועוכריה בן שטעה הוא עכרא בן שטוע (שם) ואחוי הוא יחויה לטבע. ומתן הלובב, אשר ישכו בירושלים, שטעה בן טרי, ובקבקר וטחניה בן בני אסתי, ועוכריה בן בני ידוחון, וברכיה בן מי אלקנה. היושב בחצרינו נתופח, שהוא על הטלאכה החיצונה לבית האלים, אלה ישכו בירושלים¹⁾ ובעורא טפרש וכן הלויים שטעה ושבתי ויוביד על הטלאכה החיצונה לבית האלים, לרבי אח הסער לבית הארץ, וטחניה בן טיכה בן ונרי בן אסף ראש רחבה יהודת לחפה (נהמיה יא יז) שהוא זהה סתihil להורות הוו לה' קראו בשטו, ועכרא בן שטוע בן גילן בן ידוחון הוא היה משנה לחילה, וכן טפרש עסק טלאבחן ישוכן בירושלים, אבל ברכרי היטים לא פירש עסק טלאבחן אלא אומר אלה ישכו בירושלים (פסוק לד). 17) והשוערים, שהיו בימי דור עם בניהם היו בימי עורה ישכו בירושלים, שלום ועקוב וטלטונן זאחיםן, ושלום זה היה ראש עלהוב. 18) ועד הנה, עד עכשי בימי עורה היו ישבים בשער המלך טזרחה כשרוי אכוחיהם פתח האهل טער כי הוא בטורח, כי כל מקום שנאסר לפני ה' איתו אלא בסטורח, וכן היה נסקדש כי שעירים לשער הسورה כמו שאוכר הכתוב ופל הגורל سورה לשלטיזו (זה בא בז יד) ושלום ועקוב וטלטונן זאחיםן, ושליט וזה היה הראש עליהם שהזם הקרחים, כסם שהזם אכוחיהם טערם בשער. سورה של האهل טער בימי דור שהזם חונים הלויים סכיב לאהיל טער, וכמו וסכיב לאהיל טער יחת (בדברי א' נ') והוא למשפחים לבית אבותם. 19) הקרחים על טלאכה העכורה שומר הפסדים לאהיל ואכוחיהם זו לפנים בימי פנהם על מתחנה ה' שומר הפסדים לאהיל ואכוחיהם הפסדים, מזוזות אהיל טער כטו ספס אח ספי (יחוקאל טז ח') והם קזיה קרש המשכן. 20) וסינחט בן אלעזר נגיר היה עליהם, מזק ושר היה עלידם במרנה, כי לפנים ה' עמו, מאן ותקדם, נחדר ונתגבר טפשעה זמרי וזרקו עופרת לו לעדר. ואני יורע היק מעא כי שאמר שהוירוזה מדולחו²⁾ ולא טפי חברה נזרקה אלא לשום חירוף אמר וחרט הלבLER ולא הבין כי נגיר הוא טלק כטו שאומר כיהורה ולגניד טכנו (ה' כ') וכן הוא אומר על כל הכהנים וגדרלים בני פנהם נגיר בית האלים. 21) ובריה בן טשלטנית בימי דור היה שער ושומר עם שלום אכוי כחץ פתח אהיל טער, והוא שאוכר למטה ויפול בגורל

¹⁾ Nach Nebemias 12, 20 sind aber die Chazri נתופח der Wohnort der Sänger ausserhalb Jerusalems.

²⁾ Diese Verlästerung, wie der Comit. des Ursprung der Sage nennt, wird aber denn doch in Jerusal. Horaioth c. 8 und Beresch. Raha c. 60 mitgetheilt.

טורה לשלטונו (כ"ז י"ד) כי בנין בית המקדש של שלמה הוא לו מתחים גרכיה ויפל נורל וביריה צפונה ואביו היה כמושה בעניני (הבית) הראשון. (ומשלטונו בן קרא טן בני אסף הוא) שלום בן קורא בן אביכי ק קrhoח, שנאסר ובני קrhoח אסיר ואלקנה ואביאסף (שפטות ו' כ"ד) שהיו בטרבר על מלאת העטרה לשוחות ולפשוט, ואביחידם של אלו שלום יעקב הוא בימי טשה שעורים סביב למסקן.

(22) כלם הכהנים שעירים בשער רמץ שני טחים וחמש עשר רמה בחצרם שהוזע זשכיות מתחלה בימי דוד ולך מישכים הוא עכשו כי סקודה קר חקם ויסודות דוד ומטואל איש על חזון ומשרו שהיה כלם מזמנים כל שעה ומונגים לעבודת הבית, כאottonותם כמו במנחות כלומר שהוזע כל שעה פזוננים, וכן כלמן הטשנה שלא על אמתו הלווה (סוף ב'כ) והוא כמו על מנוח שווה לא היה בשעת סחון מעות. (23) והם ובניהם שתרים בימי עזרא. (24) לארכע רוחות יהיו השוערים כמו עורא כאשר הוא בימי שלמה. (25) כי באטונה, מזמנים הוא אלו נבורי השוערים שלום יעקב ולהלטן ואחימן ולא הוא דוד סביה המקדש. הם הלויס, ר' אלפיס הוא על הלשכה ועל כל אוצרות בית האלים. (26) והם על הספקה, בערב לפנור ובנקר לפנות. (27) וטהם על כל העבדה, כמו שטענו (חדר פ' ה' ט' ג') חלונות הוא שם וכוחם עלדים תשען הכלים. על כל העבודה רטני ותבז ושרר כל עניות התפר, כאשר שניו נכנסו ללבכת ובלם והוציאו שם חשעים ושלשה כל שרת כל כסא וכלי וזה השקנו את החמד בכוס של זהב (שם פ' ג' ט' ר'). (28) כל הקדר, מהכות ומרחשות כמי: בסיה בך וטחה עשרונות הינן כל שרת עניות המנחות הלוין היציקות הכלילית כל שרת שאן להם מספר וause' בספר יבאים ובספר יוצאים, את כל השרת והכתרות והగלים כמו שנאסר וכל הקדר והאונרות הרודעה. (29) וטחה היה כן שלום הוא וזה על טעה החנויות.

(30) וטן בני הקהחי טן אחיהם, הם הגנבים. על לחם המערבה, ללש ולאפות. (31) ואלה הטעורדים ראש אבות ללוים, הם אסף והימן ואחימן שאסר למעלה (סמן ו'). בלבכה פטוריים, פטוריים, אין להם עטרה אחרת כי אם לשורר ולמלך טעמי השירים ונגיניהם יש אמרים פטוריים תפיש מכל עכורה אחרת (על ו' יז). (32) אלה ראש האבות, ישוב הענן על שלום ועקוב וטלון ואחימן שהוזע ראשים על הלים (33) וכגנבעון ישבו אבי גבעון, לוי שדיין ופסק מעשה שאל על כל טעה השבטים הראשונים וגנות נבל וספר עין היישנים הראשונים ופסק בדרכיו. لكن בחיל עתה הפרשה וספר עניות של שאל וחולדה וטחה כרי לדפסק מיתחו. ועניתו למלאות בית דוד אשר טלק אחריו ומה שוחיבר עין הראשן מצד אחד. (34) נוכרו, ב' לעריקם. וזה אצל ואצל שאפרה חכמים (פחים ס'ב ב').

י.א.

(5) לא חביה הנה, בסכל השכעה מנשכע אברם. אבט לאביסך

שנאמר כי את שבע ככשות תקח מידי (בראשית כ"א ל') ורם העורם וופתחים
שנאמר במקרא (ש"ב ה' ו') כי עשאים עלי נחשת וקכעום באטצע המלכות
להזכיר השכועה וזה קריית ספר¹) כאשר שבע שכל אחד ואחד כתוב השכועה (פרק
דר' א פ' ל'). 8) ויבן העיר סן הטולוא חומה חדשה טאנכי גות. ויויאב
ייחיה את שאר העיר, חומה סרקה טפטס והחיה פרציה, ואם חחתה על
החיות האכניות, הרי הוא אוטר בעורא היהו את האכניות (נחמה נ' ל"ד), וחכמים
פירשו אפילו מונני וzechnachא פריס להן (סנהדרין ט' ט) וחמיה הוא מה עניין ראשוני
אצל סופו, ועוד והבהיר לא חייה כל נשמה. 13) בפס דתים כלומר בפסע
היה בגדיהם לבן רמות (בשאטר דוד) טי ישקני כסיס, וחכמים פירשו לעניין
הלכות טפח באיש קא מביעיא ליה (כנא קנא ס' ע'ב) ואני לעניין המקרא.
14) סן השלשה בשניים, שהו חולזים זו כבוד כבוד החנינים רטulos ורגנורים
אלעד השלשה לא בא, שלא הגע הלקן כבוד השלשה. 22) סן קבצאל,
עיר, שנאמר קבצאל וערר (זהטע ט' ב''). שני אריאל מואב, חכמים
פירשו שלא דגניה כתומו לא בכיה ראשון ולא בכיה שני כטפורש על הסדר (רכות
יח) אבל לעניין גבורה הכתוב משוכחו שתיכה גדול הוא היאך יכול אדם להלחם
עם ב' אריות והיאך מגן ומשחמר מן השני שלא יקוף עליו סן העדרים אבל הוא
יה קל ודילן וקוף וזרנן, וגם בתוכך הבור על ארוי אחד חיטה הוא במקום
ער שאטו יכול לאדר ולהשمر מפניו, ואילו היה חטיטות היה הדבר חיטה עכשוו
חיטה יותר ביום הקור וביום השלג שאין אדם יכול להוציא ידו חוצה והיאך
נפטר מפניו ורגנו, וחכמים פירשו חכר גוזי דברא ונחת וטכל (רכות יח).
25) ואל השלשה לא בא, שאיתו חשוב בוגריה כתו השלשה הכראים של
דור בשעה שכן כהה. 39) אֶלְקַע הָעִמּוֹנִי, שהוא שר על בני עטן.

יב.

(33) ולעדור בלא לבולב, כתו ילוור, זיר וורא תרגוטו (פטוח
לכ' ב'').
טז.

(13) לא אחם, לא היהם אתם המקורשים לפיקך פרץ ה', אלהינו
בנו. (18) זכריהו ב', לבתו שם הוא כתו בני (זרה' א' ב' ב'). 22) במשא

¹ A. u. B. haben das unverständliche קריית ספר gesagt, es sollte wohl heißen, Benennung.

לערור (²), ist entweder = לעוזר, wie der Comm. u. andere Erklärer sagen, oder = ערר, wie eine Heerde zusammenhalten. Das syr. דרא des T. zu aber ist blos als Beispiel für den Wechsel von ת und ד, nicht als Beleg für den eigentlichen Wortsinn zu nehmen, denn heißt = dem hebr. נזר עזר zerstreuen, während hier doch das gerade Gegenteil, das Zusammenhalten zu verstehen ist.

בנובאה היה מנגן שהייתה רוחDK שווה עליו היאך לנע מתחתי הגמלים וממי הוא מעלה להגביה וממי הוא רגמינה למאך את הקול. יסור, הוא היה גREL ושר על ענן השיר לLEFT ולמיטריו לאסף ולרחותן והיטן. על ULטסוח בתחת הגמלים והחזקות באומץ ותוקף גREL לנע בם, וחזקתו ואבעהו הרנות וחקיפה וULטפה, אמתוחם הם ULטסוח, והוא כמו ULטסוח לנק (זהלום ט' א') אומץ תוקף הד וביצה גREL היאך מנצחים כשבוקעים באותו יתר כיר.

ט'.

7) ואחויו, שהם היו מתחילה כמו שאטר ונתניה בן פיכא בן זכרי בן אסף ראש התחילה יהודה להפלגה (נחמה יא יז) שהוא היה מתחילה כהרוו לה קראו בשפטו, 23) בשרו טיום אל יום ישועחו, מלאה פטרים עד סוף העולם. 11) דרשו ה' ועווזו, ארון עוזו.

ט'.

5) ומסחכון, וזה לו לוטר וטמשן אל משכנן, אלא וזה חסר יתר שהחורה נדרשה [כמו שטפוש לעלה (ב' טט)]. 7) לקחתין טק הנוה, טק הבית טן בית אבן. טן אחריו העאן, וזה רועה בשרון את העאן חחת העכבים. 10) ולטיטים אשר צויחי שופטים על עטי ישראל לא עשייה נפלאות עם אחד מהם כמו שעשי עסך להבטיע איביך לפניך. 16) כי הביאתני עד הלם, שנחח לי מלכות, כי אנבי כי אהיה טליך. 17) וחתתן ז Achach בעיניך אלהים, לחת לי לבך מלכות אלא דעתך על בית עכבר לטרחוק, שנם בני אחרי יהוד מלכים. ואלו ראי חנני כתווי האדם הטעהה ה' אלהים, שהיית נתן לך בכי טעהה ומילcum במניג תורה בני רודם, שטנג בני האדם כשהקכ'ה נתן לך גROLה טוסקה מזרען, ואילך ק ראי חנני היה ר' לך וכל שך עכשו שרבותה על בית עכבר לטרחוק שלא יפסיק הפטלה מזרען לעולם, 18) טה יוסיף עוז דביר אליך; וטה אוסף עוז לרבר אליך, טן בכדור רוחה אשר אחת עושה עם עכבר, וכטש ק דבר המקרא זה את תורה האדם ה' אלהים (ש'ב ו' טט), בחתמה הוא אומר, לחת לו גROLה וכבר ולבנו עד עולם לא עשית עם שם אדם כאשר עשית עמי, ולכך אומר, 19) עשית אח כל הנדרלה הזאת, כי אני לא הייחי סבור ונשען על זאת.

ט'.

1) גת זבונתיה, גת היה עיר המלכות, זבונתיה עיריות שפביבוחה זהה טגע ראסיה נסקרה (ש'ב ח' א') ט טט' טן האותיות שאין להם סדר כמו טמשן (יחזקאל כ'ח יט) טפיקה וטבלקה (נחום ב' יא) וטפה לולואה (משל י' כ'ג) טפס קלי (ס'א ג' טט), והוא נה לפסרען. האמה זו גרגלה שראו אם הפטלה לראש העיזות. 3) לא ציב ידו, להאב נצחים שתהא הארץ נתוקתו לקחת טט

מן העוכרים והשכבים. ובשיטוֹאַל (ש'ב ח' ג') להшиб, כי פעם אחרת העיב והבריחום אנשי הסלכיות. 4) אלף רכב ושבעת אלפים פרשים, ובשיטוֹאַל כתוב אלף ושבע מאות פרשים, כ' סלחמות היו, באחת העיב נזיבים והבריחום אנשי הסלכיות ובאותה השיב. 10) וכל כלי זהב וכסף ונחושת, שלח בירוי כאשר טפוש [בשיטוֹאַל (ב', ח' י'). 11) הכרתי והפלתי, טהדרן שכורחים דנידם וטפלאים ברנידם כאשר פירוש חכמים (כרcoh ר'), וזהו בן עוזיאל תרגם קשחיא וקלעה.

י'. ט.

4) את מדויים, גריים. עד המפשעה, כתו כי כפצע (ש'א ב' ג') כפעט שלא פגע באמה (ובשיטוֹאַל) עד שחווים (ש'ב י' ד') מקום השחן. 18) הנה אמר שבעת אלפיים רכב ובשיטוֹאַל אומר שבע מאות רכב (ש'ב י' ה'), אלה הפונחים, ולחשים לא הוכיר.

כ'

1) לעת זאת הסלכיות, הוא ניסן. 2) וחיה על ראש רoid, בעת שהיה ישב במסכו הבהיר חלי לטעללה מראשו בסמוך לו. 3) וייסר במנרה כסטור ששטו מגרה. ובחריעי הברול, רצם ונטל נשתחם בעצנן הקשי ובמלבן היה שוק עצותיהם ונוהגן בחומר כמו חנן ובונה מהם דיסוטיאות. (וכטואב ויטרד) אני חבלם (ש'ב ח' ב') שני גורלוּת, שני חלקים היה מטה ווחבל לאחר היה מטה, כמו יפלו חבי מנסה (ירושע י' ה').

כ'. א.

1) (ויעטר שטן על ישראל) ובשיטוֹאַל כחכ חוסיך אף ה' לחרות בישראל (ש'ב כ' ג' א'). לפי שם אמר לעיל וזה רעב בארץ על אוודות הגנבענים (ש'א כ' א) ועור חריה אף על הספירה הזאת. שטן הוא שר טשרי דור, ואני אומר שטן ספש לפיו שנידזו לאבשלום לכוא על פילגשי דור. 5) את ספר טפקד, שמר של ספירה. (ויהי כל ישראל) בשיטוֹאַל כחכ וחיה כל ישראל (ש'ב כ' ד' ט) לפיו שחשש כחן בנקבה כשמי שני רעכון ולא הרע לואב). אלף אלפיים ומאה אלף לכאו, ולשם (ש'ב כ' ד' ט) שמונה מאות אלף, אלף כ' כחכמים הסכחים וזה את זה, והללו ג' מאות אלף טה טיבן, טכרע וכחוכ השלישי בינהם וכן ישראל למספר ראשי האבות ושרי אלפיים ומאות ושוטריהם הטערכיהם את הפלך לכל רבר הטערכות הבהה והויזאת הרש חדש לכל בראשי השנה המתקה האחת עשרים וארבעה אלף (ורה'א כ' א') מלבד כטפורש על

ופרדר¹), שאלנו ג' טאות אלף זו כהוכם נגיטות של סלך ולא זו עריכם להימנעות, הא כיון, כ"ד אלף ל"ב שכטים הרי רפ"ח אלף, נטחיריו י"ב אלף הם נשאי ישראל. 12) (אם שלוש שנים רעב) בארץ הארץ וכטביכות א"י ואפר כשטואל שכע שנים רעב הארץ (ש"כ כ"ד י"ג) וכטביכות ארץ ישראל זו שכע יטאו מأكل טן הגוים אשר סמכותיהם. חרב ה', והוא מלאר של טטהית, ורבר כלא מלאר? מה אשיב את שולחין דבר, גוד רמו שיאמר דבר זהו גבר. 13) אפללה נא כייד ה' כי רביהם רחמי, ולא אעטרכ בטעב לנוים אשר סמכותי, 15) וייחן דווייד לארנן בטקום שקל זהב משקל שע טאות, ובשטואל הוא אופר ויקן דוד את הגון ואחר הבקר בכספי שקלב ~~בנטו~~ (א"ב כ"ד) וזה סכל שכט וחטוט חמיטים הרי שע טאות²).

כ'.

5) דס לרבי שפכה, מגעה וקעת בטלהות, וכן הפתץ צרך בחור וכעל כה ורבתה. 14) והנה בעני בטלהות שהחגיגתי מגעה ורבתה הטלוס ירושלמי טפרש שהה טקון סעודתו ומקדישה לשיטים (פהה פרק ד' הלכה ב'). 16) ~~טנטוב לטבש~~, טפראן חרשי זהב וזרשי כסף עזיז הבינתי.

כ'.

2) ויאסף את כל שרוי ישראל, ותקין וחולק והכהנים הלוים לד' חלקים כמו שחלקים טשה כטדריך שנאסר ואחת הקרב אל"ד את אהרן אחץ (טטו כ"ח א'), והגין והם (ב') חלקם לד' חלקים משה ואהרן וגינוי וחנוי במורחה בין תגל ישותה לאهل מועד, טשה לדברות ואהרן לקרבנות, שנישם להם בני קרת לדורות ושה ריא עבורהם כל כי הקדש אשר באهل בועד הארון והשלוח והסנור והטבהות, שלשים להם בני נישן בטערב ועבורהם הייעות והקלעים, רביעים לרט בני טריי-בעפין ועבודתם הקרישים והעטודים והארדים, דרך חניהם ק נסיעתן ואهل מועד נאטען כאשר יונט ק יסע, כמו כן חילקס דור לכאנ (ע' בט"ר פ"ג). 3) ויספרו הלוים סגן שלשים שנה וטעה, אללו הלוים, ברגים לויים הם כמו שאטרו חכמים (חמד כ"ג) ככ"ד טקומות נקרא הבדינים לויים וזה אחד מהם שהלויים לויים הם חילקס לד' חלקים כהגים לשירות הטובות ולפחות ומטפיעים לרגאיםCAA אשר כחוב ויזחטו הפסח וירקי הבדינים טדים והלוים מפשיטים (זה'ב לה' י"א) גם אם אין טפשיטים טפשיטים ומטפיעים. בהדרות קרב ובריעים ושיטור הכלים והזאתם והבגדים שנאסר

(1) Ibid; Pesikt. c. 2.; 39 Mid. § 15

(2) Ibid. Sebachim 116.

כ' נטOPER יכיאוں וכטOPER יטיאוں (זה' א. ט' כ' ח') וכ' מיטOPER רטOPERות וכ' מיטOPERות השעריות, ור' מיטOPERות הלו' הו' מיטOPERים מכל שפה ושבוע לנבר' נ' רנלים כדרתניין דחם (טוכה נ' ה' ע' ב') בשלשה פרקים כשנה הי' כל המיטOPERות שוות כאיטורי ורגלים וכחלוק לחם הפנים. ומען דברים הלו' פִּיאֵי במדורות חכמים וכטOPER היובלות שהביא אלפיטי רב סעריה נאען טOPERי הישינה, בשנת ארבעים למלפת דוד נתני היכל נבר', כשבוע התקין מיטOPERות כהונת וליה כמו שטOPER לו' שטואל בנויות ברטה שנאסר רטה יסיד דוד ושתואל הרואה באטונם (זה' א. ט' כ' ב') ספר אח הלו'יס טבן שלשים שנה וטעה שלשים ושמנה אלף, 4) לנצח על טלאכת ה', כ' י' אלף, ושוטרייט ושותפיטים ו' אלףים, 5) זד' אלףים שוערים, ור' אלףים טהלייט לה', וחור עשה כ' מיטOPERות כהונת, מנבי אלעור י' ומכני אוחמד ה' (כ' ד'), חור ועשה מן הלו'יס כ' ומכני אסף הימן וידותן כ' שומרים על הרכם ומיטOPERות כנכלים וככונחות, שנאסר לבני אסף וכור יווסף ונתניה ואשר אלה בני אסף על יד אסף הגנא על די' הטלק (כ' ב') הרי ר', לירוחון בני ירוחון גולדיזו וערוי ישעיזו חזבירו ומתחיזו ששה (כ' ה') ורלא אין אלא חמשת, זה שטעי שהיה בטעי אטו¹) הרי עשרה, ומכני הימן הם י' הרי כ' מיטOPERות למיטOPERים, ומיטOPERות השעריות כ' טבנ' מיטOPERיו וכירידז'ו ועובד אדום ואתיום למורה הלו'יס ששה לעטעה ליום ארבעה לנכח ליום ארבעה ולאסוטים שנים שניים לטרבר למושב ארבעה למסלה שנים לטרבר (כ' י' י' ח' ח') ו' לכל רוח, הרי כ' מיטOPERות, וחור וחלק את כל ישראל כ' למטOPERות, שאין הקרבן קרב וכשר עד שלו שם כהנים לויים וישראלים והזאת כל אחת ואחת טאל הטולקoth כ' וראשים עליהם יוצאים במקראש וכל ראש וראש עמו בכל שבעה ושבעה ה' פאות עוטרים לפניו כאשר עלה והחセンן ללה' אלת', כאשר נבאר בעורה הטלפר לאדם בינה. ודקורים יחנו רוחם לדוש ולחור בחכמה יכינו לאשורם ויארו עיניהם כי הרבר חמור שטור אטור טיזם גלות הארץ, ודברים הלו' שנייה שונה ואומר לא פאל' אני אומר ולא כטשור ומופר, וכ' לכ' דעות ולטסטות פער²) אפס דברים קטעים כטSTER, דורותים בהנה מלילה שופר, מנזהה שהוא טקל וחוטר, בז' ח' עיר ורות חייש', ברוח מהליא' כשרו וטערי מסטר³) וטפר לדושא אשר גילע בעשיה ב' ספר, והוא סבר לבני יהודה ואיתמר, ומזהם חקל אותו ותוטר, אשר הלבוהו רפהחו כקטורה מעלה עשן ומתר, הגאנך רב סעריה (הקייף) אין אטור בבית שופר שלש עשרה שנה (אסר בכיה וטלאיט⁴) והעתק טOPER הייטה וחדש דברם שלא שטעה אונק ואני אהרין

¹ Beresch. rabba c. 94.

² שערי מסטר, בכarks טפי ארי אשרי הנלה במר. B. bat:

³ ר' ס. החקוק' שכחן אטור בכיה שופר כ' ג' שנים עוטר בכיה הטלכיסbastirung Saadie's wird nirgends berichtet; Abraham Daud sagt nur, er habe sich

נ העסכו ליזיא הרברט לאמתם ועל מכון בישע המעוות. — זה פתרון המחלוקת אשר חקנו רור היטל עליו השלום הוא וזרק והבן ואחימלך וראשי האבות לסתנים הלויים, ואלו ר' המחלוקת, המחלוקת הראשונית המת בני אהרן הפטונים לכל רבר המובח טבוח הקטרת וטבוח העולה וכל שירוח פנים ערכית לחם ולישתו ועשיתו אפיקו הרלקת הנרות והטבען וכבדה ים הכהנים ושאר עניינים המפזרים על רסדר והם יב אלף, המחלוקת השנייה הם המשרתים לרבר טבוח העולה לפשיטה לשחות ולפשוט ולרחיצת קרבנים ולהכיא הקרכנות ליד הכרנים, כי סקלה ואילך מצוח כהונה לעין סורר והבאת הנתחים ועריכתם, אבל כל רבר אחרים הייתה חמשת הלויים וטיעתם בין בהועאה הכלם והכנתם ונקי העורה וסדר כל רבר כאשר נבר לטאה ועל ידים וכל נינה והם הלויים יב אלף. והמחלוקת השלישי הם הלויים המשוררים בכל שיר ושם ר' אלפיים זולתי יב אלפיים רטמייעים הכרנים בחטיפש כאשל והברנו למעלה, והמחלוקת הרביעית הם השוערים והם ר' אלפיים, חמו ר' המחלוקת, וששת אלפיים שופטים ושוטרים. ועל כל אחת ואחת פאל ר' המחלוקת הייתה כד משמרות והוא ר' משמרות נאים אל הקרש ביהם הששי ויצאות ביום הששי האחר, ואלו הם ר' משמרות משמרת הכרנים משמרת הלויים משרת היינס וטකנים פדור לכל ובבר העורה ושמירת טשורות ושמירת השוערים וביהם יאמר בא' השבת עט יוצאי השבת (ראה ב' ב' ג' ח') ואחדים נחצרדים לבוא לשבעה הימים טעה אל עח (ראה א' ט' כ' ה'), ובשנה יהיה לכל ר' משמרות האל שחי שכעות בשנה וב' משמרות גדולות משמרות הכרנים ולויים טשרתי המונח והעורה יחו חמש מאות איש ועל כל חמיש מאות אש אחד ראש עליהם כר' שהו על יב אלפיים כרגים כד ראשיהם עליהם וכן על ר' אלפיים רטמייעים כד ראשיהם עליהם וכן על ר' אלפיים השוערים וכן יחו משמרות מ' ח' שכעות בשנה (ח'ז טז) הרגלים שהיו כולם שווים ומתקנים אל המקרש ואלה הם המחלוקות קמן המקראות וכן נפchor אחר הדבר היה סבני קרת וטורי כאשר נשלים מחלוקת בני אהרן גםם והקרים אנשים מקצתם בראש הדבר היה והודיע כי נ hemat ראש ו שני ושלישי ורכיעי, כד בחיב וייה יהיה דראש (פסוק יא) ואמר בני נרשום שבאל הראש, וזה בני אליעזר רחניה הראש (פסוק טז ויז) יחו אל ושלישי ויקטועם הרכיעי (פסוק יט), וזה הראש ו-two שלishi יודיע בהן תקן המשמרות כאשר אמר לטאה אבות הראש. ענטה אהיז הקטן (כ'ד לא). וגם תקן ששה אלפיים שופטים ושוטרים ור' אלפיים שערם ור' אלפיים משוררים. וגם לא ובבר להם מספר כאשר לא זכר מספר הכרנים בתורה בעה שנשא מספר בני ישראל על ירי משה ואליעזר בערנות מואב, אשר זכר בדבר הוא תיקן לכל כד משמרות ראשון ו שני ושלישי ורכיעי עד סוף המשמרות, כרכחיב (כ'ה, ז) ויזא גנול הראש ליהויב לירעה השני, והמחלקות האלה השנאים הם בשם אליעזר ואיתמר, וזה הראש על תיקן ומחלוקתם דוד היטל וזרק ואחימלך רכחיב (כ'ג).

9 Jahre, und Scherira „er habe sich einige Jahre“ versteckt gehalten (S. Grätz G. d. J. V, S. 584).

ג') ויחלום רoid וערוך מן בני אלעור ואחיסל' קובל גנורל לבני איחסר לפקורחים בעבוריהם, ומצאו בני אלעור רכיס (שם) שהז' חשובים יטוניים להיות מנגז י' נשיים בשמורות ומפני איחסר ח' נשאים ויחלום גנורלה אלה עם אלה עיר אשר יידע המשמר הראשון והשני והשלישי והרביעי עיר סוף כ' משמרות ככתוב (שם) לבני אלעור ראשים לבנה אביהם שהה עשר ולכני איחסר לבנה אביהם שמנה, שהו שטנה ראשים מן בני איחסר מן הלוים שהקרחות היו טגינס וליטס, הסל' והשרים וערוך וכחן וזה לצר א' ואחיסל' בן אביהם וראש האבות והברגים והלוים היו לצר אחר. וחכמים פירשו שמעיה בק נחנאל (כ' ר') וזה משה וכל הענן כספורהש (ויקרא רבה פ' א', הענית. ב'). בית אב אחד אחוז לאלעור (כ' ר') בא למדע כי השלים מן אלעור י' ב' משמרות ולא זאת מן איחסר כי אם ח' ור' בן אלעור היה זה י' ב' משמרות על כן אמר בית אב אחד אחוז לאלעור ואחוז אחוז לאיחסר, אחוז גנורל אחד מן אלעור וב' אחוזם בן איחסר כי היו ח' פאייחסר ור' לאלעור שהפרידו מן ששה עשר לאלעור כאשר חוציאום גנורל הא' ומן הב' לאלעור עיר י' ב' ראשים היו לאלעור חילה ואח' ב' חוציאו גנורל; וב' בן איחסר כי היו לאיחסר ח' שנאמר בית אב אחד אחוז לאלעור ואחד אחוז לאיחסר, ונם הוריעם כי המשמר הראשון הוא משמר יהויריב ועם יהויריב חפש טאות בהנים כאשר אמרנו וכן היה לכל משמר ומשמר, והמשמר השני הוא דעה והמשמר השלישי חרים כאשר הוא כחוב וצא גנורל הראשון להויריב עד סופו, והם כ' שיטה לכ' משמרות וכן היה המנגע עד הרבן הבית, וזה סחלה השניה אשר היזה טשרהות לטנים להנחים המשדרים לטובה העולה וגם היו על אודות שרוה העורה וכל בליה ונקייה וסידוחיה וגם היו כ' בן בני קחה ומן בני טרי למחוקת חזאת עכשי גברלים טאהיהם כ' שיטה למחוקת השנאה. שלא יתעו הכאים ליטוד אלו הדרקרים כי הדברים קשים ותוחומים וטהומים, ראשיהם שוכן האחד ראש המשמר הראשון, והשני יהויריב והוא ראש המשמר השלישי, והשלישי רחבייהו הוא ראש המשמר השלישי, והר' הוא ישחו ראש המשמר רבכיע, וה חמישי שלוטות והוא ראש המשמר החמישי, והששי הוא יהת, והשביעי הוא ובן (כ' ר' ב'). פירש יהואה בן קוריים כי ובנין יריהו שם אחד היה להם וזה שם איש אחד, ואני אונר אינה היא הסודה כי ובני מן יהת ובני ההוא וזה מן הספרים שנחלקו¹⁾ ונראים הרכרים כי שמי מ' אהוי אביו היה לו יהת (כ' ר' י') ליהת יבנא ד' א' חס כמו ו' של ובני²⁾ ובני ו' עיקר השם כמו ואיה ענה (בראשית לו' כ' ד'). נשוב לעניין הראשון, וראש המשמר הול אטרידג, ודט' יהויאל, וזה יקמעם, וזה א' סיטה, והיב' שטיר, ויג' ישיה, ויד' זכריה, וט' יעיהו, וט' שם, ויג' זכר, ויח' עבר, ח'ט אלעור, וב' קיש, וכ' א' ירחהאל, וכ' מחל, וכ' עדר, וכ' ר' ירשות. אלה כ' בראשם הם ראשים על כ' משמרות על רתיקון. ואלה הארבעה שוכן הא

1) S. oben 1, 36.

2) In A. ist wegen Rasur diese Stelle nicht lesbar. B. hat noch unverständlicher und יהת יבנא ד' א' הם כמו י' של ובני ו' עיקר השם:

ובני יחויזו ורוחכדו וכן ישיה הם טורע טשה איש האלים ככחוב לטעה בני טשה גרשום ואלעוזר בני גרשום שכואל הראש ויוזי בני אליעזר רחבה הראש (בג' טז) ועל כן חיקנות בראש הטולקנות לכבוד טשה וכולם נתיחסו על עטרם ככחוב לconi עטרם שובל (בג' ב') ושלטונו ויחת הם נתיחסו אל יצער ככחוב לעזרי שלטונו לנבי שלטונו יחת (בג' ב') ובני יריד ואטריריו יהוזיאל ויקמעם אלה ד' נתיחסו אל חכמתן כדבチיב בני חברון יריד הראש אסירה השני יהוזיאל השלישי ויקמעם הרבייע (בג' יט) ומיכה ושמיר ויחיחסו אל עוזיאל דכחים בני עוזיאל מיכה, לנבי טיכה שמיר, ואחד אחוי טיכה ישיה, לנבי ישיה וכירידיו (בג', בד' וכ'ה) כלם ירד ואלה ירד הראשים נתיחסו אל עטרם ואל יצער ואל חברון ואל עוזיאל בני קהה, נשארו מן ב' הראשים מן בני מררי יעוזרו ושם זבור ועברי ואחר לטחן אלעוזר ואחר לkish ונבי קש ירחמאל, נשארו שלשה נתיחסו אל טשי, והם סחלה וערד וויטות, אלה ב' הראשים מול הראשים ב' לנבי אהרן כאשר אסור בהם יפללו גם הם גורלו. לעומתיהם אהיהם בני אהרן לפני ריד הטלך וערוק ואחימפלך וראשי האבות לכהנים וללוים (בג' לא') ופחרונו לעומת אהיהם בני אהרן יודיע כי זה ב' הראשים נספרנו הם לעומת ב' הראשים טכני אהרן והם ב' הראשים השניים ועמדו לפני בני אהרן לעבורה בית ה' על החצרות ועל הלשכות ועל טהרות לכל קדש וטעה עכודה בית האלים וללחם הטערכות ולסלת לטנתה לרקייק הטערכות ולטחנה ולטרכנת וכל טשורה וטהה. ולעטוד נCKER נCKER להזרות ולהלל לה' (ויק בערב) וכל העלות לה' ושתרו את טשרהה אהל מעדר (בג' ב'ח), וכל אחד טאהרה ב' הראשים אשר וכרט טעם הם ראשיו המשטר ומשטרתו. חטש מאות ועכדו לפני נרשותו, כי כלל הב' טשרותם הם ב' אלף ומפני' אלף ל'ב' שטויות ייע לב' משטרות ה' ה' מאות. ואומר טקצת מלאת אל הלויים ה' טקצתם על טקצת כל המונח לתוך ליר-דכרגים ולקבלם טדים כטהוב וטהם על כל הענורה (ט' ב'ח) כסולנות וטהחות וכל מה שפירשתי לטעה במספר 'כיאום כמו שכחוב בטורה וכשטיות חפקדו את כל שטרת טשעם (כטדר ר' לב') כל חטש הענורה ובבלים הטעיכים להבין להזרה בין לזרחה בין לכיר בין לאפוח בין לכישל הכל נעשה על ידים וטרם על הסולט של מנוחה ועל היין לנסכים ועל שמן הקרכנות והטנוירה וטעה רוקח והלבינה ובבשיטים ועל ערבי הענורה וטעה המוחות והחכחות ככחוב וטהחה מן הלויים הוא הכהן לשלים הקריי באמונה על טעה התบทים (ט' לא') ועוד כתיב והלויים אהיה על אוצרות בית האלים (ב'ג' ב') כי רבדים לא היו מושפעים בולם בעורה אלא לפיסות, ט' טעה איברים לכש ט' זריך ט' מרשה. שלשה עשר ובן ט', ואיל קרב לאחר עשר ופר ב'ג' (שנה יומה פרק ב') וקמי יבן חבות ויזלהה ונידות והש>((קצת)) בוטה ועבורה הטערכות ומוחך הטערכות ועכורת יום הבפורים, וכל ערבי הענורה והטובה וכליה וטשרהה וחגוגה לא היו טשררלים לכלום. וטצחו פירשו חכמים נחטפו (שקלים פרק ה') ייחן בן פנהם על החותמות, מהquia בן שפואל והוא מהחיה בן שלום על הפיסות, בן אהיה על חול מעים, וזה אהיה לא ידען בן ט' הויא. וניהם על אפייה להם הטערכות כרעבם וכטן בני הקריי בן אהודה על לחם הטערכות (ט' לב').

ואם ישאל אrets הילך יכול להיות שבסואל כך גרשום בן טהה כמי דוד, השם
טהלה ואמור אין זה כן גרשום עצמו אלא מני כמי כמו כל האחרים שנקרוים
על שם אביהם הוקן שהוא עיקר היהם, כמו וזה בני אליעזר והכחיה הראש (כג'
ימ') ואינו אלא מני בני וכן כלם לא זו בניהם כמו דוד אבל סמי נזם זו
ונמו עט בן זוח (זושע כ' ב') ואינו אלא בן טמי בן וכורי בן זוח (שם ז' א')
וחכמים פרשו שהוא טאהה הוא שכואל יהונתן בן טנשה (שופטים יח' ל') ולמה
נקרא טטה שכואל שוכח לאל בכל לטה וכיון שרואה דוד שפטוט חביב עליון מוחר
טנשו על האוצרות שא' ושכואל בן גרשום בן טטה נגד על האוצרות (בבא בתרא
רף ק') אבל לסדר הטקנות כל ספר רכרי היטים רזל על הסדר הזה. טמי
בניהם נקרוים על שם אביהם הוקן. וזה מחלוקת המשורדים והיא השלישית. דע
ב' דוד וכל הראשים הציבו שלשה נשאים והמ אסף והימן ויהוחנן ורם גבאים
טבי לו שנאמר זיכר דוד תשרי הזיכא לעכורה למי אסף והימן זיהוחנן הנכאים
במנורות בנחלים וכטבאות זיה טפחים אנשי מלאכה לעתודה (כח' א') וחיקנו
טאל נ' גבאים כד' משטרות, ואלו חז' נ' נשאים האחד אסף מושע גרשום והשנאי
הימן מושע קהה והשלישי זיהוחנן והוא איתן האורוד כי יש לו ב' שטוח דוד טרע
פרוי, והוא בני אסף ד' והם זכר וסקף ויהוננה ואשריאל דכתיב לבני אסף וכור
יוסף ויהוננה ואשראללה בני אסף על יד אסף (כח' ב') והוא בני זיהוחנן ו' גדריא
תשרי וישעיהו חשביו ומחזדו טטה, ואעפ' שאיןם אלא חטפה, טטה שטעה
טההה בטעי אימנו וזה רשום מבטן להיפוך שעשה הפט"ט (הקלר). והוא בני
הימן י' ר' כוקיזו וגנו' זיהון האלמיים להימן בניהם ארבעה עשר (כח' ה'). אלה ב' ר'
בני אסף והימן זיהוחנן הדבקו על כל אחד ואחד טאל רגשאים תלמידים בני
אסף מחלקות לפניהם וריעים י' א' וכותב בכל אחר טטה הוא ובנו' ואחיו שנים
עשרה גם הדבקו עליהם על כל ראש וראש עם תלמידיו ק' ר' שידיה בכל טשר
עם י' ב' איש ראש ותלמידיו וריעים ק' ר' איש מלל כל המשורדים לכך טשר
ד' אלפיים בכחוב ד' אלפיים מחללים לה' (כג' ה') והוא עליהם כד' ראשים וק'
כל ר' מחלקות הללו טהנות ולחות משורדים ושורדים זו על כל אחת. ואחת כד'
ראשים (ואשר רביד ב' ר' אלפיים טאהרים וטהנים איש, מדם ר' ז' כד' ראשים
תלמידים) מחלדים בני אסף והימן זיהוחנן ומאתים וכ' ר' תלמידים תלמידי שיר
לה' נללים תלמידים ותלמידים רפ' איש כחוב ויה טפחים עם אחיהם תלמידי
שיר לה' כל המכין טאהרים טהנים וטהנה (כח' ז') וכחוב אחורי ופילו גורלות
משטרת לעותה קטן גדול מכון עם תלמיד הוועץ כי דפילו גורלות על אלה רפ' איש
איש מבנים ותלמידים לחלק החלמים אלה על כ' ר' משטרות מן י' א' איש לחיות
נס הם מבנים על שאר העם ועל כן הפילו גורלות עליהם ואזה סdem זיהה בראש
ראשון וראש השני להות כלם בגורל, ואשר אסר' ויה טפחים עם אחיהם המת
כ' ר' רגשאים בני אסף והימן זיהוחנן היה כטפחים של אלה המבינים עם אחיהם

הם ריעודם ותלמידיהם ההם כללים רפ"ח איש והוא כל רואים מחלקים מ' י'ב איש כמו שהזכיר בقول נני ואחו י'ב וספרנו אחיו ורעו ובנוי אלו תלמידים כט' שאמיר בישעה אחת ושאר ישוב בנה (ישעה י' ג') שרם חלטיריו, ואחו רם ריעו כתו כי אנשי אחיהם אנחטו (בראשית יג' ח'), וטלאת אללה המשוררים ה'ז כמשטרתם מהללים בכל. שיר בכיתת ה' כתוב כל אלה על יר. אביהם בשיר ביה ה' בטולחים נכלים וכערות לעבדות ביה האלים על יי' המלך אסף וירוחם והימן (כ'ה ו'), והוא פרג משמרת הטשוררים טשיחיל כהן נדול' לתוכה העולה על הפטורה היו מתחולים כשיר זה וכנגדים ואח'כ היו מתחירים בחצערות, וסרר הפטשה איתך על החמד אלא לך הוא אומר נתנו לך נסך ודמך עומד על רקח וסודרים ביה וכ' כתגים עימדים על שלוחת החלכים וכ' חזירות מדם, הקעו והריעו ותקעו באו ועמדו אצלם אחרם אחר בימין ואחר כטהלו, שתה לנסך רג'ית הסנן בסודרין והקיש בן ארוא בעצלן ורכשו הלויים בשיר, הניעו לפיקח והשתחו כל העט, על כל פרק ופרק תקעה על כל תקעה השחתיה (חטיר פרק ו') וכן הוא אומר ובעה החל העולה השיר ה' ועל יי' כל דוד (ראה ב' כט' כ'ז) באthon כל' השיד שעשה ועוד היו הלויים משוררים ובעה החל להעלות העולה על המונח ולסרר האיכרים מהחילו לתקע וכל אשר נמצא שם היה עומד על רגליים כתוב 'ובכרגים על טשריריהם עומדים (זה'ב י' ו') וכשישלים פעשה הקרכן טרעו והשתחו חמלך וכל אשר עט כתוב וככלות להעלות כרעו ומלך וכל הגאנזאים אחיו ושתחו (זה'ב כט' כט') וזה סדר ענדות הטשוררים, וכל יי' הפטלקות רט לב' אלף וטם ו' אלף שופטים ושוטרים כללים לך אלף רכתי' יטפו הלויים טון שלשים שנה וטעה וזה מספרם לנגלוחם לנטרים שלשים ושתנה אלף (דה'א כ'ג ג'), ומалаה ד' ומתקאות היו ד' משמרות טשיטאות בכל שביע ושביע. משמרות האחח לטגים בני ארין משטרת השניה ללויים בני משה ומשטרת רב' המשוררים בני אסף והיכן ויזהון הגבאים ומשטרת הר' שעורים בני קרת, וכל ד' משמרות היו משטרים בשמע עד יום שיש והוא אלף יוצאים והוא באים אחרים ד' משמרות אחרות וכן כל השנה טלה וזה תווות חללה, וב' פעמים בשנה זו משמשות כל אחח ואחח שחי' שכחות לכדר הרגלים של הטשוררים שווים כהוב אין לשמר למתקאות (זה'ב ה' י'א) ומאחר שהפלו נרלו על רפ'ת איש שרם כד' בני דגבאים ורכ'ר חלמורייהם וריעודם עליהם הפלו נרלו כמו על בני ארין ועל בני משה כי גם הם ראשיהם ונגידים על נ' אלפיים תשכע מאות י'ב איש בכל משמר ומשטר היה ראש נרול על י'א איש י'א איש הוא ראשם על ק'נה איש שאר הפטדר, וכל המשמר וראשיהם ה'ב עם ק'נה הוא קס'ו זכל אלה ראשיים וה תלמידים שהם רס'ד זו ראשיים על משטרותיהם ומכינים אותם וטלפרים אותם רטעים של שיר כי הם היו מלחמי שור לה' והפלו גם הם נרלו כרי' לחלקם על המשמרות כתוב ופי' נרלו משטרת לעת קטע נרול מכך עם חלסדר (כ'ה ח'). ופזרן סיט' המשמרות המשטרת הראשונה היא יוסי טבני אסף כרכתי' ויצא הנROL הראשן לאסף ליטשי' (כ'ה ט') עם אחיו שם רעיז ובנוי שהם חלידי' היו שניים עשר וזה נרול הראשון, והם ראשיים על כ'ר' משמרות

של מושוררים וזה יוסי' הוא ראש הראשים על של מחלוקת זהה וכן אחיו גמלים על כל אחיו הראשים, וראש המשטר השני הוא גמליאו מני ירושון והוא אחין ככזה גמליאו השני דוא ואחין וכני (כ"ה ט') והמשמר בג' הוא זבור מני אסף ככזה השלישי ובדור השני בנז' ואחין שנים עשר (כ"ה י') הר' לזרי ככזה השלישי לזרי בנז' ואחין שנים עשר (כ"ה יא) וכן כלם כאשר כחוכם על הכהן ער חם מחלוקת המושוררים. וזה מחלוקת הד' של שעורים, אחר בראשית למחלוקת השוערים לקרים טשלטיאו בן קורא בן בני אסף (כ"ז א') ותימה הוא וזה כי הכל ירושם כי אסף בן בני גרשום היה, לא היה בראשי השוערים אחר טורע נרשום כי כלם הי טורע קרח בן יצדר בן קרח בן לי ומורע טורי, ככזה למחלוקת השוערים לקרים, ולהזשה בן בני טורי (כ"ז י'), והשלים הרכר ואמד אלה למחלוקת השוערים לבני הרכרי ולבני טורי (כ"ז יט), ואם היה הרכר בן לטמה זה טשלטיאו בן קורא בן בני אסף, ומה פתרונו אטרחי כי אסף הוא אבי אסף נסוקות אחר, בן קרח ולא בן גרשום בן לי, כי הצלחה הוות ברותה כי במקום אחר יקרא אותו אביסף שנאמר ושלם בן קורא בן אביסף בן קרח ואחינו לביה אבי הקרים על כלאות העכורה שומר זפסים לאלה (דה"א ט' יט) וזה טשלטיאו בן קורא הוא שלם בן קורא ושלם הוא ראש לר' שעורים הוא ככזה כTHON זפס ושתערם שלם עיקוב וטלפון ואהיון ואהיהם שלם בראש (ט' יז) וזה שלם הנקרא רגה טשלטיאו בן קורא בן בני אסף, וזה אסף הוא אבי אסף הנקרא כרבבי הימים אביסף בן קרח נסוק ושלם בן קורא וגם נתורת נקרא שמו אבי אסף ככזה וכני קרח אסיך ואלקנה ואביסף (שמות י' כ"ד), וזה אסף בן גרשום בן לי היה משורר והיה עומד על ימין הפטן המשורר בן קרח ככזה כTHON אסיך העוטר על ימינו אסף בן נרכיזו (דה"א י' כ"ד) ואסף בן קרח היה שער ככזה ושלם בן קורא בן אביסף בן קרח (ט' יט) וזה אסף היה לו ג' שמות אסף אבי אסף אביסף כמו שלם טשלטיאו, עיקר השם אסף ועשה טעיקר שלם טשלטיאו כאשר אמר טשלטיאו בן קורא בן בני אסף. נשוכ אל פתרון למחלוקת השוערים, רע כי כאשר זכר שמו ברכר הזה הגוכר נזכר ואשר לא נזכר שטוחם ק"א נשיים דם ואטר בכלם לאלה למחלוקת השוערים משרות אחיהם לשרת בכיה ה', והרי לך ספרם, טשלטיאו וכני הם ח' ככזה ולטשלטיאו בנימ זבריזו הבכור יריעאל השני ובריזו הישלי שיוניאל הרכיעי עילם החמישי יהוותן נשוי אליהו עני השבעי (כ"ז ב') וטשלטיאו אחיהם דרי ה'. ועיכר אדום עם בניו עם ריעו ס' ב' ככזה כל אלה כני עוכר אדום הסה ובניהם ואהיהם איש חיל ככח לעונתה שנים ושנים לעוכר ארום (כ"ז ח'), וחכמים פרשו כל אלה טבני בניו היו שנאמר פעמי השטני כי ברכו אלהים (כ"ז ה') וו חנות וו כלותה שלרו ששה ששה כרכס אחד (רכוכות ס' ב'). גם למשלטיאו תלמידים ותלמידים לפניו ורעים י' ח ככזה ולטשלטיאו בניט ואהיהם בני חיל שמנה עשר (כ"ז ט'). ולהזשה יג' בניט ורעים ככזה כל ניט ואהיהם להזשה שלשה עשר (כ"ז יא) ולא הזכיר כללם כי כל אלה כללים ק"א איש ומכל אלה זכר ה' נשאיות גנידים נמשטרות נשכחות, חלחום טלטיאו זבריזו בני ועיכר אדום ושפים וחותה הר ה', והיה בע' שער המורה טשלטיאו בלבוג

ויטול הנורל טורה לשלהו (כ"ז י"ד) ועל שער העפונ ריה וכרייז-בט ככתוב חתירין
 בט' יעץ בשכל הפל נורלו וזא נורלו צפונה (שם) ועל שער נגב היה עופר
 ארום בכתוב לעופר ארום גבנה לבניו כי האספים (כ"ז, ט"ז) ועל שער מערב
 היה שפב וחוסה כתוב לשפים ולחוסה למערב עם שער שלטת, ורע כי טענעם
 בעה שבתם על כסאותם על הרבר היה שני אוטר כי לכל שער ושער היה ו'
 ראשים כאשר אוטר למורה הלויים. ששה (כ"ז י"ז) היה ו' וכל רוח ועם כל ו'
 מהם היה עמהם לה' איש עד שהו ו' שעירים עם לה' איש ס"א וככלל כד' שעירים
 בראשם של ד' שעירים עם אנשים רסטוקים עמהם בשירותם על כל שער לא'
 להכלל של ד' שעירים קמ'ג' דיו כלם קס'ר וזה מס'ר אחר של שבת ועל הדבר
 היה דיו על שער הקשת הר' קס'ר איש מהם ס'ר גדיים והנשאיים קמ'ג' וזה
 דבר שומר אחר וכל עשרים וארבעה טורה הולכים על זה הענץ ומניל לכל
 שער ס"א איש וס'ם גנידים ו' ועמהם סטוקים לה' וכן ד' השערים שטהרני ד'
 מהם יוצאים הווצה לס'י הב' מעד אחר והב' לפניהם מעד א' ככתוב לטורה הלויים
 ששה וזה כל' ואח' זכר אחד אחד אמר כי שער צפונה ליום ארבעה לנכח
 ליום ארבעה והב' الآחרים על ס'י שער מורה א' לפני א' וכן על ס'י שער
 צפק וב' על ס'י שער נגב יהו ו' על כל שער ושער וגס הוסיף דבר אחר על
 על שער המערב והזרע כי ד' שעירים חוץ פן יוצא הס'י בתסילה וב' היה על
 הס'י א' מול א' ככתוב לפניו. למערב ארבעה לתסלה שנים לפניו (כ"ז י"ח)
 ורמיון התסה וענינה היה ס'י כמו שאמרנו الآחרים ולאסיטים שנים שנים (כ"ז
 י"ז), וחכמים פירשו טאי לפר ברי כלפי בר (חטיר כ"ז) וכמודוסה לי. חוץ לאסיטים
 בחוץ התסה בוגר מס'ר שוקי כהמות הקרבנות ופרנץ שער שוכרים פר ברי
 כלומר פר ב' בקר כי לשם במערב שער מיזע שטחס מכאים הקרבנות ובלשון
 ישמעאל קורט אותו באב אל בקר, ויש אומרים לפנץ פר הבר והטהיר סכל
 טען כי היה רוחעים רגליים טרם נכנס כשער והוא מראהם סמנו כל הלבלבים.
 וסדר הטהרות הללו סדרון כהלהם דרך הלהם על הסדר וכל יקרא בו ילכנו
 יטכנו, שפחים ככומר של עניים לנוכט לחכנו, לדבגנו אויביו הטעבנו, שורש
 פורה, ירה ירה, וכל אנש פיו יטורה, יתרחק מל' הירוה, בנימיות ולא סחורה,
 יורך ולא בקרוא, ואוי נפלאות יראה ונראה תרשה יברא, ונם ברכות
 עטה טורה. והקע זה חקע רוד תדריך רבנן ואחיטך-וילאש האבות לסתיגים
 הרים ואלה ה' הדתאות סולם נסודות ה' על יד אהן כתורה שנאסר אלה פקרות
 לעונדחות לבוא לבית ה' כמשפטם ביד אהן אביהם כאשר צויא ה' אלה ישראל
 (כ"ז י"ט) ולטדו שטואל בניות ברטה כאשר אסרו הכתמים וכי מה עני ניח אצל
 רטה, שהוא עוסקין בניות של עולם וכל הענץ כמפורש לשם (ובחום רף נ' ר' ב').
 עחה נשוב לפרש כל אחד ואחד בסקטומו, אמר (9) ויחלקם דירט פחלקות
 לבני לו' לנרגלון קחת וטראן. לנרגלון וטראן אלה לען וטמי
 הם טמי בני של נרשום והז טמי דוד וטעה כלם'). (8) בני לעון הרاش

יחיאל זויחם זיוואל, ומצענו למטה כי זחט זוואל הם בני יהיאל גנידים על האיזירות
כטהוב לטהה בני יהיאל זחט זוואל אחז על איזירות בית ה' (ב' ב'). 9) בני
שטעי שלומית וחוייאל והרין שלשה, אומר זה שמעי הוא זיאל הזכיר לפני),
10) יתח זינא, הם ב', אנשי. ויא רוא זהה שהזכיר אחורי כהוב 11)
ויהי יתח הרראש זויזה, השני. לפקורה אחח, חז' חלק משטרת כי
המשטרת כד' ראשים עליה, ואלה היו י'ב ראשים חז' אשטרת, וטולוקה היה
קס' אנשי. ובמי שטעי יתח זינא, שטעי הוא אחוי לעצם וזה בן נרשום י'ב
ראשים חז' אשטרת ועל בן אמר לפקורה אחה וכן בני עטרט 16) שבואל
הגעיד. ב' פשה 17) וכן בני אליעזר רחבייה, ולא היה לאלייעזר בניים
אחרים שהיה ראשים כיiso כי אם ישיה כלבר, כמו שהיה לשיטאל והוא יחריזו
הוביזו למטה (כ'ד' ב') והיה ראש. אחוי בן ובני רחבייה רבבו לטעלה והיא
ראשים גם הם אחוי שנים. 18) וכן בני חברון, י'ד עס בני טשה ודס
רחבייה ושבואל כלבר כללים כי הוא אמר למטה ולמי לי העתרם לכני עטרט
שובאלא (כ'ד' ב') ופוצץ למטה מה שלא הזכיר לטעלה ורם יתיריז שטיר. ויעוזו
בני (קיש) ירחטאל, לטען חרע כי טספר רזראון מוכיר כלל יחשס ואלה טחו ונחטו
אליה ראשים ואילו בחרו אלה פאליה כ'ד' ראשט³) מוכחים עם נשאים כלם
כטו שנוצר שטוחם, ועיקר אלה כ'ד' ראשים שהיו על י'ב אלף שיזו עוכרים לפני
הטוכחות הם בעין שנאמר ולמי לוי הגותרים כמו שבארנו. ואמר 24) אלה בני
לו. לביך אבותיהם ראשיהם לפקורייהם בטספר שטוח לגילגולותם
עושה הטלאכה לעבודה בית ה' טבן עשרים שנה וטעלה, דע כי
בראשונה ספרם רוד ספר שלשים שנה וטעלה (פסוק ג') כאשר נטו בתורה ספר
כ'ז כאשר אמר הכתים מכאן לחלפי שאיט רואה סיון יפה לחלשיו ה' שנים
שוב איט חזאה (חולין כ'ג'), וכאן ספרם ספר כ' שנה לטען עבדות הגות שהות
עכודה הבית נזהלה, ואשר נספרו בן ל' לעבד לשאה כל המשק ספרם ק, אבל
עתה 25) אמר רוייד הנינה ה' אלהי ישראל לעטו וישכון בירושלים
עה לעולם, ואין לשאת את המשכן ואת כל כליו לעבודתו. ואשר
אמר 28) טעםם ליד בני אחרן, מילס טומטנים הי' לחלקם לשרכם על סדר,
חצרות העוריה בנקין. ועל הלשכה, שיטטרו הטעשרות והבליט וסדר תשיטשה.
ועל טהרתו לכל קדרש לרוחצת הקרב והברושים של עולות ושל זבחים. ומעשה
עכורה ביחס האבירים, לשוחות ולפשוט ולמחות וככנתים טקבלים וורקים את
הרים ומוליכין את האבירים וטסדרים על המערה, ומקבילה ואילך לא רוא מתחזקם
אלא כהנים. 29) וללחם המערצת נוחנים לכהנים ליטש ולאפוח ומוסנן כל
הסדר על וסדר על הערצתם. ולסלח לטנהה ולרכקיי התוצאות שם מומננים
טבם וטחלקים וגוריים וגרבותם והשלמים ורגניתה לכל אחר ואחד טשראל איש

ויא הוא בן זיאל : B. Zusatz (4)
ואולי בחרו מלאה ומלאה. B. (5)

— 45 —

איש מנהן ולטחכח, גם על מעשה החכהן. ולכל משורה, מל כל דבר הלח הינוע והנכדים והשנאים. וסדרה לכל דבר היבש הטלה המפורש וחauss טפוש. ובע כי ו' אלפיים שהיו שומרים ושופטים זאת מן בני יזרעאל אלף וחמש מאות וכן בני חברון אלפיים ושבע מאות וכן עזיאל וכן עתרם חלום שהאלפים כי לא הזכיר רגה לבני עוזיאל ולבני עתרם כמה היו.

ב'.

5) להרים קרן, ככלmr הוא ראש המשוררים בקהל רם בחצאותו ובכעלחים שנאמר וכורדים קול בחצאותו וכטלאחים וככלי השיר (דה'כ ה' יג). יש אומרים להרים קרן ישראל. חווה הטלה, שהיא מראה לו בנויות טעמי הניגר והגניות.

ב'.

6) אמרו שוצר טן בני פרץ הראש ולא כורומו, כי אמרו כי הוא שכעס ב' וכידיאל ואמר היה טן בני פרץ והוא שומר בחודש הראשון ועוד היה ראש ונגיד על הכל ווש אומרים היה טן בני פרץ זולת ישבעם היה ראש על הכל גם היה שוטר על ישבעם בחורש הראשון מפני כבוד הטלך, ותוכל להזכיר מזה כי בכל חרש וחחש היה ב' ראשים כי הרטיז לנו טזה ישבעם וכן פרץ ואומר אני שוזא שאומר. 16) ועל שבטי ישראל לרואובני נגיד אליו עוזר בן זכרי, שב' גנידיס פרעט טכל שבט אשבט וטוליקות כד אלף משטרת אחיך לעברת הטלך ואחיך לטעמך הכתה, שאן הקרכט כשר עד שייהו שם כהנים ליום ישראלים ויעלה לך חשבנן הכתה והזאתה חרש בחודש יעללה לך רחובן של כל משמד ומשמר ייכאו לארכעים וטמנה שכונות השנה חרש בכיתו (וחדרש להזאתה הטלך ושארתו וחדרש לטעמזה) וחדרש נכחים להילק כשהחלה העתרם וארכע משמרות לבל עבדות וב' חלקים חורם חיללה לעולם חרש בחודש ואנשי משמר בית ב' כמקרש וב' נביחם וכן חורם לעולם, והיינו דחנין הגם (טהבות ט'א) ווחלטידים שלא טרשת ל' יום, ואמרין עליה טנהני סיל', ובול', מסקנא דטלה, לכל דבר הטעלות והיא חושבניה דידה וטוליקות האלו אשר הן מכ' טאהות ש' אלף וחמשים בטיטוסו של מלך רפ'ח אלף ליב' חדרשים ויב' אלף גשיין ישראל כאשר פרשנו לטعلا (כ'א ה'). 24) יואב בן צרויה החל לטנוות ולא כלת הטעטל, ככבוד ובכבוד לא סקד נטהות (כ'א ו'). נבאן כחוב את מסעד סעקה העם (כ'א ה'), כי היה מהפר מספרם (ובכאן כחוב וזה כל ישראל שעמדו לא ובנין האנשים ואמרו להרגן אח יאכ לך לא נשא ספרם) אבל בשטואל סקב מסעד כאשר היה כי לא פיווב ביואב ולכך כחוב והז' ישראל (ש'ג ב'ז ט') שעטח נקבות).

דע כי הזכיר כל שרי ישראל בכמו שרי המשפטאות שנאמר על שבתי ישראל לראוני נגיד אליעזר ק' וכח' (כג' טז) ולא הזכיר לא נגיד ולא אשר, לט' נגיד היה בארץ גלעד והוא ראש עליהם על נגיד ידו ק' ובריתו שהיה ראש עלי חז' שכט' המשפטה (כג' כ'א) נגיד היה עמו, וחוץ שכט' המשפטה האחר היה ראש עליהם זיאל בן פריהו והוא ראש גם על אשר¹) והבנויים נפתח בז' בני יסף כאשר פירושה' בטהלה המשפטה לפ' שהוא ראשון לדורות בלהה שפתה רחל, והאחרון לחן על שהוא מאסף לכל המשפטה (כתרבר י' כ'ג). ואומר ליהורה אליו מאהי רoid (פסוק י'ח) כאשר פירושה' לעיל (ב' טז) שלא נשחיר מהם אלא אלהו בשעה שהרנן מלך סואב. 25) ועל אוצרות הטלך עוזרות בן עדיאן, אמרו חכמים כי איבר ודור אמרו דבר אחד באו דוא אומר אם על ארಥ חתק (איוב לא' ל'ח), שלא שבתי בשפטותה ולא נתני מעשר עני ושני וכל העין בסיפורש לעיל, חסן ורבי איוב (שם לא', ט') וזה סקלל עצמו שהזמין רבריו ולא זהה לו כה לדמי, אך חור משכח ואומר אם רמנת' באושרו רדר שאית טעשר יכנס מארה לחך האוכל, ולכך אמר עוזרות עין קללה הוא (פסיקחה רף צ'ח וחגהתם פ' ראה), ובעליהם טקרה אוצרם כפישתו בן היה שמו²⁾ 28) וחושי הארבי רע הטלך, לא (לו) היה מגלה סודו ומשחקו בכל מני שחוק ומאל על בן נקרא רע ראל.

כ"ה.

1) ויקהל רoid את כל שרי ישראל שרי השבטים ושרי המשפטאות וט' וכל נBOR חיל, אלו החקמים שנאמר בהם נBOR כח עשו רבריו (זהלים ק'ג כ'). ושרי כל רכוש וטקגה, אלו שעושין טקגה וטוהר הטלך ג') אח' ועט', כמו שאחמי החקמים בזאת שאותם עושים רשותם של מקומות ורצעוני אותם אח', ואם לאו עט' (טפח רף ט'). 11) ונגוציו, חללי טערות של ספה פצעים חתומים של ספה וט' גנוו אח' הארץ. 12) ברוח, ברוח המשפטאות, 13) ולחכנית הטרכבה, אלו החקמים שהיו טובבים כמו רוכנה כסעל לארון

כ"ט

9) הזהב, לעשו כבל זהב, והכסף לכטף כמו כן. 4) לטוח קירות הכהנים, אלו בתי הלאנות, כ קירוח בתיהם האולם וההיכל והרביד והוא מתחופים זהב, שנאמר ויהי אח' הבית הזה טריים (ה'ב ג' ו'). 11) (והנצה) שם דבר שבח וקילם שבני ארם מנבאים לשבח בקהלם איש אח' חבירו כטו ויעסיז אח' הלאם לשבח (עוזא ג' ח'). ומהמשפטה לכל בראש, אין רב לטעם אין לו

ונט על חז' שכט טנשה אחר A. Beide Handschr. sind hier fehlerhaft. B. חז' שכט המשפטה האחר היה ראש עליהם הווען בן עזירו שהיה ראש עלי חז' שכט טנשה האחר.

עוזרות הכרחותי (צ'ב ב'ג' לא): B. Zusatz ג')

לארים גROLLE אלא אם כל מין השפטים ספנץ אותו כאשר אסרו חכמים אפילו ריש גרטואה משמעו טה לה (נכא בתרא ע'א). 12) והעשר והכבוד מלפניו ואהה טושל כבל, מעין שנאסר ל' הכסף ול' הווב נאם ה' עבאות (חני ב' ח'). 13) כי גרייס אנחנו לפניך, כמו רגר שאינו מושב נטאים אחד ומיטולט לטיקום למקום כן אנחטו בעה שתרעה חטلتנו להגלוות אותן ומריות בין רגניות. 14) וחושבים כבל אבותינו, כמו חושב שנולד בעיר אזן זו מה אלא עוסר בכח אחרים ובכל עת שייחפה בעל הבית יוציאנו מביתו כן אנחנו לפניך. ככל יסינו על הארץ ואין טקה, אז תחולת שיראה עד אם חברו כולם הוה: דבר אחר, ואין סקוה כמו סקוה פיס, לשון קינזין, שאין פ' שיקבצנו, לעטוד טקברינו כולם הוה. 15) ומיישרים בכלל טישרים. חרצה, נזר ואח לעלם שתהיא נצורה ומיטמנה לפניך רגינה הווא שעש לפניך ביצור טוב וכבל שלם. 16) שטרה, הטהן, כמו אם חטאתי שומרני (אייב י' יר') אעי אומר שהשומרני כשביל שחתאתי אלא כן רוא אומר אם חטאתי לך היה לך להטני אם עשה חסבה ולא הייזי מבקש פסק שחגgni כלא תשוכה. 17) הור מלכחות, איום פנים וצורך שהוא מפוזר מהכט ט בני ארם.

דברי הימים ב

א'

12) החכמה והטרע נתון לך, טל לאחר שאמר לך וסלך שאל ספני רבר אחד בכל מלכווי ואני נתנו לך, היה אותו פיקח איסר אם אשא אל ספט זרב לא יוכל לשאול ספט כספי וכן אם אשא אל לך חוץ זה לא יתנו לך חפץ אחר, אלא הריצי שאלך דבר אחר בכל ההפציט הרים בו וזה על ידי, הריעי שואלו שאהה חוטנו וזהיה כל אשר לו חזה ידי, וכן עשה שלמה שאל חכמה וסידע בכל הרבים חולין בו, וכך אמר איש רעה קיה מה חסורת דעה חסורת מה קנית (פסיקחה פ' פורה שיר רבה דף נ' וחנוכמא פ' חקח). 18) וטקה סוחרי הפלר,ليلך לשוקם במלכת המלך שמתקכעים הטעורים וטוהר המלך מרגז כניהם שמי שכנים בכנופיא שליהם יון כד וקורין כלען הנש'א (Haasa).

ב'

9) מכוח כתה מcola (ט'א ה' כ"ד). 19) לחורס אבי, כלומר כל ירע חכמה בחרשי אומנות חורס אב ואם לטלם כאומנות. 20) טן בנו דן, ושם הוא אומר ססתמה נפתלי (ט'א ל' יר'), שבב ישלו היה מגחלי ולקח אלה טבעת דן, ואביו הוא עפסו אב ואמן חוק ערי כמו טה שורי (כברות טט').

ג'

3) הוסר שלטה, כמו צפה, הורד צאול (שעה יד י"א) כתה יורד שואול,

ומכיה חנוך יְצֵא רָמָה (שם), ויש אומרים כל מורה ומורה אשר הוסר כציוויל שלמה הפלץ ואלה אשר הוסר לבנות בית ה', אויר אמות ששים נטודה הראשונה, אשר טרד בת אכיה והשב ציונים וכרת שיחין וחקן את הכל ושלמה נט לא רחלף ולא שני טמדוחיו אפילו כטלא עבב. הארכ אמתה ששים ורחב אמתה עשרים, מד ארכו של בית קדרי הקדרים עם רחטה של הכל ב' אמות, שנאמר 8) ארכו על פני רחוב הב Ich אמות עשרים, וחור וטרד את טkom הטובח ב' על ב' מקום המערבה ונבנשו י' אמות (ר' א) יש ט' ר' אלפיים אמה, כייד, אל כל אמה ח' אמות על ח' אמות גוניה י'. אמות דרי ר' אלפיים, נמצאה אומר מקום כפרתו של ישראל בעלות הויה יתר על כח פורענותן של רשעים (כעלם הכא) י' חלקיים, שנאמר ופרש אומה לפני והיא כחנה פנים ואחור (יהוקאל ב' י') וכמה היא מורה, מנהה עפה ארכה עשרים נאמת ורחבה עשר באמת (זביה ה' ב'), י' על ב' טחים, והוא כחנה פנים ואחור דרי ר' מאות, הא לטרא כפרתו של ישראל יתרה על פורענותן של רשעים י' חלקיים, לך נסח ישראל טורה להקאה עלי נבל עשור. והוא אמרין החם רטוב ל' באמה (מרות פ' ג') וזה מן הסובב ומקום הקינות ומקום הילך רגלי רגניות אבל מקום המערבה ב' רזה, וכשעלנו בני רגילה האסרו וכו' (שם במדות).

ד.

ג) וייש אה הים טויק עשר באמת טפחו, הים מלטטה עשר על עשר על רום נ' אמות ויהי מלטעה י' על י' על רום ב' אמות ורי טאה וחמשים סקאות שהטרוגע יותר על העגול רביע, עשה אותו מלטעה (ק) סקאות על כל אמה ואמה (פ' על כל נ' אמות) טקה ועשה אותו מלטטה שבעים וחמשה של שבעים וחמשה סאין טול ל' וחן עליה ל' ראי חמשים סקאות שנתקאות אמה על אמה כרום נ' אמות נמצא טחיק מהה וחמשים סקאות, אבל איacha יודע כמה נחתת היה בו, אם חכו לחשב טפח על טפח כרום טפח יש ט' יתר סטקל מנה כי לכל אמה ואמה של ה' וה' טפחים יש בו טחים ושמנים אמות מלטטה טאה אמה הקיפו על רום נ' טאות וכו' והקיפו מלטעה על ששים וכו' אמה שנאמר וקו שלשים כאמת יסיב אותו סכיב משפטו אל שפטו הקיפו נחפש על שפטו על רום ב' אמות מלטמן רקייט ס' אמה¹). 7) בכבר הירדן יקם המלך בעבי הארץ, קרקע שלא נפחחה ולא נחרב בה לעולם, שאלו כטקים אחר שעאן היה מהירא שלא חבקע הארץ חתודות. בכבר הירדן, אין לו אלא שאמר רוכוב שהעטודים נעשים שם, סניין שככל כל רנחה שעשה שלטה נעשו שם, שכן הוא אוטר בכלל את רכלים ואח' אומר בכבר הירדן, ואת היעים וכו' (ר' טז) משווה כולל את רכלים ואח' אומר בכבר הירדן. — (סוב והעמוראים) שמנה עשרה אמה קומת. העמוד האחד וחוט שטים עשרה אמה

¹ Siehe Anhang

*סוכט (ירמיה נ'ב כ'א) נמצאו טקוטו ר' על ד'. ביט כחוב עכבי טפח (דה'ב ר' ה') וכעטוריים כחוב ועכבי ארבע אצבעות נכוו (ירמיה נ'ב כ'א) עכבי של ים כה עכבי של עטוד¹), ולמה נאסר ר' אצבעות לטלטך שהטפח ר' אצבעות טקוטו היה ר' אצבעות עגול יua עכבי טחוך תלוי טפח נמצוא חללו נ' מאות ושמיניות ונ' על נ' חלקיים טארבע בטפח, שהטרכע יתר על העגול רביע כתה הן אמתה ששה טשלשים ששה טפחים² אסות נשתיירו שם ששה טפחים ונ' חלקיים בטפח עשה אוחם על רום אמה (בטפח ששים אמה ששים פעמים וששה טפחים על עשרים טפחים אמה עשרים ששה פעמים שלשים וששה פעמים³) ששים אמה ו' טפחים של כ' טפחים מאה עשרים וה' פעמים שלשים ושש פעמים.

בעשה שלטה. כיר נחשת בוגר אותו של משה וכחונין החם (טדרות פרק ג') ביר היה נחן בין האלים ולמושך משך לפני דרום, כי המזנה מכוון בוגר הכל וכתלי ושם היו מעמידים נרות يولדיות וכנות וגירות נורחות ומתרנכות בשעת קרבנותיהם, כי כשהה הכהן טקfib הקרבן היה טקרכו לשם בעל הקרבן היה נתן ענייו בו ורואותו ואומר לו יערכ ויקבל קרבן וחיטה. ונשים אין דרך להסתבל בז' ולא רק היו עסודות בין מזבח לפתחו של אלים כגד הביר והיו נראות מטבח אחזות ו齊יהוב הביר כאיספקלאה המAIRה ועיי הבחן היו נתן לפני הביר, כי היה נתן בין סוכח לפתחו של אלים ושם היה ראה חמתה האשה בעלה הקרבן והיה זורק לשמה ומחליל עליה, וזה בטראה הציבאות אשר צcano פתח אהל טעד (שיטות ל'ח ה') שהיו נראות מתחן כיר ונחשת מסורת זההו ועהודו ועיי הבחן בכיר ולא בנים⁴) וכמבלחה אחוריתא (?) כהנים מטילים גורלות וכל מ' שעלה גורלו ואפילו כהן גורל עימר בעדר סומה ואוחז במנירה אם נקרעו נקרעו ואם נפרדו נפרדו עד שתיא מגלה את לבה וסותר את שערה וחילתה להסתבל בתה לפני ה' פתח אهل טעד, לאיד הביר היה טעריה ומשם היה ראה לבה ושערה וחילתה להכית קריעה ופרימטה, והוא רגנן אל בטראות הצוכאות.

ג

(16) שטר לעברן, הטען לעשות אותו דבר, כי למטה הוא אומר יאמן רברץ (ו' יז) וזכר שכאמונה הוא שטירה, כמו אם חטאתי וטהרתי (איוב י' יד) ובגין שוטרת ים (יבסות ל'ח). (30) ונתחה לאיש כל דרכיו, בישראל הוא אוטר, אם ישאלך בנים או סטן אתה ירע שכלך שלם, ילק לפני, חן לו, ואם לאו אל תחן לו, כי בין אחת טמלה טהלהות בין אין אתה סטלא טטהלוות

¹) Die Quelle dieser Ableitung ist wahrscheinlich § 14 der 32 Midoth, der in den Editionen abgekürzt ist, vgl. Rashi Jer. 52, 23.

²) Fehlt in B. u. C.

³) Diese Erkl. bat auch der Pentateuch-Codex. Panach rasa.

זה טופר שפְךָ ופְךָ הנִגְרֹל ועַט וּטְהֹרֶךָ, אֲכֵל לְנִכְרִי וּעַשְׂתִּחְכָּמָה כָּל אֲשֶׁר יִקְרָא אֶלְיךָ הַנִּכְרִי (ו' ע'ג) לְמַעַן יִדְעַו עַל כָּל רְחוֹבָה כְּפֹרֶשׁ בְּחִלְטָר (חַנְחַטָּא פָּרָחָתָה).

ח.

16) הַיּוֹם פּוֹסֵר, מִזְמָרָה. וְמַעֲשָׂה וּבְסָא מְפֻרְשָׁה כְּמִקְום אַחֲרָה.

י.

17) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים בָּעָרֵי יְהוּדָה, כִּי חַרְבָּה הִי טָהָרָה שְׁחוֹתָה נְחַלְתָּא סְבוּלָה כְּחַדְךָ יְהוּדָה וּבְנִמְתָּן, כַּאֲשֶׁר פָּרָשָׁנוּ בְּמַכְלָן גַּפְתָּל (כְּרָהָא ט' נ').

יא.

18) כַּמְתִּירִים כְּן דָּוִיד, יְהוּתָה מִתְחִסְתָּה פְּנֵיהֶן לְוָדְךָלָה, כִּי אָזְנוּ שֶׁר יְרִיסָה קְדָדָה (דְּהָא י'ב ה') לְקַח אֶת אַבְיָהֵל מִתְּאֵל אֶלְיאָב קְשָׁרָה לְאַשָּׁה וּוְלָד מִפְנֵי טְהָלָה).

י'ג.

19) וְלֹא עַצְרָר וּכוֹן מִפְנֵי מִתְּאֵה בְּמִנְפָתָה, מִפְנֵי שְׁהָבָתָה אֶת יִשְׂרָאֵל שְׁהָז עֲוֹנְרִים הַעֲנְלִים, וְהָוָא לְכָרְבָּד בְּיַהְאֵל טָן יְרַכְּעַם טְקוּם שְׁהָזָוּ שְׁמָם הַעֲנְלִים וְלֹא בִּירְעָן, וְכָל טְשִׁישׁ בְּיוֹדוֹ לְכַעַר ע'ג וְאַיְלָה מִבְּעָרָה מִעְלָה עַלְיוֹ הַכְּתוּב בְּאַיְלָה הוּא עַכְזָה, רָאָה מִתְּהָזָה הַזָּה אָוֹטָר בְּיַהְוָא לְכָה נָא אֲחֵי וָרָאָה בְּקָגָהוּ לְה' וַיָּשָׁמַר יְהוָה אֶת רַבְעֵל מִשְׂרָאֵל (ט'ב י' ב'ח) וְאָוֹטָר רַק חַטָּאִי יְרַכְּעַם מִנְבָּט אֲשֶׁר הַחֲטָאָה אֶת יִשְׂרָאֵל (ש'ט) וְכִי עַלְתָּה עַל דַּעֲתָם שְׁהָזָה עַוְנָד ע'ג, אַלְאָ טְפָנִי שְׁכַחְבָּד יְרַכְּעַם עַל הַעֲנְלִים כִּי מִשְׁבְּנָרָתָם לֹא יְהָה לוּ חַלְקָה בְּסְלָכוֹת יִשְׂרָאֵל, וְהָס עַל כְּבָרוֹ יוֹתָר מִכְּבָדוֹ שְׁלַחְקָה וְלֹא בִּשְׁלַחְקָה אַחֲם עֲנָלָם לְקַרְבָּן כְּתָבָעָרָם, וְקַרְבָּא כְּאַבָּהָה (כְּרָאָשָׁה רָבָה פ' ע'ג).

ט'ז.

20) לֹא אֱלֹהִי אַתָּה, כָּל שׁוֹפְטָם טְזַבָּה. וְלֹא כְּהָן מִזְרָה וְלֹא חֹרָה, טְרוֹחַק הַצְּרוֹה, וְכֹהֵא לֹא מִחוֹר הַעֲרוֹת יְשָׁוֹב לְכַקְשָׁ פְּנֵי ה' וַיְסַצֵּא לְהָם, שנאָמַר 24) וַיַּשְׁבַּכְּ צָרָר לוּ עַל ה' וָנוּ, סְכָן אַמְרוֹ חַכְמִים²⁾ צָרָר אֶל יְהָה כִּי

¹⁾ Nach Kimchi fehlt hier ein Copula, und auch Abiyail, aber selbst mit einem Copula wäre damit nicht gesagt, dass Rechabeam zwei Frauen gebahbt haben müsste, sondern nur wie der Vers sagt: Machlath war die Tochter des Jerimath und der Abihail. ²⁾ Erubio 62.

מתוך הוצאה אין ארם יכול לכנס שטועתו ותפלתו. 16) טפלה כטו מפרצת, וכפיזע הדניר (זה'ב לא, ה') נפרצת נשלה על אחינו (זה'א יג ב') וכבלוש חלשור עד כמה פרצה טהרה בישראל (שכח דף יג) ככלם לשון נודל ורכיו וגונת הפה, כטו זה טפלה כטו מפרצת, כמו ריבצת והגביהה האשרה על בית ה'. ואל חתחה על הל' הטחלה ברכ' וה' כחיה, כטו נהר נהל, נתثورים בעטולים, סהר סחר; והכמים אומרים טפlia לצניהם שעשה כטין ונרות וגונ' (עמ' דף ט"ד), ואני אומר כטו חפלאחן השיא אותו ודוין לנך (ירמיה ט' טז) שחפלאחן הוא ודוין הלב. וישראל בנחל קדרון, שרפות הללו שבתקרא אין אלא כטו קיבוץ, כטו שרפות מים (ירושע יא ח') ותרגום יונתן עוד ביחס כנישת טיא¹), כי כל שרפה שהיא שרפה ממש כחוב בה איש כטו ושרפת באש (דברים יג טז) (כלומר חכנות והקנוז אותן לחור האש²) כי שרפת ושרפת וקיבצת, ואעפ' שהרגם אונקלוס וצורה לשרפה ונוקריין בנורא (בראשית יא ג') כי אין דרכם של לבנים לשרפם באש אלא דשן אותו מלךן וחומר זורם לרוח או לשרב ושם מהיקשות ומהקשה באבן, ואיזר אמרו אנש מג'ן ושרפה לשרפה כך אמרו נעשה לכנים הרבה ונקצעם נטקים קיבוץ שייח' סוטנות למלאה, ואיזר כחוב על אסא ושרפו לו שרפה גroleה (טז יד) כלומר קיבוץ גrole עשו לו נשמים ורקב מרקחת, והיינו דאמירין רחם זורקין הקסמים ואת הקסחות (?) ואיזר אמרו חכמים כשת רבן גמליאל שרף עליו אונקלוס הג' בטאה מהה צורי (עמ' דף יא) לרמיה הוא רעכבר, ומה שנאמר בערךיו וכמושבות אבוחץ — ק שרפו לך (ירמיה לד ה') כלומר קיבוץ גrole וاعפ' שנחלה הגrole³).

¹) Die Editionen Aruch und Rashi haben die Leseart „ער תריש טיא“, Wassergräben, um das salzhaltige Wasser von der Sonne zur Gewinnung des Salzes verdampfen zu lassen, was der Hebräer mit שרף ausdrückt. Dieselbe Bedeutung hat auch die Leseart טיא, Salinen; keineswegs kann daher hiervon bergeleitet werden, dass שרף nicht verbrennen, sondern sammeln heisse.

²) Fehlt in A.

³) So sprachlich richtig der Comment. und der Talmud das „שרפו לך“, „sie sammeln dir, verbrennen dir, ihm — Weihrauch und Spezereien“ übersetzen (vgl. II. Chr. 21, 19), so unrichtig ist es aber, nach solcher Analogie auch bei I. Sam. 81, 12 אותם = להם oder עלייהם zu nehmen und „sie verbrannten ihnen“ zu übersetzen. Dort ist offenbar vom Verbrennen der Leichen und nur vom Begraben nicht verbrannter Knochen die Rede und war es sicherlich blos die ungerechtfertigte Schluß vor einer Leichenverbrennung, die das Targum bestimmt hat, dort וקלו עליהם כטא רקי על מלכיא (ואוקדו אנן חנן). Dieser Abnormität stimmen denn auch alle jüdischen Exegeten bei und selbst Saadia widerstreitet der so richtigen Erklärung des Karachers Benjamin Nahawendi in Emunat c. 7, obgleich er die Frage

34) והוונות רחצו (ט'א כ"ב ל"ח) כל דין שהז בטרכבה נחלכו טה רום [ומתא שאטר הפטור ב' חזרנות] (סנהדרין ל"ט ב') במיניהם הם כלים¹).

כ.

2) והנס בחזון חסר היה עין גדי [על זה נאמר בכרמי עין גדי] (שיר א' י"ד) וזה היה ענן הטלה צור הטיר רודוי ל (שיר א' י"ג) טר הווא מעקר בשיטים, טור ואלהות (שם ר' י"ד) וכל שעה נושאים אושע האנשים בעבר רחزو רטוכ, כי כנמת ישראל סדרה לזכבָה כמו שנאפר וכיד רגכאים ארטה; לה' (רוישׁ י'ב י"א) להשטי האון מה שהוא סילה לשפטן דרך טהרה גקיות, ולכן הוא אומר בין שרי ילו (שד א' י"ג) בכל עיזות הארץ ישראל הוא עם ישראל, וצבי לשון עיריות וכפרים הוא כמו על שרדים סופרים, על שרי חסר על גפן פוריה (ישעה ל'ב י"ב), אשכל ובכפר דוח ל כברטי עין גדי (שיר א' י"ד) כלומר אף בכל הכפרים שהאשכלה ט, אשכל הוא חסיד, אין אשכל לאכלי (טסה ז' א') וזה לען חסיד (וכתרנים יונתן) וכן הוא אוסר, ראה חזון חסיד, שהוא פקפני אמנה בעיר הארץ ולפאת המכבים, ראה כמה נסائم נעשו בו, אביריהם רודף את המלכים לשם ודורם, גם יהושפט כתן נעשה לו נסائم, וזה גם אשכל הכהר, כל הכהרים שכארץ ישראל שם שכינה שורה כתן ככרמי עין

wie ein von wilden Thieren zerrissener und verzehrter Körper bei der Auferstehung neubelebt werden könnte, damit beantwortet, dass kein Körper, selbst wenn das Feuer ihn verzehrte, ganz vernichtet werde, es löse und trenne nur die Gliedertheile, die zu ihren Urstoffen zurückkehren auf, die erdigen elementarischen Theile aber blieben ganz unaufgehoben. Kimchi, der das Widersinnige der aramäischen Uebersetzung wol fühlte, sagt höchst naiv, Sauls Leichnam sei deshalb verbrannt worden, weil es einer königlichen Leiche unwürdig gewesen sei, Warner mit ihr zu begraben; weit vernünftiger sagt ein anderer Erklärer, weil eine Wiederausgrabung durch die Philister zu befürchten gewesen wäre.

Wir können bei dieser Gelegenheit die zeitgemässe Bemerkung nicht zurückhalten, dass im Judenthum kein Verbot der Leichenverbrennung mit nachternem Sinne aus der h. Schrift zu eruiren ist. Im biblischen Zeitalter kannte man allerdings keine andere Leichenbestattung, als das Begraben wie solches auch bei fast allen asiatischen und europäischen Völkern Sitte und Gebrauch war, Sitten und Gebrüche aber wechseln mit der Zeit und auch wir Juden leben in der Zeit und mit der Zeit.

Statt הגראל הגראלה, beide Lesearten sind unverständlich; es könnte wol so (l. c.) heißen, allein der Comm. zitiert niemals den Talmud mit dieser Benennung.

¹) Diesen Zusatz haben B. u. C.

נרי שכמה נסיט נעשו שם [וחכמתם פרשו ט' שרכל שלו בפה לו על אותו נון שברתו לעצמי (שכח פ'ח¹)].

כ'א.

9) אח אדורם הסובב אליו, אחום שהז קרוכיס לו סכנתו² (10) ויפשע אדורם, כי טרוד וער זורם לא הה סלק כארום כי אם נזיכם, כאשר פרשנו בתחילת הספר (כרה"א א' ט'ג). (12) ויבא אליו מכתב טאליהו, וכבר היה לו לאלו שבע שנים שננוו כאשר חובל לחבן במקרא בسنة שבע עשרה לירח Epstein גנוו אליו, והוא מלך כה (שנה), וכיון שהרג אח אחוי בתחילת טלטחו בא לו המכתב.

כ'ב.

2) בן ארבעים ושחים שנה אחוייו כמלךו, ולהשכין רוה הוּא גREL מאבו ב' שנים, שידורם לא חזיה אלא ט' שנה שנפטר כן לב' שנה יהודם כמלךו ושמעה שנים מלך כירושלם (כ"א ר'), ופרשו חכמים משנתו³ יהופט בן אפא עם אחאב ער שהמלך כן בת אחויו היו מ'ב שנה (טדור עולם פ' י'ג' וראה רר"ק). ומאותה שעה גנוו דינם שיפלו בית דוד עם בית עמרי וערני אחויו מלך יהודה ויהודם כן אחאב ביר יהוא. וכשבר זה אמר הנביא (אכלה) הוּא וכני מלוכה ישראל, שנפטר⁴) בני רביעים ישם לך על כסא ישראל (ט'ב ט' י'ב) ומה תלמוד לומר ויהי לך (שם) והלא נמנם הם, אלא גם לך יהוד רבי אשר יצא מפי (ישעה נ"ה י'א), כן הכתיבו זנה כן אחוי, שאעפ' שנפטר לאלו יהוא וזה נמי חמשת למלך על ישראל (מ"א יט ט'ג) אלהו לא משחו אלא אלישע שליח אחד פנוי הנביאים (כ'ב ט' א') והוא יונה כן אחוי, לפי שהיה רבר של פורעונו ולא תלה אותה באלו, שאין רצוט של מקום כפורעונו של ישראל שנאמר והשאrho בישראל שכעת אלפיים (מ"א יט י'ח) וכחוב הגטלו מחרב חזאל ימיה יהוא והגמלט מחרב יהוא ימיה אלישע (מ"א יט י'ז) וכי אלישע רג טעם, אלא לפ' שעיל זיו נטהח יהוא וכל אחיך ואחד יהוד נטקטו⁵).

כ'ג⁶.

2) כל יט' יהודע, ומה שאמר במקרא ויעש יהוא השם בעני ה' כל יט' (ט'ב י'ב נ') אין אלא כל יט' של יהודע שהזהו, אבל לאחר שמה יהודע

¹) Zusatz in B. u. C.

²) B. u. C. (ט'ב).

³) Die Erklärungen zu diesem Cap. sind in allen Handsch. ins 30. Cap. verschriften.

נתחמך. 16) יזקון יהוירע ישבע יטים וימת בן טאה ושלשים שנה, צא והשוב משלוחה קללה ביט שлемה נלוד יהודע וכמו כן עתק הבית, כי יהוירע היה בן כניזו רב פעילים טקכיאל שר צבא שלמה. 17) אז שמע המלך אליהם, שעשה עצמו עז. 24) ואח יוаш עשו שפטים, העמידו עליו בתריות קשים שלא ידרשו שכוב אשה ונבעל כאשה גן (ירושלמי קדושים פ' א' הלכה ו). 27) רב המשא עליו, ככלמר משאת חטא רבתה עליו, כי הרג עוד ננים ליהודי בלבד טכירה, וכן שאמר לטעה התקשרו עליו עבריז ברמי בני יהוירע הסין (פסוק כ"ה).

כ"ו.

3) [כ"ג] שש עשרה שנה עוזיהו כמלךו, עוזיאו זרכעם מלכו כאחת (ספר עלם פ' יט) ומזה שהוא אוצר כמנה עשרים ושבע לירכעם מלך ישראל מל עוזיה בן אספיה (ס"ב ט"ז א'), שמשנה כ"ג ואילך מלך מלכות מנוגעת, וה'heit דחניא יותם לא היה לו לעוזיהו אלא כימי חלותו (מ"ק ר' ו' ע"ב). 11) (ומעשה השומר) הוא הסדר החולץ טוינים והפקידום על יד הרונלים והזאלמים לאט. 20) ויבהיילוהו שם ונס הוּא נרחת, וכאותה שעה היה גרעש שהזה ביט עוזיאו (ובראה יד ה') שבקעה הארץ לבלו כטו שנאמר ולא זהה כקרח ובעדתו (בטרבר י"ג ה') וזה שנאמר יתנוו אמתה לדספים (ישעה י' ה'), ובמלחה טמו חזי הנרה ולא נבלע וחזי רגורה עתה עליו שגערע, כטו שנאמר כאשר ר' ר' ר' ביד טשה לו (בטרבר י"ג ה') שראו לחשטרע שנאמר וזה ידו טערעה כלג (שמוח ר' ו').

ל.

4) ויועץ המלך, כי עיר נתן בנין ולא הוּא לו' לפ' שלא עשה כראוי וחונגה לרם (פסחים נ'ו). 18) ב' טרבית העם וכו' יכפר בעד כל לבבו הchein, והוא סדרו שנחקק כטו שפרשתי בתחילת הספר (א' לה).

ל"ה

3) ויאמר ללוים הטענים לכל ישראל תקדושים לה' חנו את ארון וכו' מכאן אמרו חכמים יאשדו גנו אח הארון (זרחות י' ב' יומא נ' ב' דושלט' שקלם פ' ו'). 12) ויסירו העולה, כלומר כסרו והפרש מזורה טעבודת העולה לתחנה: טפלהות ואח' נחעסקו בעבודת רטפתה. 13) ויכשלו הפסח בא' ש, צל אש כתשפט, סבאן אמרו רבוחינו (חולין ק"ט ב') קורעו לב לאחר כישול, שבعلي הוא אומר, אכל כטמים אין לב חקנה. והקדושים, השלמים והתנינים. 18) מיטי שטואל, כי מיטי שטואל ועה כאן לא נטהח כל ישראל מעז' ביהר כטו שעשו כימי יאשדו כי כימי יאשדו הוא טולם עכרי עז' ונתרמא

כולם וכן נמי שמאלו. 21) טאלהים אשר עמי, זה ע.ז. 22) טפי אלהים, כי יטרחו רגניא אמר טפי אלהים: וככסכמי מזרים במצרים (ישעה יט ב'), ואחתה מה לך להלחם לנו, ויאשיהו לא שמע כי אמר לרטהי, משה אשר וחרב לא חענד כארצכם אפילה חרב של שלום (חענין כ'ב, פדרש אישת ס'ט).

לו.

9) ושלשה חורשים ועשרח ימים מלאה, כי אסור לך אנש מלכותו (לטכרכנץ) גודר טב מון גור כייש לא חרבי וכל שק גור בשיש מון גור בPsi וכל העין ככחוב על הסדר¹ (ויקרא רבתה פ' יט). 10) ולחשוכה השנה שלאה הפלך נטכרכנץ וכיאו נבללה, ומה שכחוב וקה אותו טלק בנבל נשכח שמנה כטלו² (ט'ב כ"ד י"ב) היללו שמנה שנים למלכות נטכרכנץ להם, כי ארבעה להוויקם היא השנה הראשונה לנוכרכנץ. 11) אשר השכיעו באלהים, על ספר הتورה, כאשר פירשו רוכחית ראשכהה דתליש כשרה וכו' (נוריס ס'ג) כראיה כסדרש אנחות והכל תפוחש בה. אבל אני לא באתה להאריך כי אם לך, וזרעך לעין באנגה לירע ונבר אמת ולהתנייאו לאתחז חטא עליו ברסה. וזה לך האות שהרע לשון הטערים אקה טפרש כתוב ואיזה טפרש שלא כתוב, כל פרשן טפרש תחלה פשטו של סקראי בקער לשון ואח'כ סביה קצת סדרש רכוזיא והוא מתרון טוב וחוץיפת בגולם. 12) ומחעהיים בנביאי, שכשו רגניאים עושים אותן טוטות וטוטרות (ירמיה כ"ז ב') (אטחה בדוקומ' או דיק) כמו שאמר להם הקב"ה אף רם היז עשים כן כדי להלעיג על דברי (רגניאים) הויא זו מה שעושין³). 13) עד רצחה הארץ את שבתותיה, זא וחשוכ לך שפטות טשעדיו ישראל בארץ עד גלות ירושלים כחרש-החותשי, זהעה לך יט' שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה והפטא שבעים שפטות שלא שטרו ישראל בארץ כשבחם עליה⁴) (טכאנ ואלך אין שיריך לפרש כי סולו פשוט על כן לא הוצרתי לפרש והמנגן יכנז⁵). ברוך ה' לעולם אמן ואמן, (רבי רטוב נזאיו, למתוך טשען, טעוכלא וער חומן [כ'ב פ'ט ב'] בגולת וכמוון, סלאכי ל' מיטן, מצער להטמן, כאשר ישא האותן⁶). —

כספר הזה נתעסקנו בו יראם המזראיל ומאר מעדריאאל

פרטן חטח כשלון

ללות

קוושיות חלחלים

¹) Fehlt in A. u. B.

²) אמרו בדוקומו אורין כי כל דברי הוא הן מה שעשה.

³) S. Raschi Lev. 26, 35.

⁴) Fehlt in A. u. B.

חצרן מקרת פסלים
להעטין על עיקח
נפשם כגן החיות.

Dieser rätselhafte Schluss in A. wird verständlicher durch den folgenden Zusatz in B. nach den Schlussworten אמן ואמן. כר' (Hosaa ב' 1.) אליעזר בנו של ר' אפסי שקיבל מיר יהודה הכבל שקיבל משמעון אביו ושמעון קיבל טר' ארدا וזה היה אדם גדול במקרא כמשנה והוא קיבל שהוציאו טנחרדיא והוא קיבל הרבה הסוגנא ור' אהא וכו' קיבלו טנקוי שרגלה מארץ ישראל לבבב ודגלחו רופים שלא תھא חורה בישראל וסמכו אח החורה הזאת והנכאים והבתובים שלא חי ולא שני פסוקים ב' רבות וכו' אלף לא פחות ולא יותר ונחעסכו בספר כלות קבוצות כתובות תלולים ואחריהם נחעסכו כו יראם וסנדייל וטאיר ועריאל פרטו ותרטו כשבלי האסתורטו הניתן במקרת פסלים וחקקו להעטיר על עיקרו ואשכרי ומשכורתה שלמה טעם ה' אלהי ישראל.

Diese massoretische Traditionskette steht durchaus in keiner Verbindung mit dem Commentar und findet sich cor-recter in vielen Bibl.- und Massoret- Handschriften in aramäischer und hebräischer Sprache, aber die Stelle von בספר זהה בלאה nur in dem vorliegenden Commentar in B. und corrupt in A. In Ben Aschers Dikduke ha-Taamim Venet. 1516, S. 3 lautet die betreffende Stelle: הרא טטרואה דטפר הוֹסָא כר' אליעזר בר': אפסי דקכיל טר' יהודה בלאה דקכיל משמעון אבויו והוא קכיל טרכ ארדה רב הטגנא ר' אפיק בנחרדי והוא קכיל טן טנקוי ר' נליה טארעה דישראל לבבב ראנליה רופס כי היכי רלא תھא אורחתה באראען דישראל סכום אוריזוא ונכאים וכחובים עשרים וארבעה ספרי ר' סמכו כ' ר' לא טען חורי רבין ותרחן אלף ושבע טאות וארבען ושבעה לא פחות ולא יתר. הנ' פסקי רפלי בזיהן ספרי נהדרעי לא מרככם זרעת כי ה' handschr. Pentateuch bei Ginsburg (aus der Petersb. Bibliothek von Neubauer S. 103) und in Cod. Siziliano in Rom (Berl. Mittheilung). Hebräisch findet sich diese Traditionskette in Cod. de Rossi No. 196 mit der Abänderung ורב הטגנא ורב הטענא ורב אראה קבלו שנייהם טנקרי, אכליה ואכליה hinter einer Mas. Kallah (Neubauer l. c.). Am Ende von handschr. in Halle, und in einem Copenh. Codex des Dikduke hatam. heißt es: לר' הטגנא ורב אראה קבלו שנייהם יג'י' שרגלה מא' לבבב וג' יסכו (א' סכום וטני) את החורה וג' כ' ר' ספרים שלא טעו ולא שני כדרכו קיים

פסוק שמי רכוות וצלשה אלף' ומשי טאות ושבע לא פחות ולא יותר (In einer Abschrift bei Bär).

In einem anonymen Seder Tana'im, welches gegenwärtig nach einer Abschrift von Neubauer aus der Bodl. von dem Verein Mekiza Nirdamim edirt wird, steht unter Art. המונא folgendes:

רב המונא הראשון שהוא מימי קדם ורב ארא ז"ז (?) שחוקו אח המתורה בטעורה והחללה וכן הקבלה בסוף טסורה הנדרלה: הטסורה זו שספר רוסא נן אלעור בנו של ר' אפס שקייל טר' דזוה שקביל טר' שטעה אכיז' קיבל טר' אורא ור' ארא היה באותו שעה טרחת גROL נמקרא שקייל טר' המונא שטעה כנזורעה ור' המונא ור' ארא שניים קבלו טנק' שגלה פ"א לכבול שבלה רופחים שלא תחא תורה נא"ז וטפס את התורה ואח הנביאים ואח הכתובים כ"ד טפחים שלא טעו ולא שגו". וכפרופה דריינז זגרסינן בנדרים פ' אין בין המודר ומונילה פ"א זיבט אלו הטסורות וב' כי זה רב המונא היה רב המונא המודר שיסר אח הרצליה שספר לו וגואל שר הפנים והוא נקראות עליה רב המונא.

R. Hammuna hätte sich somit aus einem Talmudisten zu einem Masoretiker und Kabbalisten entwickelt, von dem auch im Sohar (3, 130) erzählt wird כי ר' ר' מהנא בעי לצלאה עליה אמר. Das Gebetstück himmlischer Redaktion ist handschriftlich in Oxford (S. Berachoth 17a).

Anhang zu Seite 48.

Der Comm. stellt hier drei Berechnungen auf, die in allen drei Handschriften durch Corrupteln verstimmt und durch seinen Mangel an mathematischer Wissenschaft unverständlich sind. Er berechnet a) das Wasser-Volumen des קיור, b) dessen Kupfergewicht und c) den Rauminhalt der Säulen. a ist nach I. Kön. 7, 26, 2000 Bath, welche nach der talmud. Tradition (Erubin 14) 450 Cubikellen gleich sein sollen. Der angegebene Umfang טוֹב אַתָּה יְתַלֵּשׁ וְיִפְאַת wird nach der talm. Rechnung, der der Comm. folgt von innen und nicht, wie es der nüchterne Schriftsinn erfordert, von aussen gerechnet und ebenso der Durchmesser nach dem Verhältniss von 3:1. Um nun das angegebene Wasservolumen mit dem cubischen Inhalt auszugleichen, lässt der Talmud den Kijor aus zwei verschiedenen Körpern zusammengesetzt sein; Herr Dr. Zuckermann hat denselben in seiner gründlichen Abhandlung über das jüdische Maassystem (Jahresbericht des Breslauer Seminars 1862) graphisch dargestellt und berechnet. Der untere Theil war ein Parallelepiped 3 Ellen hoch mit quadratischer Grundfläche, dessen Seite 10 Ellen lang = $10^2 \times 3 = 300$ Cubikellen Inhalts. Der obere Theil war ein Cylinder 2 Ellen hoch mit einem Grundkreise von 10 Ellen Durchmesser. Der Cubikinhalt des Cylinders war demnach, nach der Formel $\pi r^2 h = 5^2 \times 3 \times 2 = 150$ Cubikellen, zusammen 450 CE. = 150 Räume à 3 CE. für ein Reinigungsbad. — b) und c) sind müssige mathem. Aufgaben, die mit der Schrifterklärung gar nicht in Verbindung stehen; wir konnten uns aber doch nicht dazu entschließen die falsche und unverständliche Lösung des Verfassers ohne irgend eine Verbesserung abzudrucken und erbaten uns dazu die Hilfe des obengenannten Mathematikers, der auch so freundlich war, uns nachfolgende Berechnungen mitzutheilen. Bei der Ausmessung des Kijors zur Berechnung des Kupfergewichtes muss natürlich auch die Dicke der Wandungen mit berechnet werden; diese war $\frac{1}{6}$ Elle (טפח רג'). Zur Gewichtsberechnung muss der cubische Raum in Cubikezentimeter ausgedrückt werden; und da 1 cubikezentim. Wasser 1 Gramm wiegt, so ergibt die gefun-

dene Zahl die Anzahl der Gramme, die ein ebensolcher Körper aus Wasser wiegen werde. Multiplizirt man nun diese Zahl mit dem specifischen Gewicht des Kupfers = 8,7, so erhält man das Kupfergewicht. Die Rechnung stellt sich wie folgt: Die Grundfläche ist ein Quadrat von $10^{\frac{2}{5}}$ Ellen Seitenlänge, die Höhe des unteren parallelp. Theils $3\frac{1}{5}$ Ellen, des obere cyl. Theils 2 Ellen. Der kubische Inhalt des Bodens ist gleich $(10^{\frac{2}{5}})^2 \times \frac{1}{5}$ CE. = $\left(\frac{52}{5}\right)^2 \times \frac{1}{5} = \frac{2704}{125}$ = $21\frac{7}{125}$ CE. Die Seitenwände des unteren Parallelp. ohne die Bodendicke, die schon berechnet ist, bestehen aus 2 Wänden à $10^{\frac{2}{5}}$ Ellen lang, 3 Ellen hoch und $\frac{1}{5}$ Elle dick und aus 2 Wänden von 10 Ellen lang (weil $\frac{2}{5}$ schon für die anliegenden Wände berechnet sind), 3 Ellen hoch und $\frac{1}{5}$ Elle dick, mithin Inhalt aller Seitenwände $2 \times 10^{\frac{2}{5}} \times 3 \times \frac{1}{5}$ CE. + $2 \times 10 \times 3 \times \frac{1}{5}$ CE. = $12\frac{12}{25} + 12 = 24\frac{12}{25}$ CE.

Der Wandinhalt des Cylinders wird berechnet nach der Formel $(R + r)(R - r)\pi h$. Hier ist $R = 5\frac{1}{5}$ Ellen, $r = 5$, $\pi = 3$, $h = 2$, $R + r = 10\frac{1}{5}$, $R - r = \frac{1}{5}$, also der Wandinhalt = $10\frac{1}{5} \times \frac{1}{5} \times 3 \times 2 = 12\frac{6}{25}$ CE., daher der cub. Inhalt des Bodens und der Wände = $21\frac{7}{125} + 24\frac{12}{25} + 12\frac{6}{25} = 58\frac{14}{125}$ CE. 1 Elle ist nach Tabelle VI. der obcitzirten Abhandlung = 17,849 Rheinl. Zoll, daher 1 cub. Elle = $(17,849)^3$ c" = $(17,849)^3 \times 12^3$ c". Es sind ferner 96,584 rl. c. Linien = 1 Cubikecentim., daher 1 CE. = $\frac{(17,849)^3 \times 12^3}{96,584}$ Cubikecentimeter. Durch Logarithmen berechnet gibt:

$$\begin{array}{r} 3 \log. 17,849 = 3,7548417 \\ + 3 \log. 12 = 3,2375436 \\ \hline 6,9923853 \\ - \log. 96,584 = 1,9849052 \end{array}$$

$$\text{Num. } 5,0074801 = 101737,3 \text{ Cubcent.}$$

Da nun 1 Cubikecentim. Wasser 1 Gramm wiegt, so wiegt 1 cub. Elle 101737,3 Gramm. Der aus Kupfer gegossene Kijor (spec. Gewicht des Kupfers = 8,7, manche Lehrbücher haben eine etwas niedrigere Zahl) wiegt daher

$$58\frac{14}{125} \times 101737,3 \times 8,7 \text{ Gramm} = \text{Centner } 1032,964.$$

Aus der hier im Comm. vorkommenden Zahl 280 hat Herr Zuckermann die falsche Berechnungsweise des Commentators herausgefunden. Dieser berechnete nämlich die Grundfläche $10 \times 10 \times \frac{1}{5} = 20$ CE., die 4 Seitenwände $= 4 \times 10 \times 3 \times \frac{1}{5} = 24$ CE., den Cylinder $\approx 30 \times 2 \times \frac{1}{5} = 12$, die Summe $= 56$ CE. Um nun diese in Cubiktesfachim zu verwandeln muss man sie mit $5^3 = 125$ multipliciren, da man aber gewöhnt ist 1 Elle $= 5$ Tef. zu rechnen, so multiplicirte der Comm. die Zahl 56 mit 5 und erhält 280. Richtig fand Herr Z. den Satz

אם חבוא לחשב טפח על טפח נרום טפח יש לו זוהר מסקל מנה
wenn der Comm. damit meint, dass das Gewicht einer CE.
mehr als eine Mine wiegt; denn wie oben gezeigt, ist eine
CE. $\approx 101737,3$ Gramm, mithin 1 Cub. Tefach $= \frac{101737,3}{125}$

Gramm $\approx 813,9$ Gramm $= 81,39$ Neuloth. Nach Tabelle I
wiegt 1 Mine $= 21$ Loth 5 Quent 1 Cent. Da nun die heilige Mine das Doppelte hat, מנה של קדרש בפול הוה, so hat die h. Mine ≈ 43 Loth 2 Cent. (In genannter Abhandlung ist das Pfund zu 30 Loth gerechnet, während es jetzt 50 Neuloth hat). Nun $30 : 50 = 43,02 : x$ also $x = 71,7$ jetzige Neuloth das Gewicht einer heiligen Mine. Wir fanden aber 1 c. tefach, $= 81,39$ Neuloth, also etwa 10 Loth mehr מסקל מנה.

Die corrupte Stelle im Comm. glaubt Z. auf diese Weise emendiren zu können:

אכל אי אתה יוציא כמה נחשת הוה כו אם חבוא לחשב טפח על טפח נרום
טפח יש בו זוהר מסקל מנה כי לכל אמרה ואמרה של ה' וה' טפחים. ויש לנו
טאות וחטנים. מלמטה טאה אמרה, הקיפו ט' אמרה על רום ג' אמרה
ורקיפו מלמעלה שלשים שנאמר וקו שלשים כאמה יסוכ אוחז סכיב ג'. הקיפו
נחפש על שפטו על רום ג' אמרה. —

Die Hohlräume der Säulen (Aufgabe c) werden eben so berechnet, wie die Hohlräume des Kijors, vorausgesetzt, wenn auch hier Umfang und Durchmesser von innen gemessen ist. Der Radius des Hohlräumes $r = 2$ Ellen, $h = 18$, $\pi = 3$, mithin $r^2\pi h = 2^2 \times 3 \times 18 = 216$ Cubikellen, beide Säulen $= 432$ CE. Das Kupfergewicht derselben wird auf gleiche Weise wie beim Kijor berechnet.